

بسم الله الرحمن الرحيم

مروري بر تانزانيا در سال ٢٠٢٤: از اقتصاد کلان تا تجارت
شيمياي

واحد پشتيباني هگزا كيميا

پايز ١٤٠٣

فهرست مطالب

۶.....	فصل نخست: مقدمه‌ای بر تانزانیا و هدف نگارش گزارش
۷.....	تاریخ معاصر تانزانیا
۸.....	اقتصاد تانزانیا
۱۰	فصل دوم: تاریخچه توسعه اقتصادی در تانزانیا پس از استقلال
۱۱.....	پیش‌گفتار
۱۱.....	ادبیات مورد نیاز برای درک فرآیند توسعه
۱۲.....	اعتبار درآمد سرانه به عنوان یک شاخص توسعه
۱۳.....	پیگیری روند پیشرفت توسعه انسانی و اقتصادی در تانزانیا از سال ۱۹۶۱
۱۳.....	سرعت پیشرفت توسعه در تانزانیا در سال‌های ۱۹۶۱-۱۹۶۶
۱۵.....	وضعیت توسعه کشاورزی در تانزانیا طی سال‌های ۱۹۶۱-۱۹۶۶
۱۵.....	وضعیت توسعه اقتصادی در تانزانیا طی سال‌های ۱۹۶۱-۱۹۶۶
۱۶.....	وضعیت توسعه اقتصادی در تانزانیا طی دوران سوسیالیسم ۱۹۶۷-۱۹۸۵
۱۶.....	وضعیت توسعه کشاورزی در دوران پس از اعلامیه آروشا
۱۹.....	وضعیت توسعه آموزش در دوران پس از اعلامیه آروشا
۲۰.....	وضعیت توسعه اقتصادی در دوران پس از اعلامیه آروشا
۲۱.....	اولین بحران اقتصادی در تانزانیا ۱۹۷۸-۱۹۸۵
۲۵.....	وضعیت توسعه اقتصادی در تانزانیا ۲۰۱۶-۲۰۰۰
۲۶.....	رشد اقتصادی پایدار و چالش‌های سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۴
۲۶.....	تغییرات سیاسی سال ۲۰۲۱ و تأثیر آن بر اقتصاد تانزانیا
۲۷.....	پیشرفت در بخش‌های کلیدی
۲۸.....	چالش‌های باقی‌مانده
۲۸.....	چشم‌انداز آینده

۲۸.....	نگاهی به اقتصاد تانزانیا در سال ۲۰۲۴
۲۸.....	زمینه کلی
۲۹.....	تولید ناخالص داخلی
۲۹.....	اولویت‌های دولت
۲۹.....	سیاست پولی
۳۰.....	سیاست مالی
۳۰.....	پایداری بدھی
۳۰.....	چشم‌انداز توسعه تانزانیا در سال‌های ۲۰۲۴/۲۵
۳۰.....	بودجه سال ۲۰۲۴/۲۵
۳۱.....	اقتصاد زنگبار: توسعه و چشم‌انداز
۳۱.....	سیاست اقتصادی خارجی تانزانیا ۲۰۲۳-۲۰۲۴
۳۹.....	فصل سوم: اقتصاد تانزانیا در سال ۲۰۲۴
۴۰.....	فعالیت اقتصادی و فقر
۴۰.....	روندها
۴۹.....	سیاست پولی و تورم
۵۲.....	هدف‌گذاری جدید BOT
۵۵.....	تحولات مالی و بدھی
۵۷.....	موقعیت تراز پرداختها
۵۷.....	کاهش کسری تجاری کالاها
۵۹.....	کاهش واردات کالاها
۶۰.....	افزایش مازاد تجارت خدمات
۶۰.....	رشد پایدار صنعت گردشگری
۶۱.....	کاهش جریان‌های مالی

۶۱	کاهش صادرات تانزانیا.....
۶۵	فصل چهارم، مرور مختصری بر منطقه نیمه مختار زنگبار.....
۶۹	فصل پنجم: چشم‌انداز اقتصادی تانزانیا، فرصت‌ها و تهدیدها.....
۷۰	شرایط جهانی .....
۷۰	رشد در بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه.....
۷۰	رشد در آفریقای جنوب صحرا.....
۷۱	چشم‌انداز و ریسک‌ها برای تانزانیا .....
۷۲	فشارهای قیمتی و نرخ تورم .....
۷۲	کسری حساب جاری .....
۷۲	کسری بودجه .....
۷۲	تحلیل پایداری بدھی .....
۷۵	چالش‌های اصلی رشد تانزانیا .....
۷۷	فصل ششم: تمرکز ویژه بر چالش‌ها و فرصت‌های جمعیتی در تانزانیا.....
۷۸	مقدمه: جمعیت‌شناسی کلید توسعه سرمایه انسانی و اقتصادی است .....
۷۹	گذار کند جمعیتی: پیشرفت عالی در کاهش مرگ و میر اما نرخ بالای باروری .....
۸۱	عوامل اصلی تأثیرگذار بر باروری .....
۸۴	استراتژی‌ها و نوآوری‌های برنامه‌های تنظیم خانواده یا FP در کشورهای مختلف .....
۸۶	عوامل اجتماعی-اقتصادی مؤثر بر باروری .....
۹۱	پیامدهای رشد بالای جمعیت .....
۹۷	تجربه کرده در افزایش جمعیت .....
۹۹	سیاست‌ها و راهبردهای کلیدی .....
۱۰۱	ضمایم .....
۱۰۵	فصل هفتم: آمار تجارت خارجی تانزانیا.....

۱۱۴.....	فصل هشتم: واردات و صادرات محصولات شیمیایی تانزانیا
۱۲۲.....	فصل نهم: روابط تجاری ایران و تانزانیا
۱۲۳.....	تجارت بین ایران و تانزانیا
۱۲۳.....	زمینه‌های همکاری تجاری
۱۲۳.....	چالش‌ها و فرصت‌ها
۱۲۴.....	صادرات و واردات

فصل نخست: مقدمه‌ای بر تانزانیا و هدف نگارش گزارش

تانزانیا کشوری واقع در شرق آفریقا است که از ادغام دو ناحیه تانگانیکا و زنگبار در سال ۱۹۶۴ به وجود آمد. این کشور به دلیل موقعیت جغرافیایی خود و دسترسی به اقیانوس هند، نقشی مهم در تاریخ منطقه داشته است. با نگاهی به تاریخ معاصر و اقتصاد تانزانیا، می‌توان درک بهتری از مسیر تحولات این کشور و چالش‌های اقتصادی آن به دست آورد.

تاریخ معاصر تانزانیا

تاریخ معاصر تانزانیا با جنبش‌های استقلال طلبانه در دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ میلادی آغاز می‌شود. تانگانیکا که تحت کنترل بریتانیا بود، در سال ۱۹۶۱ استقلال خود را به دست آورد. اولین رئیس‌جمهور این کشور، جولیس نیرره^۱ بود که نقشی کلیدی در هدایت جنبش استقلال و شکل‌دهی سیاست‌های کشور در دهه‌های بعدی داشت. نیرره به عنوان یکی از چهره‌های برجسته ملی‌گرای آفریقا شناخته می‌شود و سیاست‌های سوسیالیستی او، معروف به «اوجاما»^۲، تأثیر زیادی بر توسعه اقتصادی و اجتماعی تانزانیا گذاشت.

نیرره با اتخاذ سیاست اوجاما تلاش کرد تا به منظور افزایش بهره‌وری و کاهش نابرابری‌ها در کشور، سیستم اشتراکی کشاورزی را پیاده‌سازی کند. اما این سیاست با چالش‌های فراوانی مواجه شد که موفقیت آن را تحت تأثیر قرار داد. مهم‌ترین این چالش‌ها عبارت بود از کمبود منابع، مدیریت ناکارآمد و مقاومت از سوی کشاورزان. در نهایت، این سیاست‌ها به نتایج مورد انتظار دست نیافت و باعث بروز مشکلات اقتصادی و کاهش تولیدات کشاورزی شد.

در سال ۱۹۶۴، زنگبار که تا پیش از آن تحت سلطه بریتانیا و سلطنت زنگبار بود، پس از یک شورش انقلابی به جمهوری تبدیل شد. در همان سال، تانگانیکا و زنگبار با هم متحد شدند و جمهوری متحده تانزانیا شکل گرفت. با وجود اتحاد سیاسی، زنگبار همچنان از خودمختاری داخلی قابل توجهی برخوردار است و بسیاری از سیاست‌های محلی آن به‌طور مستقل از دولت مرکزی مدیریت می‌شود.

¹ Julius Nyerere

² Ujamaa

پس از استعفای نیرره در سال ۱۹۸۵، علی حسن موینی به قدرت رسید و تانزانیا به تدریج سیاست‌های اقتصادی خود را به سمت اصلاحات بازار آزاد تغییر داد. این تغییرات با حمایت نهادهای بین‌المللی مانند بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول صورت گرفت و به مرور زمان، اقتصاد تانزانیا به سمت لیبرالیسم اقتصادی حرکت کرد.

اقتصاد تانزانیا

اقتصاد تانزانیا عمدهاً بر پایه کشاورزی، معادن و صنعت گردشگری استوار است. کشاورزی بخش بزرگی از نیروی کار کشور را به خود اختصاص داده و محصولات کشاورزی مانند قهوه، چای، تنباکو، بادام هندی و میوه‌های گرمسیری به عنوان محصولات صادراتی کلیدی کشور شناخته می‌شوند. با این حال، کشاورزی در تانزانیا کماکان به صورت سنتی انجام می‌شود و با وجود پیشرفت‌ها اخیر، همچنان محل سرمایه‌گذاری‌های گسترده دولتی برای بهبود زیرساخت‌ها به شمار می‌رود.

در دهه‌های اخیر، تانزانیا به یکی از مقاصد جذاب سرمایه‌گذاری در آفریقا تبدیل شده است. رشد اقتصادی تانزانیا در دهه گذشته به طور پیوسته افزایش یافته است و دولت تانزانیا تلاش کرده تا با بهبود محیط کسب و کار، سرمایه‌های خارجی را جذب کند. این کشور دارای منابع طبیعی فراوانی مانند طلا، الماس و گاز طبیعی است که نقش مهمی در صادرات و درآمدهای دولت دارد.

صنعت گردشگری نیز یکی از بخش‌های کلیدی اقتصاد تانزانیا است. این کشور با داشتن منابع طبیعی متنوع و زیبایی‌های طبیعی مانند پارک ملی سرنگتی و کوه کلیمانجارو، انتخاب جذابی برای بسیاری از گردشگران محسوب می‌شود. گردشگری تانزانیا به عنوان یکی از بخش‌های رو به رشد اقتصادی شناخته می‌شود و دولت تلاش‌های زیادی برای توسعه زیرساخت‌های مرتبط با این صنعت انجام داده است.

در دهه ۱۹۹۰، تانزانیا با اجرای اصلاحات اقتصادی در راستای لیبرالیسم اقتصادی، گام‌های مهمی برای حرکت به سوی مدرنیته برداشت برداشت. این اصلاحات شامل خصوصی‌سازی صنایع دولتی، اصلاحات ارزی و کاهش محدودیت‌های تجاری بود. بهبود سیاست‌های مالی و پولی نیز باعث افزایش ثبات اقتصادی و رشد سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی شد. تانزانیا موفق شد در این دوران، نرخ رشد اقتصادی قابل توجهی را تجربه کند و به یکی از اقتصادهای پایدار آفریقا تبدیل شود.

رئیس جمهور فعلی تانزانیا، سامیا سولوهو حسن، اولین رئیس جمهور زن این کشور است که پس از درگذشت رئیس جمهور پیشین، جان ماگوفولی، در مارس ۲۰۲۱ به قدرت رسید. سامیا سولوهو که پیش از این به عنوان معاون رئیس جمهور خدمت کرده بود، با میراثی از سیاست‌های سختگیرانه و گاه جنجالی ماگوفولی مواجه شد و تلاش کرد تا مسیر ملایم‌تری را در زمینه‌های سیاسی و اقتصادی پیش بگیرد. او از زمان به قدرت رسیدن تلاش کرده است تا فضای سیاسی بازتری را ایجاد کند و در عین حال، به تقویت بخش اقتصادی تانزانیا ادامه دهد.

یکی از سیاست‌های اصلی رئیس جمهور، تقویت روابط بین‌المللی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی است. او به طور فعال در جستجوی افزایش سرمایه‌گذاری‌های خارجی در تانزانیا بوده و سیاست‌هایی را برای بهبود فضای کسب و کار و جذب سرمایه‌گذاران خارجی اجرا کرده است. در این راستا، اصلاحات اقتصادی مختلفی صورت گرفته تا روند سرمایه‌گذاری و تجارت خارجی تسهیل شود. سیاست‌های او به ویژه در بخش‌هایی مانند زیرساخت‌ها، انرژی، و گردشگری متتمرکز بوده و نقش مهمی در توسعه اقتصادی کشور ایفا می‌کنند.

علاوه بر این، سامیا سولوهو حسن رویکردی متفاوت را در مبارزه با همه‌گیری کووید-۱۹ اتخاذ کرد. برخلاف رئیس جمهور پیشین، که اقدامات کمی برای مقابله با این بیماری انجام داد، او تلاش کرد تا سیاست‌های بهداشتی مؤثرتری را پیاده‌سازی کند و همکاری‌های بین‌المللی را برای دریافت واکسن و تجهیزات پزشکی افزایش دهد. این تغییر در سیاست‌های بهداشتی، بهبود وضعیت عمومی سلامت در کشور را به همراه داشته و همچنین باعث افزایش اعتماد جامعه بین‌المللی به مدیریت بحران‌های آینده در تانزانیا شده است.

هدف از نگارش گزارش حاضر، مروری بر اقتصاد و تجارت تانزانیا و بررسی فرصت‌های تجارت با این کشور است.

فصل دوم: تاریخچه توسعه اقتصادی در تانزانیا پس از استقلال

پیش‌گفتار

یکی از اهداف کلیدی بسیاری از مبارزان آزادی‌خواه در جریان جنبش‌های آزادی‌بخش، استقلال و بهبود توسعه انسانی و اقتصادی بوده است. مردم آفریقا تحت تأثیر سیاستمداران آزادی‌خواه به این باور رسیده بودند که تمامی جنبش‌های توسعه، بلافضله پس از استقلال محقق خواهد شد. به عنوان مثال، نیِرره^۳ رهبر جنبش آزادی‌خواه، در جریان سخنرانی‌هایش پیش از جنبش سال ۱۹۶۱، به این موضوع اشاره کرد که: «طی چهل سال پس از استقلال، تانزانیا قادر خواهد بود به یک کشور توسعه‌یافته تبدیل شود».

بنابراین، تانزانیا یکی از کشورهای آفریقایی بود که امید زیادی به تغییر وضعیت پس از استقلال داشت. با این حال، انتظار بزرگ مردم به چالشی عظیم برای دولتهای آفریقایی از جمله تانزانیا تبدیل شد چرا که دولت مستقر در دوران استقلال، به جای سرزنش حکومت استعماری، خود مسئول تحقق تمامی انتظارات اقتصادی بود.

اگرچه تانزانیا امروزه از کشورهایی است که پیشرفت‌های چشمگیری را تجربه می‌کند، اما هنوز پس از تقریباً شش دهه از استقلال، کشوری توسعه‌نیافته محسوب می‌شود که با فقر، سرانه پایین اقتصادی و کمبود سرمایه انسانی مواجه است.

جمهوری متحده تانزانیا یکی از کشورهای جنوب صحرای آفریقاست که در اوایل دهه ۱۹۶۰ استقلال خود را به دست آورد. یکی از چالش‌های اصلی که تانزانیا در روزهای ابتدایی استقلال با آن مواجه بود، فقر شدید و کمبود سرمایه انسانی بود. سرانه تولید ناخالص داخلی طی سال‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۶۲ حدود ۳۹۲ شیلینگ تانزانیا (برابر با ۱۹.۶ پوند بریتانیا یا ۴۷ دلار آمریکا) بود و تنها یک نفر از هر دوازده نفر دارای مدرک تحصیلی ابتدایی بود. بر اساس گفته نیِرره، از بین بیش از ۹.۴ میلیون جمعیت کشور در سال ۱۹۶۱، تعداد کل مهندسان واجد شرایط در کشور به دو نفر محدود می‌شد که یکی از آن‌ها دو سال پس از استقلال درگذشت. تعداد کل پزشکان واجد شرایط نیز در سراسر کشور تنها ۱۲ نفر بود. بر اساس این اطلاعات، توسعه‌نیافتگی یک بحران مزمن در تانزانیا برای سال‌ها حتی قبل از استقلال بوده است.

ادبیات مورد نیاز برای درک فرآیند توسعه

دانشمندان علوم سیاسی، توسعه را انتخابی از سوی مردم می‌دانند. البته نباید توسعه را صرفاً به رشد اقتصادی محدود دانست بلکه آزادی و خوشبختی مردم در چارچوب فرهنگ، باورها و سبک زندگی آن‌ها نیز در ذیل نام

^۳ Nyerere

توسعه طبقه‌بندی می‌شوند. نامکا (۲۰۰۹) توسعه را فرآیندی می‌داند که از تلاش‌ها، اراده و میل مردم برای دستیابی به تمدنی بهتر بر اساس انتخاب‌ها و ارزش‌های خودشان نشأت می‌گیرد.

فلدمان^۴ (۲۰۱۶) توسعه را فرآیندی توصیف می‌کند که ظرفیت و پتانسیل افراد، شرکت‌ها و جوامع را افزایش می‌دهد. بر اساس این تعریف، توسعه با توانایی افراد، جامعه و شرکت‌ها برای بهبود بهره‌وری و اقتصاد خدمات مرتبط است.

سوماشکار (۲۰۰۳) نیز پس از بحث در مورد پنج تعریف ارائه شده توسط نویسنده‌گان مختلف، این گونه نتیجه می‌گیرد که: «توسعه فرآیندی پیوسته است که طی زمانی طولانی روی می‌دهد تا بتواند چرخه معیوب فقر را بشکند و یک کشور را به مرحله رشد خوداتکا یا اقتصاد خودکفا برساند». وی ادامه می‌دهد که نتایج توسعه باید شامل افزایش درآمد واقعی ملی در طول زمان باشد. بر اساس این تعاریف، توسعه تنها یک نتیجه نیست، بلکه یک فرآیند پیوسته است که می‌تواند به عملکرد اقتصادی بهتر در طول زمان منجر شود.

اعتبار درآمد سرانه به عنوان یک شاخص توسعه

تولید ناخالص داخلی (GDP) و درآمد ناخالص ملی (GNI)، رایج‌ترین کمیت‌ها و شاخص‌ها برای سنجش میزان رشد اقتصادی کشورها به‌شمار می‌روند. به عنوان نمونه، در حال حاضر بانک جهانی از سرانه درآمد ناخالص ملی برای طبقه‌بندی سطح توسعه کشورها استفاده می‌کند. البته برخی دیگر ترجیح می‌دهند سرانه تولید ناخالص داخلی را به عنوان شاخص اصلی سنجش توسعه در نظر بگیرند. در توضیحی ساده و ابتدایی، سرانه درآمد ناخالص ملی، میانگین درآمد هر فرد در کشور است. این مقدار با جمع کردن ارزش کل کالاهای خارجی در یک سال و تقسیم این مقادیر بر جمعیت کل کشور به دست می‌آید.

چنان‌چه پیش‌تر عنوان شد، سازمان ملل متحده، بانک جهانی و سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) از درآمد سرانه به عنوان معیاری برای تعیین سطح توسعه کشورها استفاده می‌کنند. بر این اساس، بانک جهانی اقتصاد کشورها را به چهار گروه اصلی طبقه‌بندی کرده است. طبق آمار بانک جهانی که در اول ژوئیه ۲۰۱۶ بازبینی شده است، اقتصاد کشورهایی که در سال ۲۰۱۵ درآمد سرانه GNI آن‌ها ۱۰۲۵ دلار یا کمتر بوده است، به عنوان کشورهای با درآمد پایین (LICs) تعریف شده‌اند. کشورهایی با GNI سرانه بین ۱۰۲۶ و ۴۰۳۵ دلار به عنوان اقتصادهای با درآمد متوسط پایین (LMCs) در نظر گرفته شده‌اند و کشورهایی با GNI سرانه بین ۴۰۳۶ دلار و

⁴ Feldman

۱۲۴۷۵ دلار به عنوان اقتصادهای با درآمد متوسط بالا (UMCs) تعریف شده‌اند. کشورهایی که درآمد سرانه آن‌ها ۱۲۴۷۶ دلار یا بیشتر است، به عنوان کشورهای با درآمد بالا شناخته می‌شوند. به همراه این آمار، بانک جهانی شاخص فقر را نیز تعیین کرده است. برای مبنا درآمد ۱.۹۰ دلار در روز به ازای هر فرد به عنوان معیار فقر شدید (بر مبنای توان خرید یا PPP) تعیین شده است.

باین حال انتقادهای بسیاری نیز در به کارگیری چنین تعاریفی برای بررسی رشد اقتصادی مطرح است. مهم‌ترین انتقادهایی که علیه GDP سرانه و GNI سرانه مطرح می‌شود این است که این اندازه‌گیری‌ها بعضی از مهم‌ترین عوامل کلیدی توسعه کشور و فرد را در نظر نمی‌گیرند. در حقیقت به‌نظر می‌رسد که اندازه‌گیری سرانه GDP/GNI به عنوان شاخص توسعه، تأثیرات عناصر اساسی توسعه مانند سطح آموزش، برابری و تأثیرات بخش غیردولتی را نادیده می‌گیرد.

پیگیری روند پیشرفت توسعه انسانی و اقتصادی در تانزانیا از سال ۱۹۶۱

سرعت پیشرفت توسعه در تانزانیا در سال‌های ۱۹۶۱-۱۹۶۶

پیش از استقلال، هدف اصلی آموزشی دولت استعماری، ایجاد نیروی کاری بود که برای حفظ بقای دولت ضروری محسوب می‌شد. بنابراین، هدف دولت از سرمایه‌گذاری در آموزش، آموزش تعداد محدودی از دانش‌آموzan آفریقایی برای برآورده ساختن نیازهای عملیاتی بود.

تانزانیا پس از استقلال، سیستم آموزشی بریتانیا را به ارث برد. باین‌حال، دولت جدید به تدریج اهداف آموزشی را به‌سوی اهداف خودکفایی سوق داد. در سیستم آموزشی استعماری، فرصت ورود به سیستم آموزشی تنها به تعداد کمی از دانش‌آموzan آفریقایی محدود می‌شد. از سوی دیگر، در دوران استعمار، آموزش بر مبنای تبعیض نژادی برنامه‌ریزی می‌شد؛ به طوری که اولویت اول در پذیرش تحصیلی به دانش‌آموzan سفیدپوست، اولویت دوم به دانش‌آموzan آسیایی و اولویت سوم به دانش‌آموzan آفریقایی داده می‌شد. بر مبنای شماری از گزارش‌های ثبت شده این‌طور به نظر می‌رسد که هزینه‌های دولتی برای آموزش هر دانش‌آموز در سال ۱۹۵۸ به ترتیب ۳۳ دلار برای دانش‌آموzan سیاهپوست آفریقایی، ۷۴ دلار برای دانش‌آموzan آسیایی و ۶۹۴ دلار برای دانش‌آموzan اروپایی بوده است. این داده‌ها شواهدی را از نابرابری آموزشی طی دوران استعمار بریتانیا در تانزانیا ارائه می‌دهد.

نیرره و حزبsh یعنی حزب TANU، از نابرابری در آموزش استعماری به عنوان یکی از انگیزه‌های استقلال تانزانیا بهره بردند. تبعیض در آموزش استعماری، یکی از دلایل اصلی کمبود سرمایه انسانی در کشور قلمداد می‌شد. نیرره در جریان جنبش استقلال و در خطاب به مردم اذعان کرد: «ما خواهان استقلال بدون شرط هستیم. مقامات

فصل دوم: تاریخچه توسعه اقتصادی در تانزانیا پس از استقلال

بریتانیایی از ما می‌خواهند که قبل از اینکه به ما استقلال بدهند، شرایط زیادی را برآورده کنیم. آن‌ها می‌خواهند ما به اندازه کافی تحصیل کرده باشیم و غیره. ما نمی‌توانیم شرط آن‌ها را پذیریم، چیزی که ما می‌خواهیم، استقلال ماست.».

از جمله کمبودهای عمدہ‌ای که دولت جوان TANU پس از استقلال با آن مواجه بود، فقدان نیروی کار واجد شرایط برای جایگزینی کارمندان سفیدپوست استعماری بود. داده‌ها نشان می‌دهد که تنها ۵۰ درصد از کودکان واجد شرایط به آموزش رسمی دسترسی داشتند و تنها یک نفر از هر دوازده نفر دارای مدرک تحصیلی بالاتر از مقطع ابتدایی بودند. علاوه بر این، داده‌ها نشان می‌دهد که تا سال ۱۹۶۳ تنها ۱۷ درصد از کل جمعیت واجد شرایط برای تحصیل در دبیرستان توانستند به تحصیلات دبیرستانی دست یابند. افزون‌براین، تنها ۱۰ دبیرستان دولتی در کل کشور وجود داشت و تعداد دانش‌آموختگان آفریقایی دارای مدرک دانشگاهی به حدود ۱۰۰ نفر محدود می‌شد.

اگرچه کمبودهای یادشده، بیش از اندازه بود اما دولت انتظار نداشت که این کمبود در زمان کوتاهی جبران شود چرا که عملأ هیچ موسسه آموزش عالی در کشور وجود نداشت. تعداد زیاد افراد بی‌سواد، نه تنها فرآیند «آفریقایی‌سازی» خدمات عمومی و خصوصی را مختل کرد، بلکه مانع مهمی برای توسعه کشور بود.

نبود زیرساخت‌های آموزشی کافی، معلمان و سایر ملزمات مورد نیاز منجر به اثرات منقی متعددی بر بهره‌وری و رائمه خدمات عمومی از جمله خدمات بهداشتی شد. به عنوان مثال، گفته می‌شود که در سال ۱۹۶۱ یک پزشک بالینی به طور متوسط به ۱۶,۷۷۶ نفر در سال خدمت می‌کرد.

جدول زیر، تعداد دانش‌آموزان مقاطع مختلف تحصیلی را در سال‌های ابتدایی استقلال نشان می‌دهد.

تحصیلات متوسطه	تحصیلات ابتدایی	سال
		۱۹۵۸
		۱۹۶۰
۸۳۲,۱۱	۴۷۰,۴۸۶	۱۹۶۱
۱۷۵,۱۴	۶۶۶,۵۱۸	۱۹۶۲
۱۷۶,۱۷	۱۰۴,۵۹۲	۱۹۶۳
۸۹۷,۱۹	۶۷۸,۶۳۳	۱۹۶۴
۹۱۵,۲۱	۲۰۰,۷۱۰	۱۹۶۵
۸۳۶,۲۳	۹۹۱,۷۴۰	۱۹۶۶
۵۵۱,۲۵	۱۱۴,۷۵۳	۱۹۶۷

وضعیت توسعه کشاورزی در تانزانیا طی سال‌های ۱۹۶۱-۱۹۶۶

بر اساس برنامه توسعه تانگانیکا در سال‌های ۱۹۶۱-۱۹۶۴، سهم کشاورزی در اقتصاد در سال ۱۹۶۱ معادل ۴۵٪ از تولید ناخالص داخلی بود. علاوه بر این، ۸۰٪ از درآمد کشور از طریق صادرات دام و محصولات کشاورزی تأمین می‌شد. صادرات اصلی در این دوران شامل بادام هندی، سیسال، پوست حیوانات، پنبه، قهوه و چای می‌شد. تا سال ۱۹۶۱، تانزانیا به عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده سیسال در جهان شناخته می‌شد و این محصول حدود ۴۰٪ از ارزش کل صادرات کشور را به خود اختصاص می‌داد. تولید سیسال در تانزانیا طی سال‌های ۱۹۶۱ تا ۱۹۶۴ با نرخ ۲ تا ۳ درصد در سال افزایش می‌یافتد. این داده‌ها به وضوح نشان می‌دهند که ستون فقرات اقتصاد تانزانیا در سال‌های ۱۹۶۱ تا ۱۹۶۴ نه طلا و نه الماس، بلکه کشاورزی بوده است.

وضعیت توسعه اقتصادی در تانزانیا طی سال‌های ۱۹۶۱-۱۹۶۶

چنان‌چه پیش‌تر عنوان شد، در جریان مبارزات استقلال، حزب TANU و رهبر آن، نیرره، مردم بومی را با وعده تغییرات اقتصادی مثبت به مبارزه تشویق کردند. در حقیقت، فقر شدید در دوران حاکمیت بریتانیا در تانگانیکا مشکلی بزرگ محسوب می‌شد؛ تولید ناخالص داخلی سرانه در سال‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۶۲ معادل ۳۹۲ شیلینگ تانزانیا (۱۹.۶ پوند بریتانیا یا ۴۷ دلار آمریکا) بود. بر اساس برنامه توسعه تانگانیکا برای سال‌های ۱۹۶۱-۱۹۶۴، از جمعیت حدود ۹.۶ میلیون نفر، تنها ۵٪ از مردم حقوق‌بگیر بودند. تولید ناخالص داخلی کشور معادل ۱۸۰ میلیون پوند بریتانیا و نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سالانه ۵٪ بود.

آفریقایی‌ها استعمار را عامل همه مشکلات اقتصادی و ناامنی‌های انسانی از جمله فقر می‌دانستند. بنابراین، به راحتی به حمایت از جنبش‌های استعمارزدایی پرداختند. با این‌که انتظارات بزرگ اقتصادی مردم، فرصتی برای TANU در مبارزات استقلال تلقی می‌شد، اما در نهایت همین انتظارات به چالشی عظیم برای دولت TANU در روزهای اولیه پس از استقلال تبدیل شد. دولت جوان تانزانیا باید مسئولیت فقط بزرگ سراسری را بر عهده می‌گرفت.

در واقعیت تقریباً غیرممکن بود که دولت جوان بتواند در کوتاه‌مدت راه حلی برای مشکلات اجتماعی و اقتصادی موجود ارائه دهد. یکی از چالش‌های اصلی دولت نیرره در دهه ۱۹۶۰، کمبود سرمایه کافی برای تأمین اقتصاد کشور بود. نیرره در همان سال ابتدایی طی سخنرانی در مجلس چنین گفت: «ما باید طی پنج سال آینده ۲۴۶ میلیون پوند برای توسعه هزینه کنیم. از این مبلغ، بیش از نیمی باید از خارج تأمین شود.». در واقع، این اظهارات نیرره اعلام رسمی وابستگی به بازیگران خارجی به عنوان یکی از عوامل اصلی توسعه در تانزانیا بود.

تا سال ۱۹۶۴، بریتانیا بزرگ‌ترین شریک تجاری تانزانیا در زمینه صادرات و واردات بود. حدود ۳۰٪ از کل صادرات تانزانیا به مقصد بریتانیا بود، در حالی که منطقه اتحادیه اروپا حدود ۲۰٪ از کل صادرات تانزانیا را مصرف می‌کرد. این امر نشان می‌دهد که کشورهای غربی، به ویژه بریتانیا، شریک اصلی اقتصاد تانزانیا بودند. بنابراین، این موضوع برای تانزانیا حیاتی بود که پیوندهای اقتصادی خود را با کشورهای غربی حفظ و تقویت کند.

وضعیت توسعه اقتصادی در تانزانیا طی دوران سوسیالیسم ۱۹۶۷-۱۹۸۵

وضعیت توسعه کشاورزی در دوران پس از اعلامیه آروشا

بر اساس اصول سوسیالیسم اوجاما (اعلامیه آروشا)، محور اصلی توسعه کشور، گسترش کشاورزی از طریق نیروی روستایی بود. بر اساس این سیاست، هدف سوسیالیسم این بود که مردم در روستاهای اوجاما با هم زندگی کنند و به کار جمعی در مزارع اجتماعی بپردازنند. با معرفی برنامه روستایی‌سازی، روستاهای اوجامای زیادی در سراسر کشور تأسیس شدند و مردم روستایی به صورت داوطلبانه یا اجباری در این مناطق مستقر شدند. گزارش‌ها نشان می‌دهد که تا سال ۱۹۷۹ حدود ۱۴.۹ میلیون نفر به ۸,۰۴۶ روستای اوجاما در سراسر کشور نقل مکان کرده بودند. این تعداد معادل ۹۷٪ از کل جمعیت روستایی تانزانیا بود. مهاجرت مردم به روستاهای اوجاما هر سال افزایش می‌یافتد به طوری که تا سال ۱۹۸۰ تعداد کل افرادی که در روستاهای توسعه‌یافته و روستاهای اوجاما زندگی می‌کردند به حدود ۱۵.۴ میلیون نفر افزایش یافت. این مقدار معادل ۸۲.۳٪ از کل جمعیت تانزانیا در سال ۱۹۸۰ بود.

با وجود موفقیت در تأسیس روستاهای اوجاما، ایده اصلی این سیاست هرگز محقق نشد. درواقع سیاست جمع‌گرایی و همکاری در چارچوب برابری اجتماعی صرفاً یک وعده نظری بود؛ در واقعیت این سیاست غیرواقعی و غیرقابل اجرا بود.

بر اساس مقایسه میزان توسعه محقق شده، داده‌های جالبی از سیاست‌های اقتصادی دولت به دست می‌آید. تا سال ۱۹۷۶، کشاورزی به عنوان ستون فقرات اقتصاد کشور حدود ۹۰٪ از جمعیت را به کار می‌گرفت و حدود ۴۰٪ از تولید ناخالص داخلی را تأمین می‌کرد. علاوه بر این، در سال‌های ۱۹۷۴ و ۱۹۷۵ صادرات کشاورزی به ترتیب حدود ۷۵٪ و ۷۷.۵٪ از کل درآمدهای خارجی را تشکیل می‌داد.

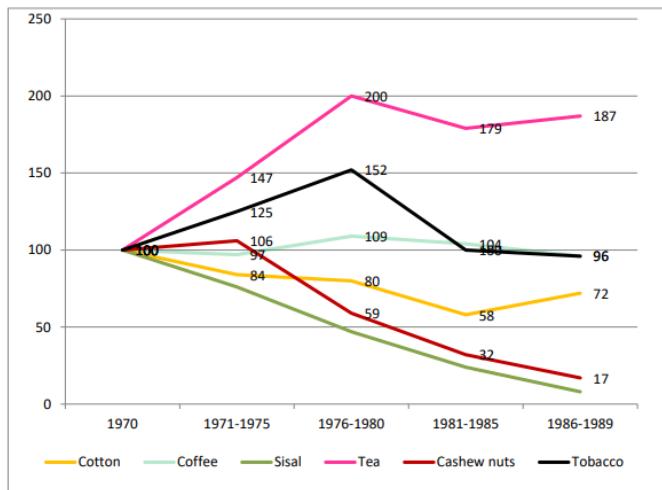
اما قبل تر و تا سال ۱۹۶۴، کشاورزی حدود ۸۰٪ از جمعیت را به کار می‌گرفت و ارزش صادرات کشاورزی حدود ۸۰٪ از کل درآمدهای حاصل از صادرات را تشکیل می‌داد. این نشان می‌دهد که اهمیت کشاورزی برای جمعیت در سال ۱۹۷۶ بیشتر از سال ۱۹۶۴ بود. با توجه به این جزئیات، عملکرد کشاورزی از نظر تولید و صادرات برای توسعه کشور اهمیت زیادی داشت. با این حال، پیش‌بینی شده بود که سهم بخش کشاورزی در تولید ناخالص

داخلی به تدریج از ۳۷٪ در سال ۱۹۷۹ و به حدود ۴۸٪ در سال ۱۹۸۰ کاهش یابد.

عملکرد بخش کشاورزی در تانزانیا طی دهه ۱۹۷۰ با مشکلات جدی مواجه شد. بر اساس برنامه سوم پنج ساله (۱۹۷۷)، نرخ رشد تولیدات کشاورزی در سال های ۱۹۶۴ تا ۱۹۶۸ حدود ۳.۳٪ در سال بود، اما در دوره ۱۹۷۳-۱۹۷۵ این نرخ به پایین ترین حد خود یعنی ۱.۵٪ در سال رسید. همان‌طور که مشخص است، نرخ رشد تولیدات کشاورزی در دوران پیش از سوسیالیسم بیشتر بوده است. در همین زمان، تولید ناخالص داخلی با نرخ متوسط ۴.۸٪ در سال رشد می‌یافتد که بسیار بیشتر از رشد کشاورزی در آن دوره بود. این بدان معناست که به مرور از سهم بخش کشاورزی در تولید ناخالص داخلی کاسته شد. با در نظر گرفتن نرخ سریع رشد جمعیت، این اعداد نشان‌دهنده شاخصی منفی برای بقای ۹۰٪ از جمعیتی بود که زندگی آن‌ها به کشاورزی وابسته بود. با این حال اگر بخواهیم قضاوت منصفانه‌ای داشته باشیم باید این نکته را گوشزد کنیم که در دوران اوجاما، کشور با خشکسالی شدیدی مواجه شد که تولیدات کشاورزی را به‌طور قابل توجهی کاهش داد.

بر اساس برنامه سوم پنج ساله که بعداً متوقف شد، نرخ رشد کشاورزی برای دوره ۱۹۷۶-۱۹۸۲ حدود ۵.۱٪ پیش‌بینی شده بود، اما این هدف به طور کامل محقق نشد. با کاهش تولیدات کشاورزی، درآمد حاصل از صادرات نیز کاهش یافت و نتیجه مستقیم آن بروز بحران اقتصادی در تانزانیا بود. دولت برای نجات اقتصاد تصمیم گرفت برنامه پنج ساله سنتی را کنار بگذارد و استراتژی جدیدی را معرفی کند؛ «برنامه بقای اقتصادی ملی ۱۹۸۲». هدف اصلی این برنامه افزایش تولید و صادرات کشاورزی برای مقابله با بحران کسری تراز تجاری بود. طبق این برنامه که به NESP موسوم است، راه حل چیره‌شدن بر مشکلات اقتصادی، افزایش درآمد صادراتی به میزان ۳۱٪ عنوان شده است و مطابق با پیش‌بینی، کشاورزی اصلی‌ترین منبع تأمین این هدف قلمداد شده است.

با این حال، این هدف نیز به طور کامل محقق نشد. برای مثال، ارزش صادرات قهوه در سال ۱۹۸۱ حدود ۱۰۳۰ میلیون شیلینگ تانزانیا بود که معادل ۷۸٪ از هدف تعیین شده (۱۳۲۷ میلیون شیلینگ تانزانیا) بود. هدف صادرات پنجه ۶۲۶.۲ میلیون شیلینگ بود، اما صادرات تنها به ۴۰۷.۸ میلیون شیلینگ محدود شد که معادل ۶۵٪ از هدف بود. هدف صادرات چای ۲۱۴.۶۷ میلیون شیلینگ بود، اما صادرات تنها به ۱۰۳.۶ میلیون شیلینگ رسید که معادل ۴۸٪ از هدف بود. هدف صادرات تنباقو ۲۴۷.۶۳ میلیون شیلینگ بود، اما صادرات تنها به ۱۰۱.۷ میلیون شیلینگ رسید که معادل ۴۱٪ از هدف بود. تنها ارزش صادرات بادام هندی توانست هدف NESP را برآورده سازد. به طور کلی، برنامه NESP که به عنوان یک راه حل استراتژیک برای رکود کشاورزی در تانزانیا در نیمه اول دهه ۱۹۸۰ توسط دولت اتخاذ شده بود، به اندازه کافی مؤثر نبود.

درصد رشد تولید محصولات کشاورزی در تانزانیا نسبت به تولید در سال ۱۹۷۰

با توجه به داده‌های ارائه شده، نمی‌توان تنها خشکسالی و عوامل خارجی را مقصراً اصلی رکود شدید تولید و صادرات محصولات کشاورزی در دوره طولانی ۱۹۷۰-۱۹۸۹ قلمداد کرد؛ طبیعتاً باید عوامل دیگری غیر از خشکسالی را نیز در نظر گرفت. رکود تولیدات کشاورزی در دوران سوسیالیسم نتیجه چندین عامل مختلف بود. خشکسالی، بازار جهانی و مدیریت ضعیف تنها نمونه‌ای از عواملی هستند که بر عملکرد کشاورزی در هر کشوری تأثیر می‌گذارند. با این حال، این واقعیت که عملکرد کشاورزی در دوران سوسیالیسم در تانزانیا بدتر از دوران پس از استعمار بود، انکار نمی‌شود. سیاست‌ها و ابزارهای سوسیالیستی که در دوران او جاما اجرا شدند، هرگز برای نجات از رکود کافی نبودند. بنابراین، صرف نظر از اینکه آیا سوسیالیسم علت اصلی کاهش عملکرد کشاورزی در تانزانیا بود یا خیر، واضح است که سوسیالیسم راه حلی برای حل این مشکل نبود.

از آنجایی که کشاورزی نه تنها ستون فقرات اقتصاد کشور بود، بلکه بیش از ۷۰٪ از ارزش کل صادرات را تشکیل می‌داد، کاهش آن منجر به بحران جدی در اقتصاد کشور شد. همان‌طور که در جدول زیر دیده می‌شود، نقش کشاورزی در صادرات کشور طی دهه ۱۹۷۰ سال به سال افزایش یافت و در سال‌های ۱۹۷۷ و ۱۹۷۸ به اوج خود رسید. این امر نشان می‌دهد که عملکرد سایر بخش‌ها مانند گردشگری، صنعت و معدن طی دهه ۱۹۷۰ به شدت ضعیف بوده‌است. برهمین اساس، ضعف عملکرد بخش کشاورزی، به افول کلی اقتصاد تانزانیا منجر شده‌بود.

تولید محصولات کشاورزی تانزانیا بین سال‌های ۱۹۷۳ تا ۱۹۸۰ و سهم آن‌ها از کل صادرات

۱۹۸۰	۱۹۷۹	۱۹۷۸	۱۹۷۷	۱۹۷۶	۱۹۷۵	۱۹۷۴	۱۹۷۳	صادرات کشاوری (میلیون شیلینگ)
۳۴۶۳	۳۵۳۶	۳۱۵۲	۳۸۹۹	۳۴۴۰۲	۲۱۶۴	۲۱۵۷	۱۸۴۱	کل صادرات (میلیون شیلینگ)
۴۱۶۵	۴۳۱۳	۳۶۳۲	۴۴۴۸	۴۰۵۴	۲۷۲۳	۲۷۵۵	۲۴۰۹	سهم صادرات کشاوری از کل صادرات
۸۳.۱٪	۸۲٪	۸۶.۸٪	۸۷.۶٪	۸۳.۹٪	۷۹.۵٪	۷۸.۳٪	۷۶.۴٪	

وضعیت توسعه آموزش در دوران پس از اعلامیه آروشا

یکی از اولویت‌های دولت نیرره، چه قبل و چه بعد از پذیرش اعلامیه آروشا، بهبود وضعیت آموزش در تانزانیا بود. کمبود شدید سرمایه انسانی از زمان استقلال مانع برای توسعه در کشور بود. بنابراین، تلاش برای کاهش نرخ بی‌سوادی همیشه از اولیت‌های اصلی دولت تانزانیا محسوب می‌شد. داده‌ها نشان می‌دهد که نرخ ثبت‌نام در آموزش ابتدایی در دهه ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ به طور سالانه افزایش یافته‌است. آموزش ابتدایی در دوران پس از اعلامیه آروشا عملکرد قابل توجهی داشته‌است؛ به طوری که ۴۹٪ از تمام کودکان واجد شرایط به کلاس اول راه یافتند و نرخ بی‌سوادی از ۷۹٪ در سال ۱۹۷۰ به ۳۹٪ از جمعیت در سال ۱۹۷۵ کاهش یافت؛ این امر یک موفقیت بزرگ برای سیاست‌های سوسیالیستی بهشمار می‌رفت. علاوه بر این، اجرای سیاست آفریقاپی‌سازی موفقیت چشمگیری داشت، به طوری که تعداد آفریقاپی‌ها در پست‌های عالی از ۸۲٪ در سال ۱۹۶۹ به ۹۴٪ در سال ۱۹۷۴ افزایش یافت.

با اجرای آموزش ابتدایی همگانی (UPE) در سال ۱۹۷۷ و تصویب قانون آموزش در سال ۱۹۷۸، تعداد دانش‌آموزان ثبت‌نامی در سال‌های اول ابتدایی به‌طور چشمگیری افزایش یافت؛ به طوری که از ۲۰۸,۳۰۰ نفر در سال ۱۹۷۴ به ۵۷۶,۳۴۷ نفر در سال ۱۹۸۱ رسید که معادل رشد ۱۷۷٪ است. با این حال، علی‌رغم پیشرفت مطلوب در ثبت‌نام دانش‌آموزان در آموزش ابتدایی، سوابق نشان می‌دهد که ثبت‌نام در مدارس متوسطه در دوره پس از اعلامیه آروشا کماکان ضعیف بوده‌است. نرخ دسترسی به آموزش متوسطه در مقایسه با دوره قبل از اعلامیه آروشا کاهش چشمگیری داشته و در سال ۱۹۸۲ به پایین‌ترین سطح خود رسیده‌است. در واقع در حالی که آموزش ابتدایی با دقت نظر، توجه و پیشرفت چشمگیری همراه بوده، آموزش متوسطه در تمام دوره نیمه دوم دهه ۱۹۷۰ و نیمه اول دهه ۱۹۸۰ همچنان در حالت رکود باقی مانده‌است.

وضعیت توسعه اقتصادی در دوران پس از اعلامیه آروشا

آیا سیاست خوداتکایی موفق بود؟

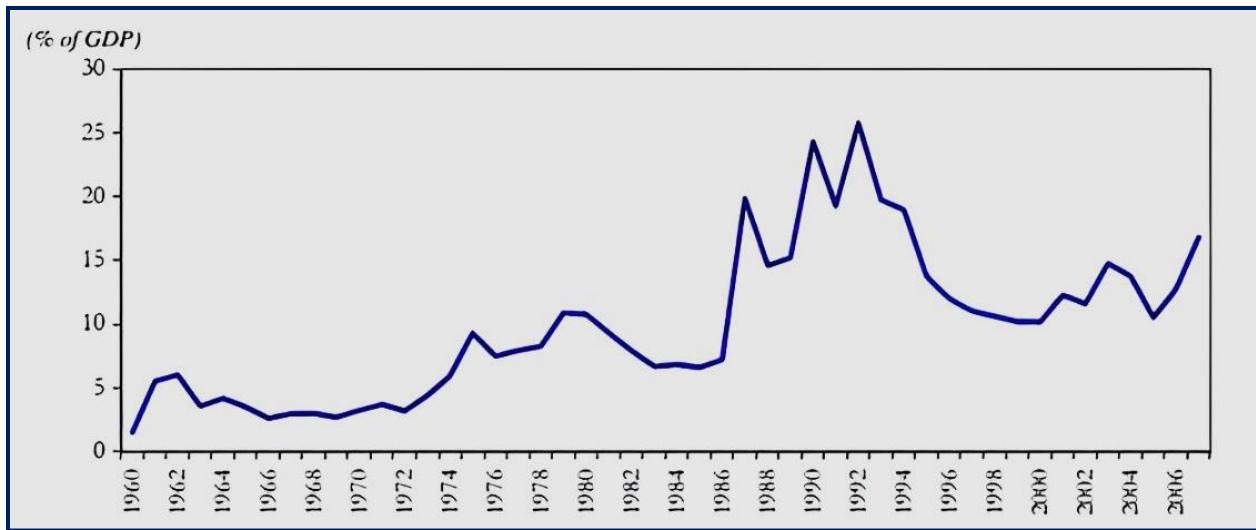
همان‌طور که پیش‌تر توضیح داده شد، سیاست خوداتکایی یکی از اجزای مهم اعلامیه آروشا بود. هدف اصلی سیاست خوداتکایی این بود که سهم کمک‌های خارجی در هزینه‌های توسعه کاهش یابد. بر اساس اعلامیه آروشا، وابستگی بیش از حد به کمک‌های خارجی، حاکمیت و استقلال کشور را به خطر می‌انداخت. در سخنرانی که نخست‌وزیر سابق تانزانیا، ادوارد مورینگه سوکوینه، در سال ۱۹۷۶ در پارلمان ایراد کرد، در مورد سیاست خارجی کشور چنین گفت: «استراتژی ما در همکاری‌های بین‌المللی همچنان بر توزیع عادلانه منابع جهانی از طریق تجارت و نه کمک مرکز خواهد بود. تانزانیا همچنان برای اعطای وام‌های نرم به کشورهای در حال توسعه، اصرار بر کمک‌های بلاعوض و تلاش مداوم برای ایجاد نظم اقتصادی جدید جهانی پافشاری خواهد کرد.».

قبل از پذیرش اعلامیه آروشا، کمک‌های خارجی بیش از ۵۰٪ از کل هزینه‌های دولت را تأمین می‌کرد. با این حال، بلاfacسله پس از پذیرش اعلامیه آروشا در سال ۱۹۶۷، سهم منابع خارجی به ۴۰.۹٪ کاهش یافت. با وجود سیاست استقلال‌طلبانه کشور در برابر کمک‌های خارجی، تانزانیا هرگز از تکیه بر کمک‌های خارجی دست نکشید و همچنان به کمک‌های خارجی برای تأمین هزینه‌های دولت وابسته بود. در حقیقت تانزانیا از سال ۱۹۷۲ به بعد به بزرگ‌ترین دریافت‌کننده کمک‌های خارجی در منطقه شرق آفریقا تبدیل شد.

در دهه ۱۹۷۰، میزان کمک‌های دریافت‌شده بیش از ۵٪ از تولید ناخالص داخلی بود و این مقدار تا سال ۱۹۹۲ به اوج خود رسید و ۲۶٪ از تولید ناخالص داخلی را تشکیل داد. پیش‌بینی می‌شد پس از پذیرش سیاست خوداتکایی، وابستگی به کمک‌های خارجی کاهش یابد اما این وابستگی نه تنها کاهش نیافت، بلکه گسترش قابل توجهی نیز پیدا کرد. تا سال ۲۰۰۹، حدود ۴۰٪ از هزینه‌های دولتی توسط کمک‌های خارجی تأمین می‌شد. همه این داده‌ها شواهدی از شکست سیاست خوداتکایی ارائه می‌دهند.

شکل زیر، سهم دریافت کمک‌های خارجی از GDP در تانزانیا را نشان می‌دهد.

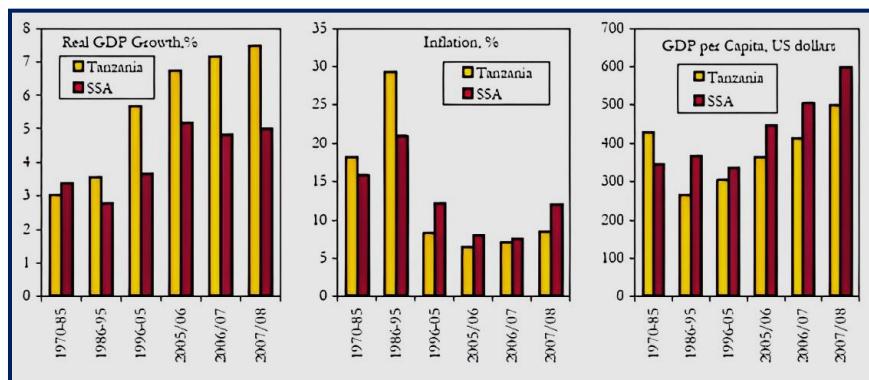
فصل دوم: تاریخچه توسعه اقتصادی در تانزانیا پس از استقلال

سهم دریافت کمک‌های خارجی از GDP در تانزانیا

اولین بحران اقتصادی در تانزانیا ۱۹۷۸-۱۹۸۵

همان‌طور که قبلاً بیان شد، هدف برنامه‌های پنجم ساله اول، دوم و سوم توسعه اقتصادی و اجتماعی افزایش نرخ رشد تولید ناخالص داخلی (GDP) به میزان متوسط ۶.۷٪ تا ۶٪ در سال، طی سال‌های ۱۹۶۵ تا ۱۹۸۰ بود. مطابق با نمودار زیر، رشد تولید ناخالص داخلی تانزانیا در دوره ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۵، به طور متوسط ۳٪ در سال بوده است. این نرخ تا سال ۱۹۹۵ همچنان کمتر از ۴٪ باقی ماند. در دوره ۱۹۷۷ تا ۱۹۸۴، رشد تولید ناخالص داخلی به پایین‌ترین سطح خود رسید و تقریباً به ۰٪ در سال ۱۹۷۷ کاهش یافت و در سال ۱۹۸۳ به حدود -۱٪ در سال رسید.

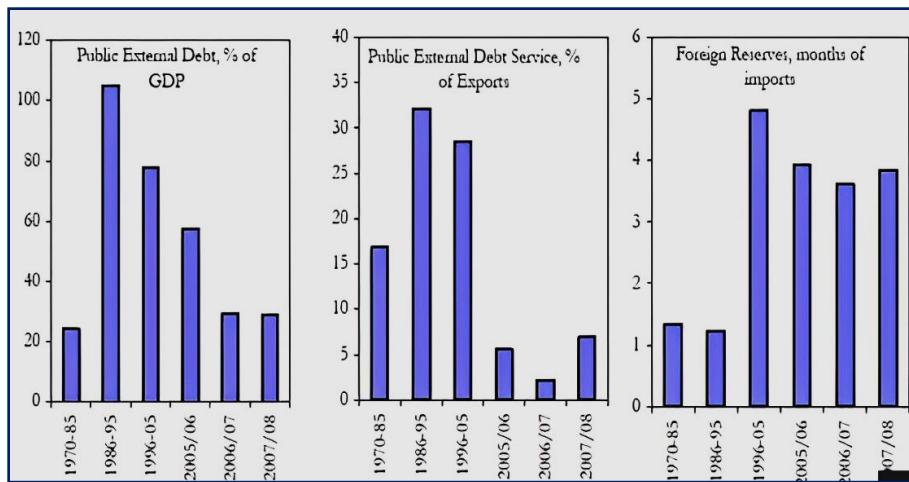
ویژگی‌های اقتصادی تانزانیا در خلال سال‌های ۱۹۷۰ تا ۲۰۰۸

علاوه بر کاهش رشد تولید ناخالص داخلی، شوک دیگری که تانزانیا در دوران پس از اعلامیه آروشا شاهد آن بود، افت شدید سرانه تولید ناخالص داخلی است. طبق گزارش ادواردز (۲۰۱۲)، رشد تولید ناخالص داخلی سرانه در دوره ۱۹۶۹-۱۹۷۴ به طور متوسط تنها ۰.۶۶٪ بود. گزارش شده است که به طور قابل توجهی کمتر از میانگین ۳.۷٪ پیش‌بینی شده در برنامه دوم پنج‌ساله است. در حالی که رشد تولید ناخالص داخلی سال به سال کاهش می‌یافتد، سرانه تولید ناخالص داخلی نیز با نرخ قابل توجهی کاهش می‌یافتد. میزان سرانه تولید ناخالص داخلی در دوره ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۵ به طور متوسط نزدیک به ۴۳۰ دلار آمریکا در سال گزارش شده است. این عدد در دوره ۱۹۸۶ تا ۱۹۹۵ به حدود ۲۸۰ دلار کاهش یافت، که معادل کاهشی ۳۵ درصدی است. علاوه بر این، از سال ۱۹۸۶ تا ۲۰۰۵ تولید ناخالص داخلی سرانه هرگز به سطح بالای ۳۰۰ دلار بازنگشت و تنها در سال ۲۰۰۶ دوباره بالاتر از ۴۰۰ دلار قرار گرفت.

کاهش رشد تولید ناخالص داخلی و درآمد سرانه، تنها شوک‌های اقتصادی نبودند که تانزانیا در دوره ۱۹۷۰ تا ۱۹۹۵ تجربه کرد؛ در این دوره بحران‌های اقتصادی متعددی مانند بحران نفت، خشکسالی، جنگ اوگاندا و تانزانیا، فروپاشی جامعه شرق آفریقا و کاهش قیمت جهانی محصولات کشاورزی نیز تانزانیا را با چالش‌های بزرگی مواجه ساخت.

اولین شوک اقتصادی، بحران جهانی نفت در سال ۱۹۷۳ بود که با خشکسالی شدید در منطقه شرق آفریقا در سال‌های ۱۹۷۳-۱۹۷۵ توأم شد. تانزانیا برای مقابله با گرسنگی جمعیت، مجبور به واردات محصولات غذایی مانند ذرت شد. هنگامی که رشد تولید ناخالص داخلی و درآمد سرانه کاهش می‌یافتد، نرخ تورم نیز در دوره ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۵ به طور متوسط بالای ۱۸٪ در سال ثبت شد و در دوره ۱۹۸۶ تا ۱۹۹۵ به ۲۹٪ در سال افزایش یافت.

نیرره در مورد اثر افزایش قیمت محصولات وارداتی در دهه ۱۹۷۰ چنین گفت: «در سال ۱۹۷۲، ما به حدود ۵ تن چای نیاز داشتیم تا بتوانیم یک تراکتور خریداری کنیم، اما در سال ۱۹۸۱، باید ۱۷ تن چای صادر می‌شد تا همان تراکتور خریداری شود». این اظهارات نشان می‌دهد که در دوره ۱۹۷۲ تا ۱۹۸۱ قیمت یک تراکتور به عنوان محصول وارداتی در مقایسه با چای بیش از سه برابر افزایش یافته است.

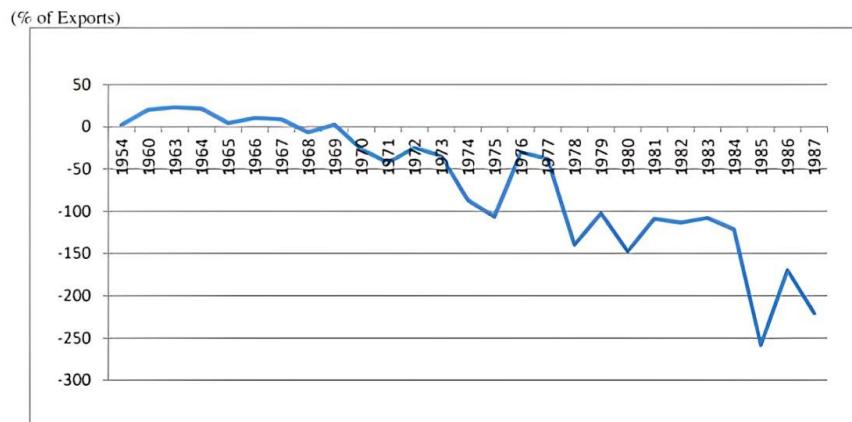
شاخص‌های سیاست خارجی تانزانیا بین سال‌های ۱۹۷۰ تا ۲۰۰۸

در این دوران، تانزانیا شوک‌های اقتصادی دیگری را نیز تجربه کرده است که از این میان می‌توان به کاهش ذخایر ارزی، کسری تراز تجاری و افزایش سریع بدھی عمومی اشاره کرد. تا سال ۱۹۷۸، ذخایر بین‌المللی تانزانیا به شدت کاهش یافت و به پایین‌ترین سطح خود یعنی ۳.۵ هفته واردات رسید، در حالی که این میزان در سال ۱۹۶۹ بیش از ۳۰ هفته واردات بود.

علاوه بر این، در دوره ۱۹۷۰-۲۰۱۵، تانزانیا به طور مداوم با کسری تراز تجاری مواجه بوده است. طبق نمودار صفحه‌بعد، تانزانیا در دوره قبل از اعلامیه آروشا هر ساله تراز تجاری مثبت داشته است. در حقیقت آخرین باری که تانزانیا در تاریخ خود مازاد تراز تجاری ثبت کرده بود، سال ۱۹۶۹ است. از آن زمان به بعد، کشور هرگز مازاد تراز تجاری نداشته و کسری تراز تجاری سال به سال افزایش یافته است.

طبق گزارش بانک مرکزی تانزانیا (۱۹۸۲)، کسری تراز تجاری در سال ۱۹۸۰ به اوج خود رسید و ۲۷.۳٪ از تولید ناخالص داخلی را تشکیل داده است؛ البته در سال ۱۹۸۱ این کسری به ۲۲٪ از تولید ناخالص داخلی کاهش یافته است. این امر نشان می‌دهد که کسری تراز تجاری در این دوره به یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های اقتصادی کشور تبدیل شده بود و بر رشد و توسعه اقتصادی تانزانیا تأثیر منفی بسزایی داشت.

فصل دوم: تاریخچه توسعه اقتصادی در تانزانیا پس از استقلال

روند تراز تجاری تانزانیا به عنوان درصدی از صادرات، بین سال‌های ۱۹۵۴ تا ۱۹۸۷

در نیمه دوم دهه ۱۹۷۰ و اوایل دهه ۱۹۸۰، ستون فقرات اقتصاد تانزانیا یعنی کشاورزی دچار بحران شدیدی شد. داده‌ها نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری در کشاورزی و محصولات کشاورزی طی سال‌های ۱۹۷۶-۱۹۸۱ به شدت کاهش یافت. به عنوان نمونه در سال ۱۹۷۴ سرمایه‌گذاری واقعی در فعالیت‌های مرتبط با کشاورزی حدود ۳۷ درصد کاهش یافته‌است. این وضعیت نشانه‌ای از رکود اقتصادی عمیق در بخش کشاورزی است که تأثیرات منفی آن بر اوضاع اقتصادی تانزانیا مشهود است.

در اکتبر ۱۹۷۸ و در حالی که تانزانیا در یک بحران اقتصادی عظیم قرار داشت، پس از تهاجم نیروهای اوگاندا به خاک تانزانیا، جنگی میان این دو کشور در گرفت. این جنگ، وضعیت اقتصادی شکننده تانزانیا را سخت‌تر از پیش ساخت. بر اساس تخمین‌ها، تانزانیا روزانه حدود ۱ میلیون دلار برای تأمین مالی جنگ هزینه می‌کرد.

به‌طور کلی، می‌توان استدلال کرد که دوران پس از اعلامیه آروشا با ویژگی‌های زیر همراه بوده است:

- » کاهش تولیدات و صادرات کشاورزی
- » قحطی
- » نرخ بالای تورم
- » کاهش رشد تولید ناخالص داخلی
- » کاهش تولید ناخالص داخلی سرانه
- » افزایش وابستگی به کمک‌های خارجی
- » کاهش ذخایر ارزی برای واردات
- » گسترش کسری تراز تجاری

به دلیل این مشکلات، تا اوایل دهه ۱۹۸۰ تانزانیا عملأً در تله توسعه اقتصادی گرفتار شد. در این شرایط، بازگرداندن کشور به وضعیت پیشین خود، بدون دخالت سرمایه‌های خارجی امکان‌پذیر نبود.

على‌رغم مشکلات اقتصادی که تانزانیا در دوران سوسیالیسم اوجاما تجربه کرد، کشور در ثبت‌نام آموزشی و بهبود امید به زندگی عملکرد خوبی داشت. هدف برنامه پنج‌ساله تا سال ۱۹۸۱، افزایش امید به زندگی تا ۵۱ سال بود؛ با این حال در واقعیت، میانگین امید به زندگی در کشور که در سال ۱۹۶۷، ۴۰ سال گزارش شده بود، تا ۴۵ سال افزایش یافت.

وضعیت توسعه اقتصادی در تانزانیا ۲۰۱۶-۲۰۰۰

همان‌طور که در عناوین قبلی توضیح داده شد، دولت تانزانیا تلاش‌های زیادی برای بهبود وضعیت اقتصادی کشور از طریق پذیرش چندین پارادایم سیاسی و توسعه‌ای انجام داده است. در میان این اقدامات می‌توان به پذیرش ایدئولوژی «سوسیالیسم و خوداتکایی» و اعلامیه آروشا در سال ۱۹۶۷، ایجاد سیاست «آموزش برای خوداتکایی» در همان سال، اجرای برنامه روستایی‌سازی و توسعه روستایی، و در نهایت پذیرش «برنامه احیای اقتصادی» در سال ۱۹۸۶ برای ثبت‌ثبت وضعیت توسعه اشاره کرد. علاوه بر این، تانزانیا در سال ۱۹۹۷ «چشم‌انداز توسعه ملی ۲۰۲۵» را به عنوان نقشه راه بلندمدت توسعه معرفی کرد. بر اساس این چشم‌انداز، تانزانیا قصد داشت تا سال ۲۰۲۵ به کشوری با درآمد متوسط تبدیل شود.

طبق گزارش بانک جهانی، تولید ناخالص داخلی تانزانیا در سال ۲۰۱۵ به ۴۴.۹ میلیارد دلار و درآمد ناخالص ملی سرانه به ۹۱۰ دلار رسید. همچنین، تولید ناخالص داخلی تانزانیا معادل ۰۰۵ درصد از تولید ناخالص داخلی جهانی است. در سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۱۶، نرخ رشد تولید ناخالص داخلی تانزانیا به حدود ۷ درصد در سال رسید و این روند به مدت دو سال متواالی حفظ شد. به‌طور متوسط، تولید ناخالص داخلی تانزانیا طی ۱۵ سال (۲۰۰۲-۲۰۱۶) رشدی ۶.۸ درصدی را تجربه کرده‌است. این آمار، تانزانیا را در میان اقتصادهایی با سریع‌ترین میزان رشد قرار می‌دهد.

با وجود این ثبات طولانی‌مدت و رشد چشمگیر تولید ناخالص داخلی، درآمد سرانه پایین و سطح بالای فقر سبب شده‌است که این کشور هنوز هم به عنوان یکی از کشورهای فقیر در جهان شناخته شود. طبق گزارش وزارت دارایی و برنامه‌ریزی تانزانیا (۲۰۱۷)، میزان تولید ناخالص داخلی سرانه در سال ۲۰۱۶ معادل ۹۷۹.۱ دلار بوده و طبق داده‌های بانک جهانی، درآمد ناخالص ملی سرانه تانزانیا در همان سال ۹۰۰ دلار بوده‌است. این ارقام نشان می‌دهد که تانزانیا تا سال ۲۰۱۷، کماکان در زمرة کشورهای با درآمد پایین طبقه‌بندی می‌شده‌است.

طبق آمار بانک جهانی، تا سال ۲۰۱۶ حدود ۱۳ میلیون نفر از جمعیت تانزانیا، معادل ۲۷ درصد از کل جمعیت، کمتر از ۱.۹۰ دلار در روز درآمد داشتند و در فقر شدید به سر می‌بردند. با این حال، خبر خوب این است که نرخ جمعیتی که زیر خط فقر زندگی می‌کنند، به طور دوره‌ای در حال کاهش است.

از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۴، تانزانیا شاهد رشد قابل توجه اقتصادی و همچنین چالش‌های متعددی بوده است. دولت با تمرکز بر توسعه زیرساخت‌ها، تنوع بخشی به اقتصاد، بهبود سیستم مالیاتی و جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی تلاش کرده است تا جایگاه خود را به عنوان یکی از اقتصادهای نوظهور آفریقا تقویت کند. در این دوره، تانزانیا همچنان بر تحقق اهداف «چشم‌انداز توسعه ملی ۲۰۲۵» متمرکز بوده است، که هدف اصلی آن تبدیل شدن به یک کشور با درآمد متوسط تا سال ۲۰۲۵ است.

رشد اقتصادی پایدار و چالش‌های سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۴

تانزانیا در سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۴ رشد اقتصادی پایدار خود را حفظ کرد. از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۹، نرخ رشد تولید ناخالص داخلی (GDP) بین ۷٪ تا ۶٪ در سال بود که نشان‌دهنده پیشرفت قابل توجه در بخش‌هایی مانند کشاورزی، خدمات و بهویژه ساخت‌وساز بود. سرمایه‌گذاری‌های کلان در زیرساخت‌ها، از جمله پروژه‌های راه‌آهن استاندارد (Standard Gauge Railway) و توسعه بنادر، به رشد اقتصادی در این دوره کمک ویژه‌ای کرده‌است.

در سال ۲۰۲۰، همه‌گیری کووید-۱۹ مانند سایر نقاط جهان تأثیراتی نیز بر اقتصاد تانزانیا گذاشت. با این حال، در مقایسه با بسیاری از کشورها، تانزانیا تحت رهبری رئیس جمهور جان ماقوفولی، با انتخاب‌های سیاستی خاصی مانند اجتناب از تعطیلی‌های گسترده، کاهش اقتصادی کمتری را تجربه کرد. این سیاست‌ها کمک کرد که تانزانیا در میان محدود کشورهای جهان باشد که رشد مثبت اقتصادی (نزدیک به ۲٪ در سال ۲۰۲۰) را در بحبوحه همه‌گیری حفظ کند.

تغییرات سیاسی سال ۲۰۲۱ و تأثیر آن بر اقتصاد تانزانیا

در مارس ۲۰۲۱، پس از درگذشت جان ماقوفولی، سامیا سولوهو حسن به عنوان رئیس جمهور تانزانیا انتخاب شد. این تغییر در رهبری باعث تغییراتی در سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی شد. حسن به دنبال بهبود روابط بین‌المللی و جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی بیشتر بود. او سیاست‌های منعطف‌تری را در پیش گرفت تا از این طریق بتواند سرمایه‌گذاری‌های بیشتری بهویژه از سوی شرکت‌های چندملیتی به تانزانیا جذب کند.

تحت رهبری حسن، تمرکز ویژه‌ای بر افزایش صادرات، اصلاحات در سیستم مالیاتی و بهبود زیرساخت‌ها، بهویژه در بخش انرژی و حمل و نقل صورت گرفت. در دوره او، پروژه‌های کلیدی مانند تکمیل خط راه‌آهن استاندارد و پروژه‌های توسعه نیروگاه برق‌آبی به منظور افزایش ظرفیت تولید برق تانزانیا در دستور کار قرار گرفتند. همچنین،

دولت در این دوره اقدام به کاهش بروکراسی و بهبود فضای کسبوکار برای شرکت‌های داخلی و خارجی کرد که این امر در نهایت به جذب بیشتر سرمایه‌های خارجی انجامید.

پیشرفت در بخش‌های کلیدی

۱. **کشاورزی:** کشاورزی همچنان ستون فقرات اقتصاد تانزانیا است و بخش قابل توجهی از جمعیت کشور در این بخش مشغول به کار هستند. در این دوره، دولت تمرکز خود را بر مدرن‌سازی بخش کشاورزی و افزایش بهره‌وری قرار داد. سیاست‌هایی مانند توسعه سیستم‌های آبیاری، بهبود دسترسی به اعتبارات کشاورزی و افزایش صادرات محصولات کشاورزی مانند قهوه، چای و بادام هندی باعث افزایش بهره‌وری این بخش شدند.

۲. **معدن:** بخش معدن تانزانیا، به‌ویژه استخراج طلا، به عنوان یکی از منابع اصلی درآمد ارزی کشور باقی ماند. دولت با اصلاحات جدید در قوانین استخراج و معدن، سعی در افزایش سهم خود از درآمدهای معنی و جذب توانمند سرمایه‌گذاری‌های خارجی داشت. اصلاحات معدنی باعث افزایش شفافیت و کاهش اختلافات بین شرکت‌های معنی و دولت شده‌است.

۳. **گردشگری:** گردشگری یکی از منابع اصلی ارزآوری خارجی برای تانزانیا است. با وجود تأثیرات منفی همه‌گیری کووید-۱۹ بر این بخش، تانزانیا با داشتن مقاصد گردشگری مشهور جهانی مانند کوه کلیمانجارو، پارک ملی سرنگتی و جزیره زنگبار، همچنان مقصدی محبوب برای گردشگران است. دولت با سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های گردشگری و تقویت بازاریابی بین‌المللی تلاش کرده‌است که تا حد ممکن بر تعداد گردشگران بیافزاید.

۴. **آموزش:** در راستای ادامه سیاست‌های گذشته، تانزانیا تمرکز خود را بر افزایش دسترسی به آموزش ابتدایی و متوسطه قرار داده‌است. اجرای سیاست‌های آموزش رایگان به افزایش نرخ ثبت‌نام در مدارس پاری رسانده‌است. همچنین، دولت تانزانیا تلاش کرده‌است که کیفیت آموزشی را از طریق بهبود زیرساخت‌ها و آموزش معلمان ارتقا دهد.

۵. **بهداشت:** دولت تانزانیا در طول دوره ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۴، با سرمایه‌گذاری در بخش بهداشت، به بهبود زیرساخت‌های این حوزه پرداخته‌است. پروژه‌های توسعه بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی جدید و تلاش برای افزایش دسترسی به خدمات بهداشتی، به بهبود شاخص‌های بهداشتی مانند کاهش مرگ‌ومیر کودکان و افزایش امید به زندگی کمک کرده‌است.

چالش‌های باقی‌مانده

علیرغم پیشرفت‌های اقتصادی و اجتماعی، تانزانیا همچنان با چالش‌های بزرگی مواجه است. فقر همچنان یک مشکل اساسی است؛ اگرچه درصد افرادی که زیر خط فقر زندگی می‌کنند کاهش یافته است، اما همچنان نزدیک به ۲۵٪ از جمعیت تانزانیا در فقر شدید به سر می‌برند. بیکاری بهویژه در میان جوانان همچنان مشکلی مهم است و نیاز به سرمایه‌گذاری بیشتری در ایجاد شغل و مهارت‌آموزی جوانان احساس می‌شود.

در حوزه زیرساخت‌ها، با وجود پیشرفت‌های چشمگیر، مناطق روستایی همچنان دسترسی محدودی به خدمات اساسی مانند برق، آب تمیز و جاده‌های مناسب دارند. افزایش دسترسی به این خدمات نیازمند سرمایه‌گذاری‌های بیشتر و برنامه‌ریزی‌های دقیق‌تر است.

چشم‌انداز آینده

تا سال ۲۰۲۴، تانزانیا همچنان در مسیر دستیابی به اهداف چشم‌انداز توسعه ۲۰۲۵ قرار دارد، اما برای رسیدن به وضعیت یک کشور با درآمد متوسط نیازمند ادامه اصلاحات و جذب سرمایه‌گذاری‌های بیشتر در بخش‌های کلیدی مانند کشاورزی، صنعت و زیرساخت‌ها است. افزایش دسترسی به خدمات اجتماعی، کاهش فقر و بهبود زیرساخت‌ها همچنان باید در اولویت سیاست‌های دولت تانزانیا باقی بماند تا این کشور بتواند به رشد اقتصادی پایدار و کاهش نابرابری دست یابد.

نگاهی به اقتصاد تانزانیا در سال ۲۰۲۴

زمینه کلی

- سامیا سولوهو حسن در ۱۹ مارس ۲۰۲۱ به عنوان ششمین رئیس جمهور جمهوری متحده تانزانیا و اولین زن رئیس جمهور، پس از مرگ جان ماگوفولی در ۱۷ مارس ۲۰۲۱ سوگند یاد کرد.
- در اول ژوئیه ۲۰۲۰، تانزانیا طبق تعریف بانک جهانی به وضعیت کشورهای با درآمد متوسط پایین دست یافت.
- رشد درآمد ناخالص ملی (GNI) سرانه از ۱۱۴۰ دلار آمریکا در سال ۲۰۲۱ به ۱۲۱۰ دلار در سال ۲۰۲۳ ادامه یافت.
- فعالیت اقتصادی جهانی در سال ۲۰۲۳ ۲۴/۲۰۲۳ کمی بهبود یافت، اما همچنان تحت تاثیر سیاست‌های پولی انقباضی، درگیری‌های ژئوپلیتیک و چالش‌های مرتبط با تغییرات اقلیمی قرار داشت.

در حالی که کشورهای پیشرفته، نرخ تورمی بالاتر از هدف ۲ درصدی شان را تجربه کردند، بیشتر کشورهای منطقه EAC و SADC تورمی مطابق با معیارهای همگرایی یعنی کمتر از ۸٪ و ۳-۷٪ را ثبت کردند. قیمت بیشتر کالاها به ویژه در اوخر سال ۲۰۲۳ کاهش یافت. قیمت نفت نیز به دلیل درگیری‌های ژئوپلیتیک و تصمیمات تولید نوسان داشت.

تولید ناخالص داخلی

در سال ۲۰۲۳، تولید ناخالص داخلی واقعی (GDP) تانزانیا با رشد ۵.۱ درصدی همراه بود (۴.۸٪ در سال ۲۰۲۱ و ۴.۷٪ در سال ۲۰۲۲)، که اندکی بالاتر از سطح پیش‌بینی‌شده ۵ درصد بوده است. مهم‌ترین بخش‌هایی که به رشد تانزانیا کمک کردند عبارت‌اند از کشاورزی (۶٪)، استخراج معدن و سنگ‌تراشی (۱۱.۳٪)، ساخت‌وساز (۹.۹٪)، مالی و بیمه (۸.۶٪)، تجارت و تعمیرات (۷.۱٪) و تولیدات صنعتی (۷.۱٪). همچنین، بخش‌های خدمات، هنر، سرگرمی، فعالیت‌های تفریحی و همچنین اقامت و رستوران‌ها به ترتیب با نرخ‌های ۱۷.۷٪ و ۸.۳٪ به رشد خود ادامه دادند.

اولویت‌های دولت

دولت جدید در فاز ششم، سیاست‌ها و برنامه‌هایی را برای انعکاس زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی رو به رشد تنظیم کرده است. البته اهداف کلی سیاسی، همچنان تحت رهبری چشم‌انداز توسعه تانزانیا ۲۰۲۵، برنامه توسعه پنج‌ساله سوم (۲۰۲۱-۲۰۲۶) و طرح جامع توسعه بخش مالی ملی (۲۰۲۰-۲۰۳۰) قرار دارد. اهداف اقتصادی اصلی دولت شامل تنوع بخشیدن به اقتصاد، تقویت ظرفیت صنعتی و حفظ وضعیت درآمد متوسط کشور است. همچنین دولت در حال تدوین چشم‌انداز توسعه تانزانیا ۲۰۵۰ است که بر حوزه‌های کلیدی مانند زیرساخت‌ها، کشاورزی، آموزش، بهداشت و فناوری تمرکز دارد.

سیاست پولی

در نیمه اول سال ۲۰۲۳، بانک تانزانیا (BoT) به دنبال سیاست پولی «کمتر انقباضی» بوده است تا سه هدف اساسی را محقق کند: حفظ رشد تولید ناخالص داخلی در حدود ۵٪ و نرخ تورم کمتر از ۵٪، شامل رشد پول پایه (M) به میزان ۱۰.۱٪، عرضه پول گسترده (M₂) به میزان ۱۰.۱٪، و رشد اعتبار بخش خصوصی به میزان ۱۶.۴٪.

نتایج این اقدامات عبارت‌اند از:

- رشد تولید ناخالص داخلی به ۵.۱٪ رسید؛
- نرخ تورم به ۳.۲٪ کاهش یافت (۴.۷٪ در ۲۰۲۲)؛
- نرخ اسمی ارز شیلینگ تانزانیا به میزان ۱۱.۲٪ در سال کاهش یافت؛

- ذخایر بین‌المللی (۵.۱۶ میلیارد دلار) تا پایان می ۲۰۲۴ برای پوشش ۴.۳ ماه واردات کافی بود؛
- عرضه پول گسترده (M₃) ۱۵٪ رشد کرد و رشد پول پایه (M₀) ۰.۵٪ گزارش شد؛
- بخش بانکی، سرمایه‌گذاری مطلوب، نقدینگی بالا و سودآوری مناسبی داشت.
- نرخ بهره وام‌ها در حدود ۱۶٪ ثابت باقی ماند و اعتبار بخش خصوصی ۱۷٪ رشد کرد. بخش عمده‌ای از اعتبار در قالب وام‌های شخصی و به شرکت‌های فعال در بخش‌های کشاورزی و تولیدات صنعتی اختصاص یافت.

سیاست مالی

بین سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳، دولت تلاش‌هایی برای بهبود سلامت مالی کشور انجام داد. درآمدهای دولتی ۲۷.۴٪ افزایش یافت. این امر عموماً تحت اثر ارتقای سیستم‌های نظارتی مالیاتی و تلاش برای مبارزه با فرار مالیاتی و قاچاق محقق شد. هزینه‌های عمومی نیز ۲۳.۸٪ افزایش یافت که کسری مالی را از ۴.۲٪ به ۳.۲٪ تولید ناخالص داخلی کاهش داد. حدود ۲۰٪ از این کسری از منابع خارجی تامین مالی شد.

پایداری بدھی

آخرین بهروزرسانی تحلیل پایداری بدھی منتشرشده از سوی صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی نشان داد که خطر بدھی خارجی تانزانیا در سطح متوسط قرار دارد. با این حال، داده‌های جدید نشان می‌دهند که سطح بدھی همچنان پایدار است. تا پایان ژانویه ۲۰۲۴، کل بدھی عمومی (داخلی و خارجی) ۴۵.۸۶ میلیارد دلار گزارش شده‌است که از این مقدار ۷۳.۶٪ آن بدھی خارجی بوده‌است. نسبت بدھی به تولید ناخالص داخلی ۳۰.۸٪ بوده‌است و پیش‌بینی می‌شود که این مقدار تا سال ۲۰۳۱ به بالای ۳۳٪ نرسد.

چشم‌انداز توسعه تانزانیا در سال‌های ۲۰۲۴/۲۰۲۵

بودجه سال ۲۰۲۴

بودجه دولت تانزانیا برای سال مالی ۲۰۲۴/۲۰۲۵ بر اصلاحات اقتصادی پایدار متمرکز است و هدف آن تقویت سیاست‌های بودجه‌ای و سرمایه‌گذاری برای افزایش مقاومت در برابر تغییرات اقلیمی است. اهداف کلان اقتصادی شامل رشد تولید ناخالص داخلی از ۵.۲ درصد در سال ۲۰۲۳ به ۵.۴ درصد و حفظ نرخ تورم در محدوده تکرقمی ۳٪ تا ۵٪ است. پیش‌بینی می‌شود درآمدهای داخلی از ۱۵.۳٪ تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ به ۱۵.۷٪ ۲۰۲۴/۲۰۲۵ افزایش یابد و درآمدهای مالیاتی از ۱۲.۵٪ تا مقدار ۱۲.۸٪ تولید ناخالص داخلی رشد کند. هدف بودجه، کنترل تورم از طریق سیاست‌های پولی بدون آسیب به فعالیت‌های اقتصادی است.

فصل دوم: تاریخچه توسعه اقتصادی در تانزانیا پس از استقلال

برآورد هزینه‌های دولت برای سال ۲۰۲۴/۲۵ حدود ۲۱ میلیارد دلار است که نسبت به سال گذشته ۱۱.۲٪ افزایش را نشان می‌دهد. این افزایش عمدتاً به دلیل افزایش هزینه‌های جاری است. علاوه بر این، برنامه بودجه بر بهبود مدیریت مالی از طریق فناوری اطلاعات، افزایش مشارکت بخش خصوصی و تکمیل پروژه‌های راهبردی تأکید دارد. این پروژه‌ها شامل سد جولیوس نیرره، راه آهن استاندارد، خط لوله نفت خام شرق آفریقا (EACOP)، به روز رسانی زیرساخت‌های حمل و نقل و انرژی و بازسازی شرکت هواپیمایی تانزانیا (ATCL) است.

نکته مهم این است که تقریباً تمام هزینه‌های توسعه (۹۹.۹٪) از طریق وام‌ها و کمک‌های خارجی تأمین می‌شود. این امر نشان‌دهنده وابستگی شدید دولت به تأمین مالی خارجی برای طرح‌های توسعه است.

اقتصاد زنگبار: توسعه و چشم‌انداز

اقتصاد زنگبار در سال ۲۰۲۳ با رشد ۷.۴٪ همراه بوده است. این رشد حاصل فعالیت بخش‌هایی مانند گردشگری، دامداری، ساخت‌وساز، املاک و کشاورزی بوده است. نرخ تورم زنگبار نیز از ۷.۲٪ در سال ۲۰۲۲ به ۵.۹٪ در ۲۰۲۳ کاهش یافت. البته این ارقام، هنوز بالاتر از هدف کشور یعنی ۵٪ است.

سیاست اقتصادی خارجی تانزانیا ۲۰۲۴-۲۰۲۳

سیاست و اولویت‌های دولت

از ژانویه ۲۰۲۳ تا ژوئن ۲۰۲۴، رئیس‌جمهور سامیا سولوهو حسن به ۲۵ کشور از جمله عربستان سعودی، نروژ و فرانسه سفر کرده است. برای مقایسه و درک بهتر، رئیس‌جمهور پیشین، ماگوفولی، طی دوران ریاست‌جمهوری خود (پنج سال) تنها به ۱۰ کشور آفریقایی جنوب صحراء سفر کرده بود. دولت جدید تعهد خود را به اتخاذ رویکردی همکارانه با بخش خصوصی اعلام کرده و فعالانه به ترویج صادرات، تجارت منطقه‌ای و تقویت جذابیت تانزانیا برای سرمایه‌گذاران خارجی، بهویژه در بخش‌های کشاورزی، تولید و گردشگری پرداخته است.

توافقنامه‌های تجارت آزاد: پیشرفت‌ها

AfCFTA

از ژوئیه ۲۰۲۴، منطقه تجارت آزاد قاره آفریقا (AfCFTA) پیشرفت‌های قابل توجهی در راستای نیل به اهداف خود داشته است. هدف این توافقنامه که در سپتامبر ۲۰۲۱ به وسیله تانزانیا تصویب شد، ایجاد یک بازار واحد کالا و خدمات در ۵۴ کشور اتحادیه آفریقا است. این توافقنامه با حذف تعرفه‌های ۹۲.۳ درصد از خطوط تعرفه‌ای، تجارت درون‌آفریقایی را ترویج می‌کند. بخش‌های مهمی مانند خودروسازی، داروسازی و فرآوری کشاورزی شامل این

فصل دوم: تاریخچه توسعه اقتصادی در تانزانیا پس از استقلال

توافقنامه می‌شوند. در حالی که AfCFTA در دستیابی به برخی از اهداف خود موفق بوده است، هنوز چالش‌هایی مانند توسعه ناکافی زیرساخت‌ها سبب هزینه‌های بالای حمل و نقل و لجستیک داخلی آفریقا می‌شوند.

تجارت آزاد منطقه‌ای در عمل

اجرای بازار مشترک جامعه شرق آفریقا (EAC) با مشکلات سیاسی، تنش‌های نظامی و مسائل اداری مواجه است. با این وجود، افزوده شدن جمهوری دموکراتیک کنگو به EAC در سال ۲۰۲۲ وزن اقتصادی جدیدی به این جامعه اضافه کرده است. همچنین، سومالی در مارس ۲۰۲۴ به EAC پیوست.

توافقنامه ساموا

در نوامبر ۲۰۲۳، اتحادیه اروپا و کشورهای عضو آن، توافقنامه‌ای جدید با سازمان کشورهای آفریقایی، کارائیب و اقیانوس آرام (OACPS) امضا کردند. این توافقنامه که با نام توافقنامه ساموا/ شناخته می‌شود، چارچوب حقوقی جدیدی را برای روابط اتحادیه اروپا با ۷۹ کشور به مدت ۲۰ سال آینده تعیین می‌کند. این توافقنامه بر اصول مشترکی مانند دموکراسی، تغییرات اقلیمی، توسعه پایدار و رشد اقتصادی متتمرکز است. تانزانیا این توافقنامه را در دسامبر ۲۰۲۳ امضا کرد، اما هنوز آن را تصویب نکرده است.

توافقنامه ساموا بر شش حوزه کلیدی تمرکز دارد: دموکراسی و حقوق بشر، تغییرات اقلیمی، توسعه انسانی و اجتماعی، صلح و امنیت، مهاجرت و جابه‌جایی، و رشد اقتصادی پایدار.

جدول زیر، فهرست توافقات تجاری مهم تانزانیا را در سالیان اخیر نشان می‌دهد.

توافق تجاری	اطلاعات	تاریخ آغاز	کشور(های) شریک
قانون رشد و فرصت آفریقا (AGOA)	دسترسی بدون عوارض گمرکی به بازار ایالات متحده برای بیش از ۱۸۰۰ محصول از کشورهای جنوب صحرای آفریقا، علاوه بر بیش از ۵۰۰۰ محصول دیگر که تحت برنامه سیستم ترجیحات عمومی (GSP) واجد شرایط هستند.	۲۰۰۰	ایالات متحده آمریکا
همه چیز به جز سلاح (EBA)	تمامی محصولات کشورهای کمتر توسعه‌یافته، به جز سلاح و مهمات، به بازار اتحادیه اروپا با دسترسی ترجیحی،	۲۰۰۱	اتحادیه اروپا

فصل دوم: تاریخچه توسعه اقتصادی در تانزانیا پس از استقلال

		يعنى کاملاً بدون عوارض و بدون سهميه وارد میشوند.	
اتحادیه اروپا + کشور OACP ۷۹	۲۰۲۳	توافقنامه های شراکت اقتصادی بین اتحادیه اروپا و ۷۹ کشور تحت توافقنامه کتونی برای تقویت شراکتهای تجاری و توسعه. دامنه کامل پروژه ها و ابتکارات تحت توافقنامه ساموا هنوز افشا نشده است.	توافقنامه ساموا
۱۳ کشور	۱۹۹۳	تانزانیا عضو بنیان گذار SADC است، سازمانی که هدف آن همکاری و یکپارچگی اجتماعی-اقتصادی منطقه ای و همچنین همکاری سیاسی و امنیتی در جنوب آفریقا است. ۱۳ کشور عضو SADC، از جمله تانزانیا، بخشی از یک منطقه تجارت آزاد هستند.	منطقه تجارت آزاد جامعه توسعه جنوب آفریقا (SADC)
۸ کشور	۲۰۱۰	بازار مشترک EAC امکان جریان آزاد کالاهای اشخاص، خدمات، نیروی کار و سرمایه را در داخل EAC فراهم می کند. همچنین دارای اتحادیه گمرکی، EAC اتحادیه پولی و فدراسیون سیاسی است.	اتحادیه گمرکی و بازار مشترک جامعه شرق آفریقا (EAC)
۲۹ کشور	۲۰۱۵	TFTA COMESA و EAC کشورهای عضو SADC را گرد هم می آورد که ۵۳٪ از اعضای اتحادیه آفریقا، ۶۰٪ از تولید ناخالص داخلی قاره و جمعیتی بالغ بر ۸۰۰ میلیون نفر را تشکیل می دهند. این منطقه، یکی از بلوک های سازنده برای AfCFTA اجرای است.	منطقه تجارت آزاد سه جانبه (TFTA)

فصل دوم: تاریخچه توسعه اقتصادی در تانزانیا پس از استقلال

منطقه تجارت آزاد قاره آفریقا (AfCFTA)	پوشش می‌دهد.	را در بین ۵۵ کشور عضو اتحادیه آفریقا	و تولید ناخالص داخلی ۲.۵ تریلیون دلار بازاری به وسعت ۱.۳ میلیارد نفر	۲۰۲۱	۵۵ کشور
---------------------------------------	--------------	--------------------------------------	--	------	---------

تجارت خارجی

عملکرد بخش خارجی تانزانیا

تانزانیا در سال مالی ۲۰۲۳/۲۴، بهبود مستمری داشته است. نرخ تورم ثابت باقی مانده و زیر آستانه ملی قرار دارد. تانزانیا در سال مالی ۲۰۲۳/۲۴ تراز تجاری مثبتی معادل ۵۲ میلیون دلار ثبت کرد. برای مقایسه بهتر، می‌توان به کسری ۹۸۸ میلیون دلاری در سال ۲۰۲۲ و مازاد ۱.۸ میلیارد دلاری در سال ۲۰۲۱ اشاره کرد.

حساب جاری

تا پایان ماه مه ۲۰۲۴، حساب جاری به مازاد ۵۰۷ میلیون دلار رسید (مازاد ۳۸۹ میلیون دلار در دوره مشابه سال ۲۰۲۳). عمدۀ این بهبود ناشی از افزایش درآمدهای خدماتی، به ویژه از فعالیت‌های مرتبط با گردشگری بوده است.

تجارت کالاهای

در سال مالی منتهی به ماه مه ۲۰۲۴، صادرات کالا و خدمات تانزانیا با ۱۵ درصد افزایش به ۱۴.۵ میلیارد دلار رسید. از سوی دیگر، واردات کالا و خدمات با ۵.۷ درصد کاهش به ۱۶.۱ میلیارد دلار رسید.

الصادرات کالا

در سال منتهی به مه ۲۰۲۴، صادرات کالا به ۷.۸ میلیارد دلار افزایش یافته است. عمدۀ این رشد متاثر از صادرات بالای طلا است که ۳۹.۸ درصد از ارزش کل صادرات را تشکیل داده است. در بخش صادرات سنتی (که ۱۳.۴ درصد از کل ارزش صادرات را تشکیل می‌داد)، صادرات بادام هندی، قهوه، پنبه و تنباکو افزایش و صادرات میخک، سیسال و چای کاهش یافته است.

واردات کالا

فصل دوم: تاریخچه توسعه اقتصادی در تانزانیا پس از استقلال

در سال منتهی به مه ۲۰۲۴، واردات کالا با ۴.۷ درصد کاهش به ۱۳.۹ میلیارد دلار رسید. این کاهش عمدتاً به دلیل کاهش واردات محصولات پالایش شده نفت سفید (۱۲.۷٪)، کودها (۴۴.۶٪)، سایر کالاهای مصرفی (از جمله محصولات دارویی ۳.۴٪)، صابون و مواد شوینده (۱۲.۷٪) و همچنین مواد غذایی و نوشیدنی برای مصرف خانگی (۲۶.۵٪) بوده است. کاهش واردات نفت عمدتاً به دلیل کاهش قیمت جهانی نفت خام بوده است.

تجارت خدمات

صادرات خدمات

درآمدهای وارداتی خدماتی در سال منتهی به مه ۲۰۲۴ ۶.۷ میلیارد دلار (از ۵.۳ میلیارد دلار) افزایش یافت. این رشد ۲۶.۴ درصدی عمدتاً به دلیل دریافت‌های بالا از بخش گردشگری و خدمات حمل و نقل حاصل شده است. دریافت‌های سفر با ۲۴.۵ درصد افزایش به ۳.۶ میلیارد دلار رسید که با افزایش ۲۱.۹ درصدی تعداد گردشگران (به ۱.۹۶ میلیون نفر) همخوانی داشت. سطح ورود گردشگران از سطح پیش از همه‌گیری (۱.۵ میلیون نفر در سال ۲۰۱۹) فراتر رفته و نشان‌دهنده پویایی بخش گردشگری است.

واردات خدمات

در سال منتهی به مه ۲۰۲۴، پرداخت‌های خدماتی به ۲.۳ میلیارد دلار (کاهش نسبت به ۲.۶ میلیارد دلار در سال قبل) رسید. این کاهش عمدتاً به دلیل کاهش هزینه‌های حمل و نقل روی داد.

شرکای تجاری اصلی

جهانی

در سال ۲۰۲۲/۲۳، شرکای اصلی صادراتی تانزانیا (از نظر ارزش) هند (۱۸٪)، آفریقای جنوبی (۱۴.۸٪)، امارات متحده عربی (۱۰.۸٪) و سوئیس (۶.۴٪) بودند.

در همین دوره، شرکای اصلی تجاری از نظر واردات، چین (۲۵.۵٪ از کل واردات)، امارات متحده عربی (۱۲.۵٪)، هند (۱۱.۱٪) و عربستان سعودی (۵.۱٪) بودند.

جامعه شرق آفریقا

در سال مالی ۲۰۲۲/۲۳، صادرات تانزانیا به کشورهای EAC با ۹.۴ درصد کاهش به ۱.۳ میلیارد دلار رسید. واردات نیز به طور جزئی با ۱.۹٪ کاهش به ۵۴۵ میلیون دلار رسید. در مجموع، تانزانیا در همان سال مالی تراز تجاری

ثبت ۷۵۵ میلیون دلار را ثبت کرد که کمتر از مازاد ۸۸۰ میلیون دلار در سال قبل بود. صادرات تانزانیا به شرکای EAC به طور یکنواخت توزیع شده است: ۲۴٪ به جمهوری دموکراتیک کنگو، ۲۲٪ به کنیا، ۲۲٪ به اوگاندا، ۱۶٪ به بوروندی و ۱۶٪ به رواندا.

جامعه توسعه جنوب آفریقا

در سال مالی ۲۰۲۳/۰۲، تانزانیا کالاهایی به ارزش ۱.۶ میلیارد دلار به کشورهای عضو SADC صادر کرد که اندکی بیشتر از ۱.۳ میلیارد دلار در ۲۰۲۱/۰۲ بود. آفریقای جنوبی و جمهوری دموکراتیک کنگو مقاصد اصلی صادرات تانزانیا بودند.

سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی تحولات و چشم‌انداز کلی

تا پایان سال ۲۰۲۰، ارزش موجودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) در تانزانیا به ۱۶.۹ میلیارد دلار رسید که افزایش ۱۲.۴ درصدی را نسبت به سال قبل نشان می‌دهد. در دوران دولت پیشین (۲۰۱۵-۲۰۲۰)، ورود سرمایه‌گذاری‌های خارجی به دلیل کاهش جذابیت تانزانیا به عنوان مقصد سرمایه‌گذاری کاهش یافته‌بود. این امر تا حد زیادی نشأت‌گرفته از محیط نظارتی و مالیاتی چالش‌برانگیز در آن دوران بوده‌است. با این حال، جریان‌های ورود جریان‌های نقدی به تانزانیا در سال ۲۰۲۱ با ۳۵ درصد افزایش به ۹۲۲ میلیون دلار رسید. در سال ۲۰۲۲، سطح FDI با ۲۰ درصد افزایش به ۱.۳ میلیارد دلار رسید. تعداد پروژه‌های جدید در کشور ۲۱ درصد افزایش یافت و ارزش معاملات مالی پروژه‌های بین‌المللی نیز بیشتر شد.

اطلاعات اخیر نشان از علاقه‌ی دوباره سرمایه‌گذاران خارجی به تانزانیا دارد. پروژه‌های زیرساختی مانند خط لوله نفت خام آفریقای شرقی به ارزش ۳.۵ میلیارد دلار که از اوگاندا به بندر تانگا می‌رسد و برنامه‌ریزی برای توسعه بیشتر منابع گازی تانزانیا نویدبخش سرمایه‌گذاری‌های بیشتر در آینده است.

سرمایه‌گذاری‌های FDI در تانزانیا بیشتر به بخش‌های معدن و استخراج، صنایع نفت و گاز و بخش محصولات کشاورزی اولیه مانند قهوه، بادام هندی، تنباکو و ماهیگیری معطوف است. سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، فرآوری کشاورزی و تولید نیز در حال تسریع است. مرکز سرمایه‌گذاری تانزانیا (TIC) اعلام کرد که در سال مالی ۲۰۲۳/۰۲، ۷ پروژه به ارزش حدود ۷ میلیارد دلار ثبت کرده است که نسبت به ۳۶۹ پروژه به ارزش ۵.۴ میلیارد دلار در سال قبل، افزایشی بیش از ۹۰ درصدی را نشان می‌دهد.

بخش تولید با ۳۱۳ پروژه به ارزش ۲.۵ میلیارد دلار در صدر سایر بخش‌های اقتصادی قرار گرفت و پس از آن

فصل دوم: تاریخچه توسعه اقتصادی در تانزانیا پس از استقلال

بخش حمل و نقل با ۱۲۸ پروژه به ارزش بیش از ۱ میلیارد دلار قرار داشت. تا دسامبر ۲۰۲۴، هدف ثبت ۱,۰۰۰ پروژه به ارزش ۱۰ میلیارد دلار را دنبال می‌کند.

با این حال، سرمایه‌گذاران خارجی همچنان با چالش‌هایی از جمله سیاست‌های مالیاتی کشور، مشکلات تجارت فرامرزی و پیچیدگی‌های راه‌اندازی کسب و کار روبرو هستند. در پاسخ به این مسائل، دولت تانزانیا قوانین و مقررات متعددی را برای تسهیل سرمایه‌گذاری وضع کرده است که از آن جمله می‌توان به برنامه بهبود محیط کسب و کار اشاره کرد که در اول ژوئیه ۲۰۱۹ به طور رسمی اجرا شد. **قانون سرمایه‌گذاری تانزانیا** نیز که در اواخر سال ۲۰۲۲ به تصویب رسید، سبب بهبود آمار سرمایه‌گذاری شده است.

علاوه بر این، قانون مشارکت عمومی-خصوصی (PPP) جدید در سال ۲۰۲۳ و با هدف تشویق نهادهای عمومی به همکاری با بخش خصوصی در پروژه‌های بزرگ و راهبردی تصویب شد. در همین راستای و به منظور تقویت مشارکت بخش خصوصی در توسعه اقتصادی کشور، مرکز مشارکت عمومی-خصوصی (PPPC) تأسیس شده است. عملیاتی شدن کامل این مرکز، علاقه بخش خصوصی را برای مشارکت در پروژه‌های عمومی استراتژیک از جمله بزرگراه کباهای-چالینزه، حمل و نقل سریع اتوبوس (BRT) در دارالسلام و مدیریت بندر دارالسلام توسط *DP World* افزایش داده است.

فصل دوم: تاریخچه توسعه اقتصادی در تانزانیا پس از استقلال

فصل سوم: اقتصاد تانزانیا در سال ۲۰۲۴

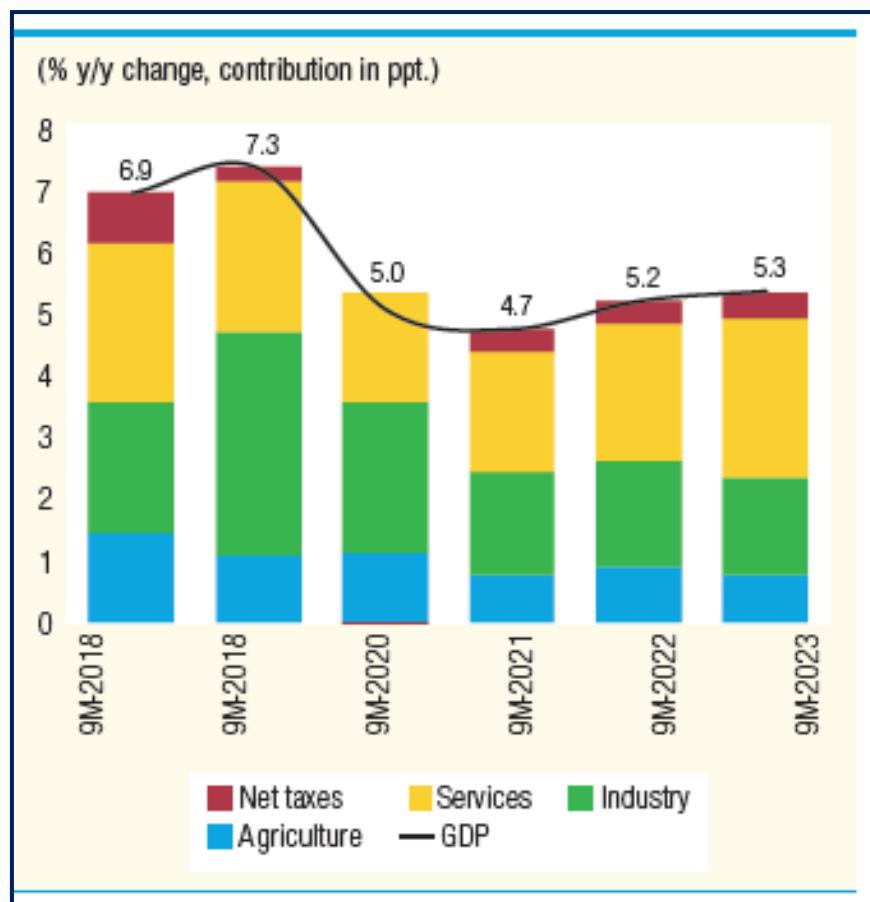
فعالیت اقتصادی و فقر

روند

روند توسعه اقتصادی تانزانیا علیرغم شوک‌های متعدد سالیان اخیر، کماکان مثبت است و این کشور به سمت رشد بالقوه خود پس از رهایی از همه‌گیری کووید-۱۹ حرکت می‌کند. نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی از ۴.۶ درصد در سال ۲۰۲۲ به برآورد اولیه ۵.۲ درصد در سال ۲۰۲۳ افزایش یافته است. اگرچه خشکسالی‌ها و سیل‌ها باعث آسیب به تولیدات کشاورزی و متعاقباً آسیب به درآمد واقعی خانوارها شده است، اما بهبود شرایط تجاری، تقاضا را به طور عمومی افزایش شده‌است. در سمت عرضه، گسترش بخش خدمات، که با احیای صنعت گردشگری تقویت شده است، رشد اقتصادی کلی را در ۹ ماهه اول سال ۲۰۲۳ به ۵.۳ درصد رسانده است. این رشد بالا، کمبود تولیدات کشاورزی را جبران کرده است. اگر دولت اصلاحات برنامه‌ریزی شده را به طور پیوسته اجرا کند، انتظار می‌رود که اقتصاد تانزانیا بتواند این شتاب را در بلندمدت حفظ کند.

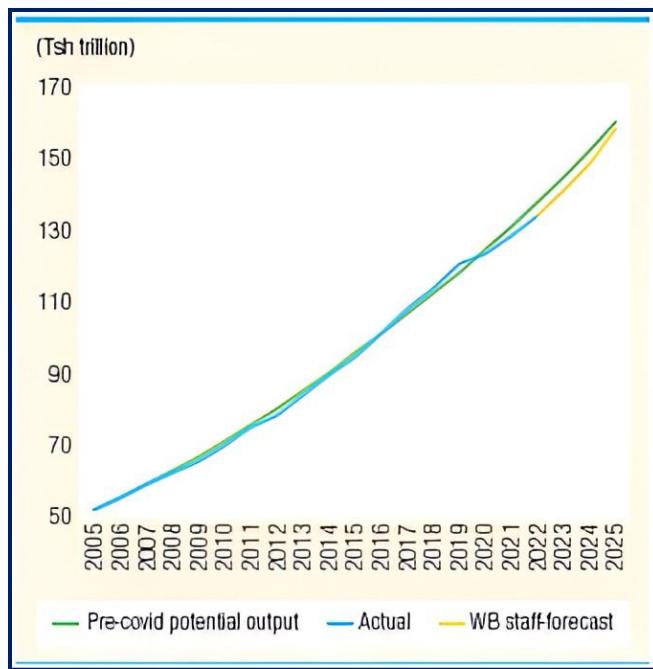
پس از جهش مصرف ناشی از تقاضای تعویق‌یافته بر اثر همه‌گیری کوید تا سال ۲۰۲۲، مصرف خانوارها در سال ۲۰۲۳ به طور ملایمی رشد کرد. بخش کشاورزی تقریباً ۷۰ درصد نیروی کار تانزانیا را به کار می‌گیرد و خشکسالی طولانی‌مدت باعث محدود شدن رشد درآمد واقعی قابل استفاده خانوارها و کاهش در مصرف نهایی شده است. علاوه بر این، افزایش پساندازهای احتیاطی تانزانیایی‌ها که در واقع پاسخی به ریسک ناپایداری‌های اقتصادی-سیاسی است، تقاضای کوتاه‌مدت را تضعیف می‌کند. با این حال، کاهش تقاضای داخلی برای کالاهای مصرفی غیرغذایی وارداتی و افزایش درآمدهای حمل و نقل و سفر که به وسیله احیای صنعت گردشگری تقویت شده است، به بهبود صادرات خالص تانزانیا کمک کرده است.

به دنبال این شرایط، صادرات خالص، ۱۲ درصد از رشد واقعی تولید ناخالص داخلی را تشکیل داد و به طور کامل کاهش مصرف بخش خصوصی را جبران کرد.

رشد تولید ناخالص ملی تانزانیا در بخش عرضه، بین سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۳.

از سوی دیگر، با بهبود محیط کسب‌وکار و افزایش زیرساخت‌های عمومی از سرمایه‌گذاری ثابت ناخالص پشتیبانی شد. دولت کنونی به حمایت از توسعه بخش خصوصی ادامه داده است به طوری که در سال ۲۰۲۳ مجلس یک قانون سرمایه‌گذاری جدید تانزانیا را همراه با مقررات اجرایی آن تصویب کرد. اگرچه تصویر چنین قانونی، گام مهمی رو به جلو بود، با این حال نتوانست به‌چند بحران شناخته شده پاسخ دهد. دولت در حال بررسی چندین اصلاحیه برای تقویت بیشتر قانون سرمایه‌گذاری است. در صورت تصویب اصلاحات پیشنهادی در سال ۲۰۲۴، این اصلاحات به‌طور قابل توجهی ضمانت‌های حفاظت از سرمایه‌گذار را تقویت خواهد کرد.

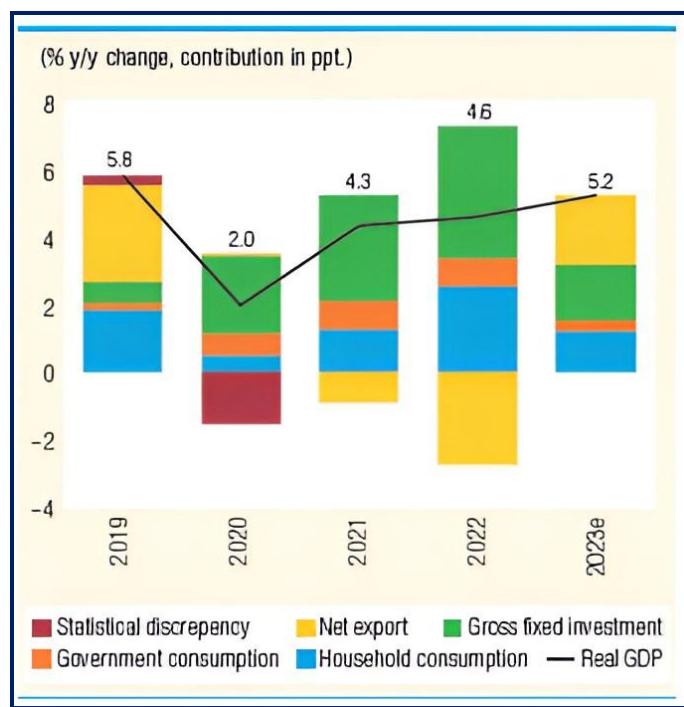
روند رشد بلندمدت تانزانیا و تفاوت آن با پیش‌بینی بانک جهانی

در سپتامبر ۲۰۲۳، تانزانیا به طور رسمی **پنجره الکترونیکی سرمایه‌گذاری تانزانیا (TeIW)** را راهاندازی کرد. این پلتفرم برای تسهیل یکپارچه خدمات مربوط به سرمایه‌گذاران راهاندازی شد. در سالیان گذشته ورود خالص سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) در تانزانیا رفتاری نوسانی داشته است اما نشانه‌هایی از بهبود جزئی در سرمایه‌گذاری به‌چشم می‌خورد. از این‌دست نشانه‌ها می‌توان به افزایش سهم FDI در تولید ناخالص داخلی از ۱.۱ درصد در سال ۲۰۲۰ به ۱.۵ درصد در سال ۲۰۲۲ اشاره کرد. همچنین مرکز سرمایه‌گذاری تانزانیا گزارش داده است که تعداد پروژه‌های سرمایه‌گذاری ثبت‌شده بین فوریه و سپتامبر ۲۰۲۳ (۳۴۴ پروژه) نسبت به مدت مشابه در سال ۲۰۲۲ (۲۰۳ پروژه) نزدیک به ۷۰ درصد افزایش یافته است.

در بخش تولید، سیلاب‌های مکرر و خشکسالی‌های طولانی تر رشد بخش کشاورزی را تضعیف کرده‌اند. پس از رشد ۳.۸ درصدی در طول ۹ ماهه سال ۲۰۲۲، نرخ رشد بخش کشاورزی در ۹ ماهه ۲۰۲۳ به ۳.۳ درصد کاهش یافت. تغییرات اقلیمی باعث بروز الگوهای بارش غیرعادی شده است که منجر به خشکسالی‌های طولانی، سیلاب‌های مکرر و کاهش رشد این بخش شده است.

در سال ۲۰۲۲، چهار ماهی که معمولاً ماههای بارانی هستند، در میان خشک‌ترین ماههای پنج دهه گذشته قرار گرفتند. نکته قابل توجه در تغییرات اقلیمی این است که برخی مناطق در فصل‌هایی که معمولاً خشک هستند،

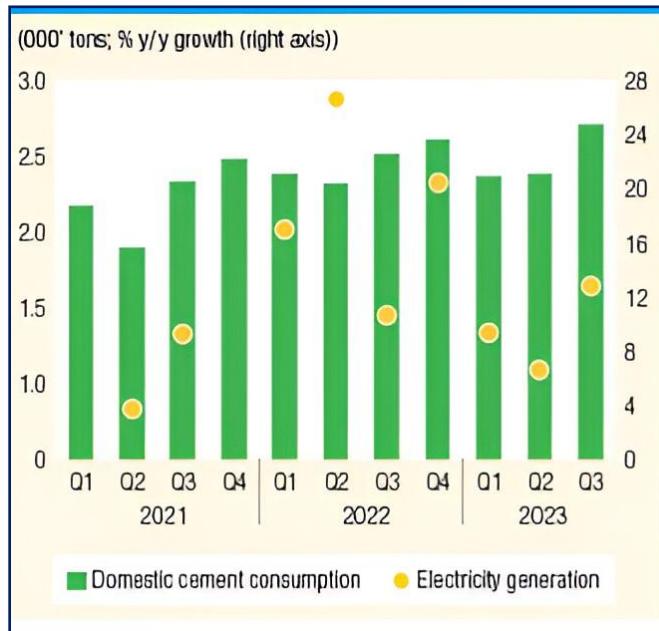
باران‌های سنگینی را تجربه کردند. بارش‌های غیرعادی ناشی از **آلنینو** مزارع کشاورزی، دامها و زیرساخت‌های کشاورزی را تخریب کرده و تولید مواد غذایی اصلی را کاهش داده است. کاهش تولیدات کشاورزی حاکی از شدت تهدیدات ناشی از تغییرات اقلیمی و آسیب‌پذیری تانزانیایی‌ها در برابر این خطرات است. با افزایش تعداد و شدت بلایای مرتبط با تغییرات اقلیمی، دولت و شرکای توسعه آن باید سرمایه‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های مهمی را در تقویت تابآوری بخش کشاورزی در نظر بگیرند.

رشد تولید ناخالص ملی تانزانیا در بخش عرضه، بین سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۳.

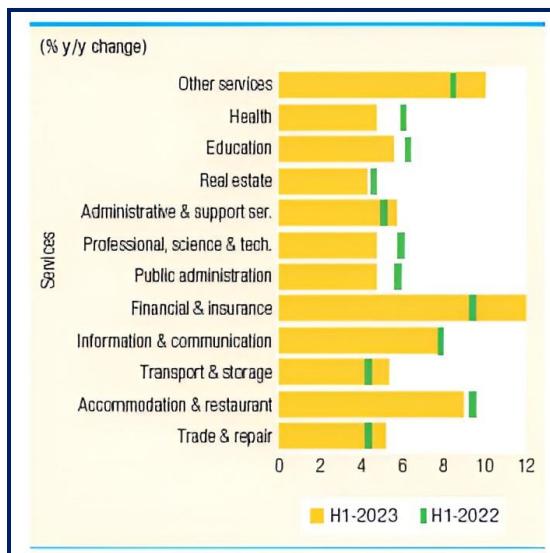
در حوزه صنعتی، توسعه بخش صنعتی کاهش یافته است و خروجی کل در ۹ ماهه اول سال ۲۰۲۳ به میزان ۵.۲ درصد افزایش یافته است. برای مقایسه بهتر، این مقدار در ۹ ماهه اول سال ۲۰۲۲، بیش از ۵.۷ درصد بوده است با توجه به افزایش تقاضا برای زغال‌سنگ در کشورهای اتحادیه اروپا که با کمبود نفت خام و گاز طبیعی مواجه هستند، تولید زغال‌سنگ در تانزانیا تقریباً ۷۰ درصد افزایش یافته است. افزایش صادرات زغال‌سنگ به همراه رشد ۲۱ درصدی تولید گاز طبیعی، سبب پدید آمدن رشد دو رقمی در بخش معدن و استخراج شده است. رونق این بخش، فعالیت‌های تولیدی مرتبط با معادن را تحریک کرده و سبب کاهش افت ناشی از رشد بخش کشاورزی شده است. این عوامل سبب شده‌اند که نرخ رشد تولید از ۵.۱ درصد در ۹ ماهه اول سال ۲۰۲۲ به ۵.۵ درصد در ۹ ماهه اول سال ۲۰۲۳ برسد.

بخش ساخت‌وساز تقریباً ۵۰ درصد از ارزش افزوده بخش صنعتی را به خود اختصاص می‌دهد. رشد بخش ساخت‌وساز در ۹ ماهه اول سال ۲۰۲۳ با کاهش ۱.۷ درصد به ۳.۳ درصد رسید. این کاهش عموماً به دلیل کاهش هزینه‌های توسعه در سال مالی ۲۰۲۲ و همچنین بازنگری هزینه‌ها از زیرساخت‌ها به بخش‌های اجتماعی اولویت‌دار در بودجه تصویب شده برای سال مالی ۲۰۲۳ است.

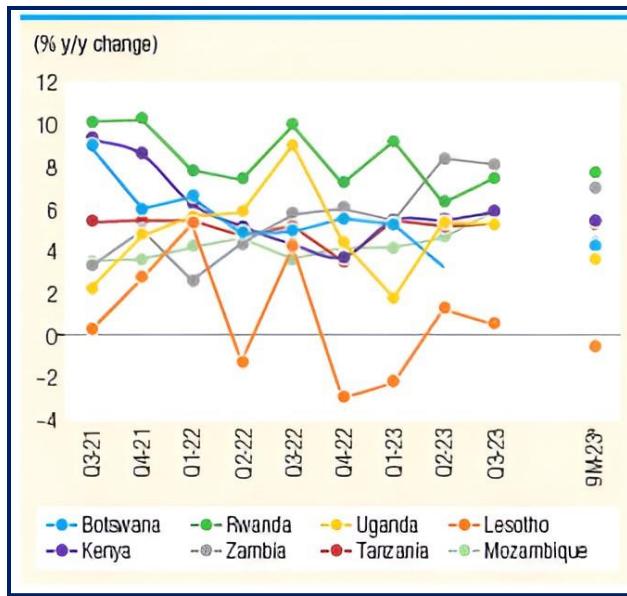
تولید برق و سیمان در تانزانیا بین سال‌های ۲۰۲۳ تا ۲۰۲۱

شاخص‌های پیشرو نشان‌دهنده رشد امیدوارکننده بخش صنعتی هستند. مصرف سیمان در ۹ ماهه اول سال ۲۰۲۳ به میزان ۴.۳ درصد افزایش یافته‌است و افزایش مشابهی در تولید سیمان داخلی نیز مشاهده می‌شود. پس از افزایش ۱۷.۷ درصدی تولید برق در ۹ ماهه اول سال ۲۰۲۲، تولید برق در ۹ ماهه اول سال ۲۰۲۳ به طور متعادل‌تری ۹.۵ درصد افزایش یافته‌است که این موضوع به دلیل تعمیرات جاری شبکه‌های برق و کاهش سطح آب در نیروگاه‌های آبی است. علیرغم تلاش‌های مداوم تانزانیا برای بهبود شبکه‌های برق ملی و افزایش استفاده از گاز طبیعی در تولید برق کشور، تولید برق داخلی نتوانسته است همگام با تقاضای دوران اصلاحات اقتصادی پیش برود. تانزانیا در حال حاضر با کمبود ۲۱۳ مگاواتی مواجه است که این موضوع مانع از گسترش بیشتر بخش صنعتی شده‌است.

رشد تولید ناخالص ملی در بخش‌های منتخب بین سال‌های ۲۰۲۳ تا ۲۰۲۲

احیای گردشگری باعث رشد قابل توجه بخش خدمات شده است. نرخ رشد این بخش از ۵.۵ درصد در ۹ ماهه اول سال ۲۰۲۲ به ۶.۵ درصد در ۹ ماهه اول سال ۲۰۲۳ افزایش یافته است. در حالی که فعالیت‌های اقتصادی در تمامی زیربخش‌های این حوزه پر رونق بوده است، تنها چهار زیربخش مالی و بیمه، حمل و نقل و ذخیره‌سازی، خدمات پشتیبانی اداری، و تجارت و تعمیرات رشد بیشتری نسبت به ۹ ماهه اول سال ۲۰۲۲ داشته‌اند. زیربخش مالی و بیمه با رشد ۱۶ درصدی به دلیل افزایش ۲۲ درصدی در سپرده‌های خانوارها و توسعه خدمات بیمه، عملکرد بسیار قوی‌تری در ۹ ماهه اول سال ۲۰۲۳ داشته است. با ادامه بهبود بخش گردشگری، زیربخش حمل و نقل و ذخیره‌سازی ۵.۳ درصد و اقامتگاه‌ها و رستوران‌ها ۸.۹ درصد رشد کرده‌اند. با رفع کامل محدودیت‌های مرتبط با کووید ۱۹، تعداد گردشگران بین‌المللی که به سرزمین اصلی تانزانیا سفر می‌کنند، از ۰.۸ میلیون در یازده ماه اول سال ۲۰۲۱ به ۱.۶ میلیون در همان بازه در سال ۲۰۲۳ رسیده است. افزایش تعداد گردشگران، که بیشتر از آفریقا و اروپا بوده‌اند، نرخ اشغال هتل‌ها را به طور چشمگیری افزایش داده، فعالیت‌های آشنازی‌های مسافرتی و اپراتورهای گردشگری را تقویت کرده و تعداد مسافران جاده‌ای، آبی و هوایی را افزایش داده است. با این حال، رشد خدمات بهداشتی و آموزشی در این دوره کاهش یافته است که نشان می‌دهد دولت باید برنامه ویژه‌ای برای حمایت از بخش‌های اجتماعی در نظر بگیرد.

مقایسه نرخ رشد تانزانیا با کشورهای همسایه

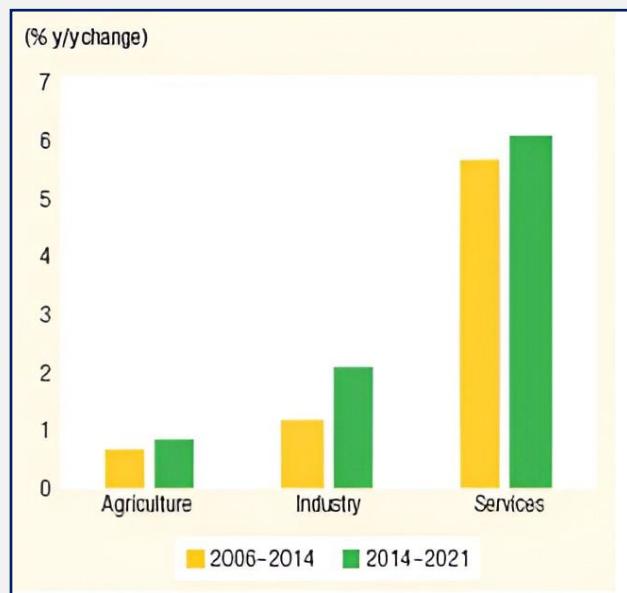
در حالی که همه اقتصادهای جنوب صحرای آفریقا در معرض شوک‌های مرتبط با تغییرات اقلیمی هستند، رواندا و زامبیا در ۹ ماهه اول سال ۲۰۲۳ بیش از ۷ درصد رشد داشته‌اند. در مقابل، نرخ رشد تانزانیا در حدود ۵.۳ درصد و مشابه کنیا بوده است.

حاشیه‌ای در باب کشاورزی در تانزانیا

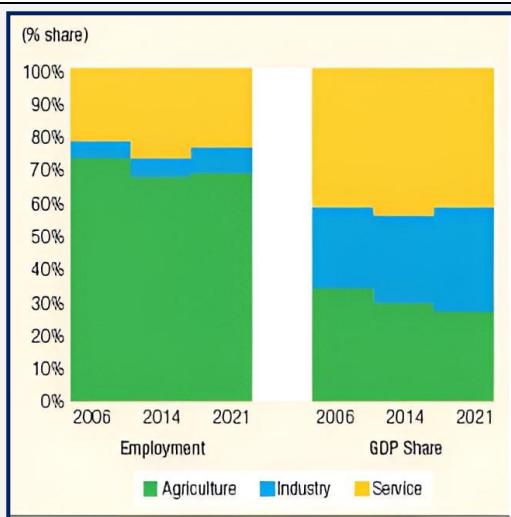
از سال ۲۰۱۴، تحول ساختاری کند و ناقص تانزانیا به طور قابل توجهی مانع رشد بهره‌وری کلی آن شده است. طبق نظرسنجی‌های اخیر نیروی کار، تغییرات ساختاری بین سال‌های ۲۰۰۶ و ۲۰۱۴ بیش از ۷۲ درصد به رشد بهره‌وری کل کمک کرده‌اند، اما سهم آن بین سال‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۲۱ و ۲۰۲۱ منفی شده است. بهره‌وری پایین و مداوم در بخش کشاورزی و تخصیص کند نیروی کار به بخش‌های دیگر، ناکامل بودن تحول ساختاری کشور را بر جسته می‌کند. بهره‌وری نیروی کار در بخش کشاورزی تانزانیا که هنوز حدود دو سوم از نیروی کار کشور را به خود اختصاص داده است، پایین و بدون تغییر باقی مانده است. تانزانیا در سال ۲۰۲۰ به وضعیت کشورهای با درآمد متوسط پایین (LMIC) رسید، اما بهره‌وری کشاورزی آن (که به صورت ارزش افزوده واقعی بهزاری هر کارگر اندازه‌گیری می‌شود) کمی بالاتر از میانگین کشورهای کم‌درآمد (LIC) و بسیار پایین‌تر از میانگین LMIC و کشورهای جنوب صحرای آفریقا (SSA) است. رشد سالانه بهره‌وری در بخش کشاورزی نیز نسبت به بخش‌های صنعتی و خدماتی کندر بوده است. با این حال، رشد سریع تر بهره‌وری در بخش‌های غیرکشاورزی با جابه‌جایی متناسب نیروی کار به آن بخش‌ها همراه نبوده است. در سال ۲۰۲۱، همچنان نیروی کار زیادی در بخش

کشاورزی متمرکر بوده است که تنها یک‌چهارم تولید ناخالص داخلی کشور را تولید می‌کرد. این در حالی است که بخش‌های با بهره‌وری بیشتر که اغلب موتور رشد در کشورهای با درآمد متوسط و بالا هستند، تنها ۳۰ درصد از کل اشتغال را به خود اختصاص داده بودند.

ارگان‌های اجتماعی ضعیف، محدودیت‌های وام‌گیری و سطح پایین تحصیلات، مانع از انتقال نیروی کار از بخش کشاورزی به دیگر بخش‌ها می‌شود. در آخرین نظرسنجی Findex بانک جهانی، تنها ۱۳ درصد از خانوارهای تانزانیایی گزارش داده‌اند که از بانک‌ها یا دیگر مؤسسات مالی رسمی وام گرفته‌اند و بیش از نیمی از آن‌ها اعلام کرده‌اند که در دسترسی به منابع مالی اضطراری در طی ۳۰ روز مشکل داشته‌اند. سیستم حفاظت اجتماعی محدود و محدودیت‌های وام‌گیری، اثرات منفی شوک‌های اقتصادی را به‌ویژه در بین خانوارهای فقیر و آسیب‌پذیر افزایش می‌دهد و آن‌ها را قادر می‌کند به کشاورزی به عنوان آخرین راه بقا روی آورند. در طول همه‌گیری کووید-۱۹، سهم بخش کشاورزی در کل اشتغال از حدود ۶۷ درصد به ۶۹ درصد افزایش یافت. علاوه بر این، سطح پایین تحصیلات می‌تواند توانایی کارگران را برای اشتغال در بخش‌های صنعتی و خدماتی محدود کند. تحقیقاتی نشان می‌دهد که خصوصیات شخصی مانند سن، سطح تحصیلات و جنسیت به‌طور قابل توجهی بر جابجایی کارگران بین بخش‌های مختلف صنعتی تأثیر می‌گذارد. کارگران جوان‌تر و با تحصیلات بیشتر تمایل دارند به بخش‌های صنعتی و خدماتی حرکت کنند، در حالی که کارگران مسن‌تر و کم‌تحصیلات در بخش کشاورزی باقی می‌مانند.

میانگین رشد تولید ناخالص ملی در بخش‌های کشاورزی، صنعتی و خدمات در سال‌های توسعه‌ای مختلف

استخدام و GDP در بخش‌های مختلف

دسترسی محدود به نهادهای کشاورزی، تأمین مالی و زیرساخت‌ها مانع رشد بهرهوری می‌شود. مسئولین می‌توانند استفاده از بذرهای اصلاح شده را گسترش دهند و اطمینان حاصل کنند که کشاورزان کوچک به اعتبارات کم‌هزینه دسترسی دارند و منابع بیشتری را به زیرساخت‌های آبیاری، خدمات ترویج کشاورزی و دیگر حوزه‌هایی که بازدهی بالایی دارند، اختصاص دهند. گسترش مناطق کشت منجر به تخریب شدید زمین و بهره‌برداری ناپایدار از منابع طبیعی شده است. سرمایه‌گذاری بیشتر در نوآوری در حوزه‌هایی مانند انواع بذر، سیستم‌های آبیاری کوچک، مدیریت دام و دیجیتالی کردن آمار کشاورزی می‌تواند پایداری و تاب‌آوری بخش کشاورزی را بهبود بخشد و آسیب‌پذیری تانزانیا را در برابر شوک‌های مرتبط با آب و هوای کاهش دهد.

ادامه یافتن روند حذف موانع نظارتی ورود به بازار برای تحول فضای کسب‌وکار و تحریک رشد بخش خصوصی رسمی حیاتی است. مدیریت مالیاتی پیچیده، فرآیندهای پرهزینه برای افتتاح و تعطیلی کسب‌وکارها، چارچوب‌های پیچیده و ناسازگار برای صدور مجوز و بازرگانی‌ها، و تعرفه‌ها و مقررات ناکارآمد مرزی و تجاری، از اصلی‌ترین محدودیت‌های کسب‌وکار و سرمایه‌گذاری هستند. این چالش‌ها غیررسمی‌سازی را تشویق می‌کنند. به عنوان نتیجه، بخش خصوصی رسمی کوچک و نسبت به اقتصاد و جمعیت تانزانیا کم‌توسعه باقی‌مانده است و اکثر شرکت‌ها بسیار کوچک هستند. در سال ۲۰۱۳، ۹۶.۸ درصد از شرکت‌ها کمتر از ده کارگر داشتند و این سهم تا سال ۲۰۲۱ به ۹۸.۵ درصد افزایش یافت. تعداد شرکت‌های متوسط کم است و شرکت‌های بزرگ تنها ۰.۲ درصد از کل شرکت‌ها را در سال ۲۰۲۱ تشکیل می‌دادند.

اگرچه اعتبار داخلی به بخش خصوصی بین سال‌های ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲ درصد افزایش یافت، با این حال سهم آن در تولید ناخالص داخلی هنوز کمتر از ۲۰ درصد است. برای مقایسه بهتر، این رقم هبسیار پایین‌تر از میانگین ۴۰ درصدی برای کشورهای جنوب صحرای آفریقا است.

پس از افزایش موقی در دوره اوج همه‌گیری کووید-۱۹، نرخ فقر ملی به طور ملایم کاهش یافت. این نرخ از حدود ۲۷ درصد در سال ۲۰۲۲ به حدود ۲۶.۵ درصد در سال ۲۰۲۳ کاهش یافت. با این حال، تخمین سال ۲۰۲۳ هنوز ۱۰ درصد بالاتر از نرخ رسمی سال ۲۰۱۸ است. در درازمدت، نرخ فقر به طور قابل توجهی کاهش یافته است. در حقیقت بین سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۸، نرخ فقر به طور میانگین هر سال ۲.۴ درصد کاهش یافته است. همه‌گیری و رکود اقتصادی متعاقب آن، همراه با چالش‌های پیچیده‌ای که از بحران‌های خارجی ناشی شده، این روند مشبت را مختل کرده و تعداد افرادی که زیر خط فقر زندگی می‌کنند از ۱۴ میلیون در سال ۲۰۱۸ به حدود ۱۵ میلیون در سال ۲۰۲۲ افزایش داده است.

دولت گام‌های مهمی برای مقابله با این چالش‌ها برداشته است. سیاست‌های پولی قوی و یارانه‌هایی برای سوخت و کود به کنترل تورم و افزایش قدرت خرید خانوارهای فقیر و آسیب‌پذیر کمک کرده‌اند. با این حال، این پیشرفت‌ها در کاهش نابرابری، بهویژه در زمینه دسترسی برابر به فرصت‌ها، محدود بوده است. برای مثال، از میان بزرگ‌سالانی که پدرانشان تحصیلات رسمی نداشته‌اند، تنها ۷ درصد تحصیلاتی فراتر از سطح ابتدایی داشته‌اند که این عدد برای کسانی که زیر خط فقر هستند تنها ۳ درصد است. در میان زنانی که مادرانشان تحصیلات رسمی نداشته‌اند و در خانوارهای فقیر زندگی می‌کنند، این سهم به تنها ۲ درصد می‌رسد.

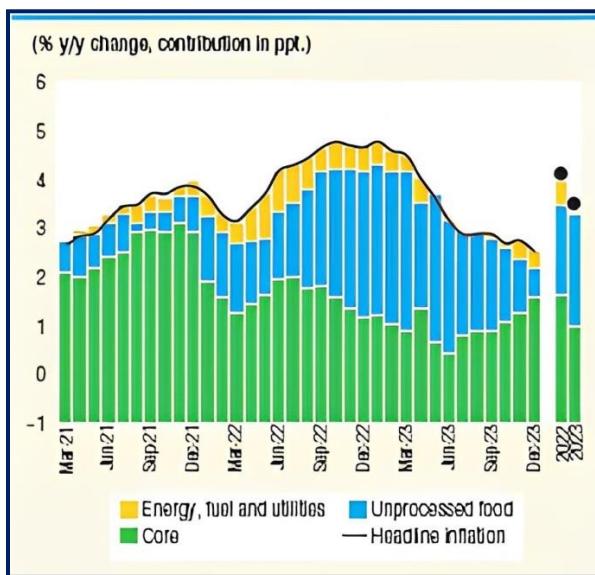
با توجه به این که تانزانیا همچنان نرخ بالای رشد جمعیت را تجربه می‌کند، و جمعیت هر ۲۳ سال دو برابر می‌شود، دولت باید روند گذار جمعیتی را تسريع کند تا ساختار سنی بهبود یابد و از فرصت‌های جمعیتی برای کمک به رشد اقتصادی و کاهش فقر بهره‌برداری کند.

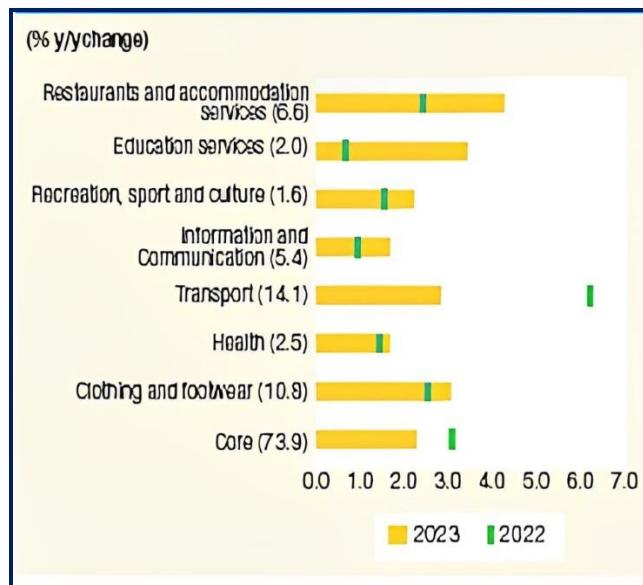
سیاست پولی و تورم

با وجود افزایش اخیر قیمت مواد غذایی، فشارهای کلی قیمت مصرف‌کننده کاهش یافته است. نرخ تورم شاخص قیمت مصرف‌کننده (CPI) تانزانیا از اوج پنج ساله ۴.۹ درصد سال به سال (y/y) در ژانویه ۲۰۲۳ به ۳.۰ درصد (y/y) در دسامبر کاهش یافته است، زیرا تورم قیمت غذا و انرژی کاهش یافته است. تورم کلی CPI از ۴.۳ درصد (y/y) در سال ۲۰۲۲ به ۳.۸ درصد (y/y) در سال ۲۰۲۳ کاهش یافته است. با وجود خشکسالی طولانی‌مدت و بحران‌های خارجی مانند افزایش تنش‌های ژئوپلیتیکی در خاورمیانه که باعث افزایش قیمت مواد غذایی شد، دولت با اجرای یارانه‌های مالی مؤثر و سیاست‌های پولی سختگیرانه توانست فشارهای تورمی را کاهش دهد. در نتیجه، تورم قیمت غذا از ۷.۳ درصد در سال ۲۰۲۲ به ۶.۸ درصد در سال ۲۰۲۳ کاهش یافت. سقوط قیمت جهانی نفت به کاهش

قیمت انرژی، سوخت و خدمات در داخل کشور کمک کرد و باعث شد تورم مرتبط با انرژی از ۹.۱ درصد به ۲.۳ درصد در این دوره کاهش یابد.

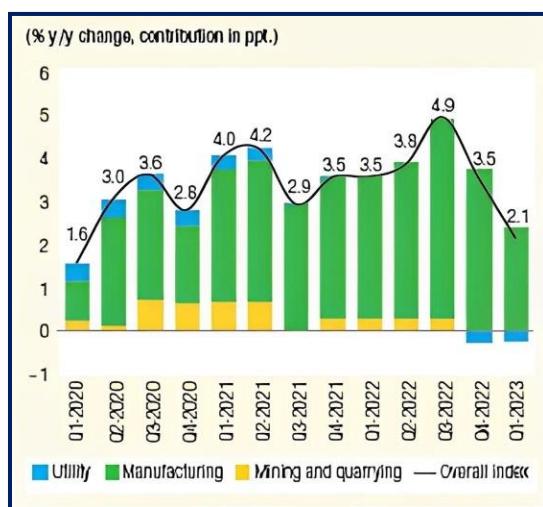
نرخ تورم شاخص قیمت تولیدکننده (PPI) نیز کاهش یافته است. نرخ تورم PPI از اوج ۴.۹ درصد y/y در سه‌ماهه سوم ۲۰۲۲ به ۳.۵ درصد در سه‌ماهه چهارم ۲۰۲۲ و به ۲.۱ درصد در سه‌ماهه اول ۲۰۲۳ کاهش یافته است که ناشی از کاهش مشارکت بخش تولید است. در حالی که هزینه‌های تولیدکنندگان مواد غذایی، نوشیدنی‌ها و محصولات دخانی افزایش یافته‌است، هزینه‌های تولیدکنندگان مواد شیمیایی، فلزات پایه و محصولات مرتبط کاهش یافته و نرخ تورم PPI برای بخش تولید از ۵.۴ درصد در سه‌ماهه اول ۲۰۲۲ به ۳.۹ درصد در سه‌ماهه اول ۲۰۲۳ کم شده است.

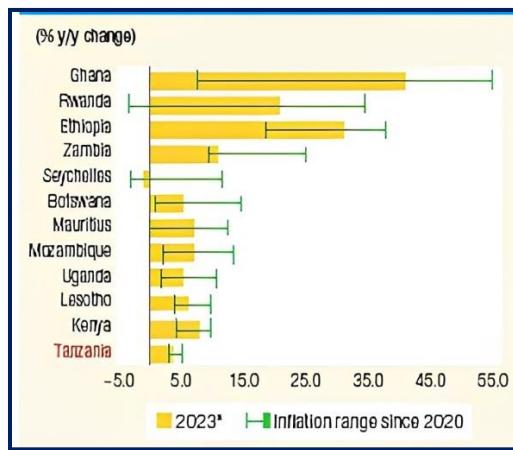

تورم پایه در تانزانیا بین سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ و اجزای مختلف آن

با وجود تورم پایین و پایدار، بانک تانزانیا (BoT) به تشديد سیاست‌های پولی خود برای کاهش فشارهای تقاضای داخلی بر ارز خارجی ادامه می‌دهد. نرخ رشد پول ذخیره (M₀)، نقدترين معیار عرضه پول، از ۱۱.۳ درصد در نوامبر ۲۰۲۲ به ۷.۶ درصد در نوامبر ۲۰۲۳ کاهش یافت، در حالی که نرخ پول گسترده (M₃) (از میانه سال ۲۰۲۳ از ۲۱.۳ درصد به ۱۳.۷ درصد کاهش یافت.

نرخ تورم PPI در تانزانیا و اجزای آن

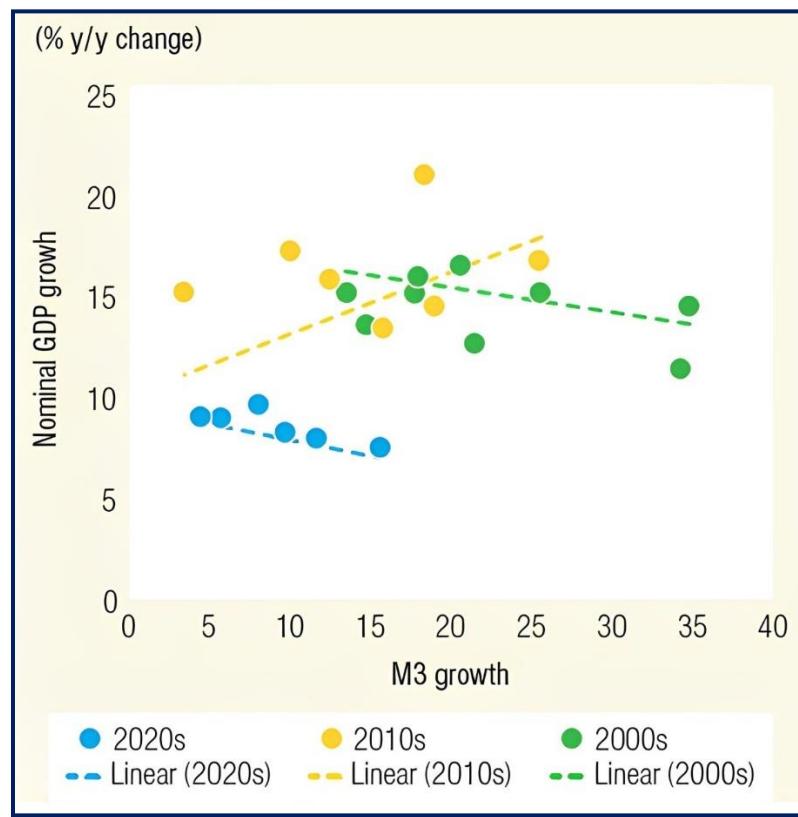
مقایسه تورم تانزانیا و کشورهای منطقه

هدف‌گذاری جدید BOT

بانک تانزانیا (BoT) قصد دارد چارچوب سیاستی خود را از هدف‌گذاری پولی به یک رژیم مبتنی بر نرخ بهره تغییر دهد. طبق بیانیه سیاست پولی BoT برای سال مالی ۲۰۲۳/۲۰۲۴ که در ژوئن ۲۰۲۳ منتشر شد، BoT تا پایان سال ۲۰۲۳ چارچوب فعلی خود را ادامه خواهد داد و سپس به یک چارچوب مبتنی بر نرخ بهره تغییر خواهد داد. این تصمیم به دلیل عدم اطمینان در رابطه بلندمدت بین پول گستردگی (M³) (و درآمد اسمی و همچنین ناپایداری ضریب پول اتخاذ شده است. سرعت گردش M³ از ۴.۱ در سال ۲۰۱۰ به اوج ۵.۱ در سال ۲۰۲۰ افزایش یافت و سپس به شدت به ۴.۵ در سال ۲۰۲۲ کاهش یافت، و تغییرات سالانه آن بین منفی ۷ درصد و مثبت ۱۱ درصد متغیر بوده است. این تغییرات ناپایدار در سرعت گردش M³ نشان‌دهنده یک رابطه ناپایدار بین M³ و درآمد اسمی است که تلاش‌های بانک مرکزی برای تعیین اهداف پولی بر اساس پیش‌بینی‌های سرعت گردش M³ را پیچیده می‌کند. علاوه بر این، رابطه بین پول ذخیره (M⁰) از سال ۲۰۱۷ به طور فزاینده‌ای ناپایدار شده است، که تلاش‌ها برای دستیابی به اهداف M³ از طریق کنترل M⁰ را مختل کرده است.

اصلًاً یک چارچوب سیاست پولی مبتنی بر نرخ بهره می‌تواند این چالش‌ها را برطرف کند و به کنترل تورم کمک کند. برخلاف چارچوب فعلی تانزانیا که به شدت وابسته به مجموعه‌های پولی است، چارچوب جدید از یک مدل پیش‌بینی تورم برای تعیین نرخ بهره بهینه کوتاه‌مدت استفاده می‌کند. به همین دلیل، تصمیمات سیاستی دیگر تحت تأثیر رابطه غیرقابل اعتماد بلندمدت بین رشد عرضه پول و رشد درآمد اسمی یا ارتباط ناپایدار بین M⁰ و M³ نخواهند بود. چارچوب جدید مبتنی بر نرخ بهره، به عنوان مقدمه‌ای برای یک چارچوب هدف‌گذاری کامل تورم، شفاف‌تر و قابل دسترس‌تر برای عموم است و به کمک آن انتظار تورمی بهتر مدیریت می‌شود. تحلیل صندوق

بین‌المللی پول (IMF) نشان می‌دهد که در بازارهای نوظهور که چارچوب‌های سیاست پولی مبتنی بر هدف‌گذاری تورم را به کار گرفته‌اند، تورم و انتظارات تورمی به طور نسبی کم و پایدارند.

رابطه بین $M3$ و رشد/سمی GDP در تانزانیا

در حالی که مقامات اجرای چارچوب سیاست پولی جدید را آغاز کرده‌اند، اقدامات بیشتری برای موفقیت در این گذار مورد نیاز است. کسری بودجه‌های متعادل و نسبت بدھی به تولید ناخالص داخلی نسبتاً پایین تانزانیا، تا حدودی BoT را از فشار سیاسی برای تأمین کسری بودجه و بدھی‌ها محافظت می‌کند. استقلال نسبی بانک مرکزی، همراه با اثرات متوسط تغییرات نرخ ارز بر تورم، مبنای محکمی برای اجرای چارچوب جدید ایجاد کرده است. در ژوئن ۲۰۲۳، BoT دستورالعمل‌های بهروزشده‌ای برای سیاست پولی منتشر کرد و ظرفیت مدل‌سازی خود را با تمرکز بر پیش‌بینی، تحلیل و پیش‌بینی‌های سهماهه تقویت کرد. از آنجا که ارتباطات بخشی اساسی از چارچوب جدید است، BoT باید استراتژی ارتباطی خود را به ویژه در تولید و انتشار پیش‌بینی‌های تورم به عموم، با حمایت صندوق بین‌المللی پول تقویت کند.

مقایسه میان سیاست‌های پولی رایج

کشورهای نماینده	انتقادات	مزایا	هدف میانی	هدف عملیاتی	اهداف سیاست
نیوزیلند (از ۱۹۹۰)، کانادا (از ۱۹۹۱)، انگلستان (از ۱۹۹۲)	نیاز به ساخت (۱) اعتبار و پاسخگویی توسط دولت در مرحله اولیه؛ (۲) برخی پیششرطها باید رعایت شوند	قابل فهم برای (۱) عموم و بسیار شفاف؛ (۲) استقلال سیاست پولی را فراهم می کند؛ (۳) انتظارات تورمی را مستقیماً مدیریت می کند	نرخ بهره کوتاهمدت	تورم پایین و پایدار؛ خروجی پایدار	هدف گذاری تورم
نیجریه (۱۹۹۳-)، تانزانیا (۲۰۰۱) (دهه ۱۹۸۰- ۲۰۲۳)	نیاز به رابطه قوی (۱) و قابل پیش‌بینی بین تولید ناخالص داخلی/تورم و جمع‌های (۲) هدف‌گذاری شده؛ استقلال ((۳)) دشواری در مدیریت انتظارات تورمی	بر داده‌های (۱) پولی گزارش شده سریع‌تر متکی است؛ (۲) نیاز به تلاش تحلیلی کمی توسط بانک مرکزی دارد؛ استقلال ((۳)) سیاست پولی را فراهم می کند	پول ذخیره (M)	تورم پایین و پایدار؛ خروجی پایدار	هدف گذاری پولی
آرژانتین (۱۹۹۱-)، مکزیک (۱۹۸۷-) (۱۹۹۴)	استقلال سیاست (۱) پولی را محدود می کند؛ (۲) ممکن است کشورها را در معرض حملات سوداگرانه بر روی ارزهایشان قرار دهد، که منجر به بحران مالی و بانکی می شود	نوسانات نرخ ارز (۱) را کاهش می دهد؛ (۲) به راحتی برای عموم قابل فهم است	نرخ بهره کوتاهمدت یا M	نرخ ارز پایدار؛ تورم پایین و پایدار	هدف گذاری نرخ ارز

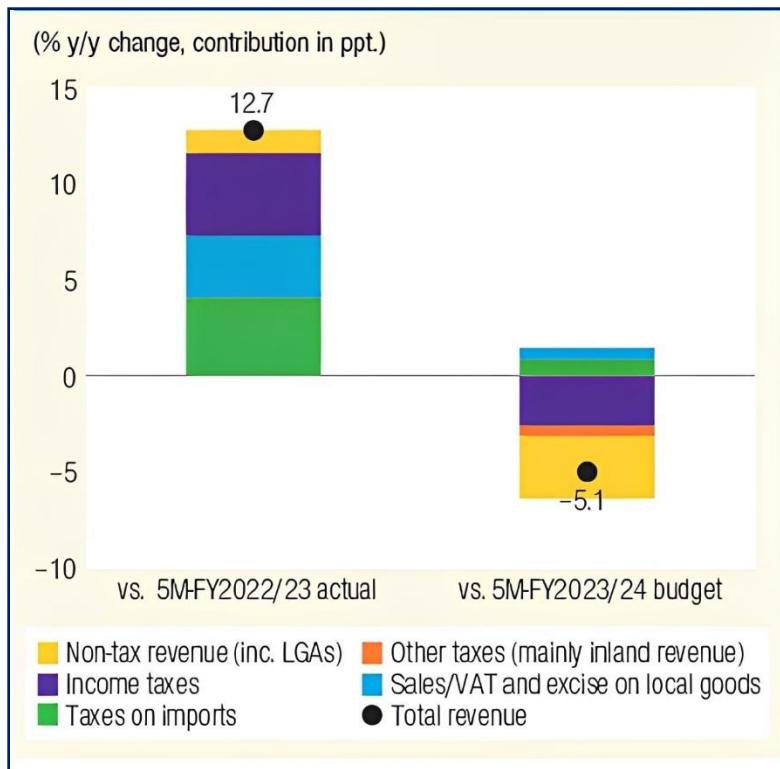
تحولات مالی و بدهی

دولت تانزانیا در بودجه مالی سال ۲۰۲۳/۲۴ تلاش دارد تا از طریق افزایش جمع‌آوری درآمد، کسری مالی را کاهش دهد. پیش‌بینی می‌شود کسری بودجه از ۴.۴ درصد تولید ناخالص داخلی در سال مالی ۲۰۲۲ به ۳.۱ درصد در سال مالی ۲۰۲۳ کاهش یابد. همچنین، انتظار می‌رود کل درآمد از ۱۴.۴ درصد تولید ناخالص داخلی به ۱۶ درصد افزایش یابد که بخش اعظم آن از طریق افزایش مالیات‌ها، به ویژه مالیات بر ارزش افزوده و مالیات بر درآمد، محقق خواهد شد. با این حال، با توجه به این که جمع‌آوری واقعی درآمدها همیشه کمتر از پیش‌بینی‌ها بوده است، دستیابی به اهداف بودجه‌ای وابسته به اجرای موفقیت‌آمیز اصلاحات مالیاتی خواهد بود.

میزان مخارج دولت مرکزی در سال مالی ۲۰۲۳/۲۴ تقریباً بدون تغییر در سطح واقعی سال مالی ۲۰۲۲ و برابر با ۱۹.۴ درصد تولید ناخالص داخلی باقی مانده است. با این حال، در بودجه سال مالی جدید، منابع مالی از سرمایه‌گذاری‌های عمرانی به هزینه‌های جاری مانند کالاهای، خدمات و انتقالات جابه‌جا شده است. بودجه تخصیص یافته به کالاهای، خدمات و انتقالات ۴.۶ درصد تولید ناخالص داخلی است که نسبت به سال قبل که ۳.۹ درصد بود، افزایش داشته است؛ در حالی که بودجه سرمایه‌گذاری ۷.۲ درصد است که نسبت به سال قبل (۷.۳ درصد) کاهش یافته است.

انتظار می‌رود بخش عمده‌ای از کسری بودجه مالی سال ۲۰۲۳/۲۴ از طریق وام‌های خارجی تأمین شود. پیش‌بینی شده است که وام‌های خارجی ناخالص معادل ۳.۳ درصد تولید ناخالص داخلی باشد، که یک‌سوم آن از وام‌های برنامه‌ای و دو سوم از وام‌های پروژه‌ای تأمین خواهد شد. نیمی از این وام‌ها از منابع غیرامتیازی تأمین خواهد شد و ۹۰ درصد تأمین مالی خالص داخلی از طریق وام‌های بانکی تجاری انجام می‌شود.

به دلیل عدم اجرای کامل بودجه هزینه‌ها، کسری بودجه نقدی در پنج ماه اول سال مالی ۲۰۲۳/۲۴ برابر با ۳.۰ درصد تولید ناخالص داخلی تخمین زده شده است. این مقدار تقریباً منطبق با پیش‌بینی بودجه کسری برای این دوره است. با وجود اینکه درآمدهای مالیاتی به عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی ۰.۸ درصد کمتر از هدف‌های بودجه‌ای بود، هزینه‌های واقعی به اندازه‌ی یک درصد کامل کمتر از هدف بودجه‌ای بود، که منجر به کاهش کسری مالی شد.

رشد عایدی‌های دولت تانزانیا بین ۲۰۲۳ تا ۲۰۲۴

جمع‌آوری درآمدهای عمومی در پنج ماه اول سال مالی ۲۴/۲۰۲۳ نسبت به سال قبل ۱۲.۷ درصد افزایش داشته است. این افزایش ناشی از عملکرد قوی در مالیات‌های درآمد، مالیات‌های وارداتی، مالیات بر ارزش افزوده و مالیات‌های غیرمستقیم بود. جمع‌آوری مالیات بر درآمد در این دوره ۱۷.۸ درصد رشد داشته و ۴.۴ درصد به رشد کل درآمد کمک کرده است.

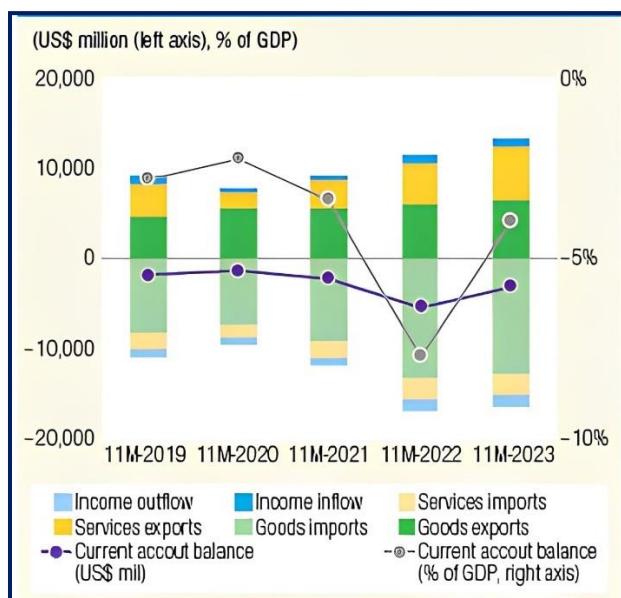
با وجود رشد سالانه قوی، درآمدهای دولتی در پنج ماه اول سال مالی ۲۴/۲۰۲۳ کمتر از پیش‌بینی‌های بودجه‌ای بود. جمع‌آوری کل درآمدها ۵.۱ درصد کمتر از هدف بودجه‌ای بود که ۱.۸ درصد از این کاهش به دلیل کاهش در جمع‌آوری مالیات‌ها (عمدتاً مالیات بر درآمد) و ۳.۳ درصد به دلیل عملکرد کمتر از حد انتظار در جمع‌آوری درآمدهای غیرمالیاتی بود.

اجرای هزینه‌ها نیز کمتر از پیش‌بینی‌های بودجه در پنج ماه اول سال مالی ۲۴/۲۰۲۳ بود که عمدتاً به دلیل کاهش زیاد در هزینه‌های کالاهای، خدمات و انتقالات بود. حدود ۷۰ درصد از تأمین مالی خالص از منابع داخلی تأمین شد که این امر با برآوردهای بودجه‌ای که تأمین مالی بیشتر از منابع خارجی را پیش‌بینی کرده بود، متفاوت بود.

آخرین تحلیل پایداری بدھی صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، که در آوریل ۲۰۲۳ انجام شد، نشان داد که تانزانیا همچنان در معرض ریسک متوسط بحران بدھی خارجی و عمومی قرار دارد.

موقعیت تراز پرداخت‌ها

با توجه به کاهش کسری تجاری و افزایش مازاد خدمات، وضعیت حساب جاری تانزانیا در یازده ماهه اول سال ۲۰۲۳ نسبت به سال قبل بهبود یافته است. در این دوره، کسری حساب جاری به ۲.۸ میلیارد دلار، معادل حدود ۳.۹ درصد از تولید ناخالص داخلی (GDP) کاهش یافته است، که نسبت به ۵.۳ میلیارد دلار، یا ۷.۷ درصد از GDP در یازده ماهه اول ۲۰۲۲ بهبود قابل توجهی نشان می‌دهد. این بهبود در حساب جاری عمدتاً ناشی از بهبود تراز تجاری کالاها و گسترش مازاد در تجارت خدمات، بهویژه گردشگری بوده است

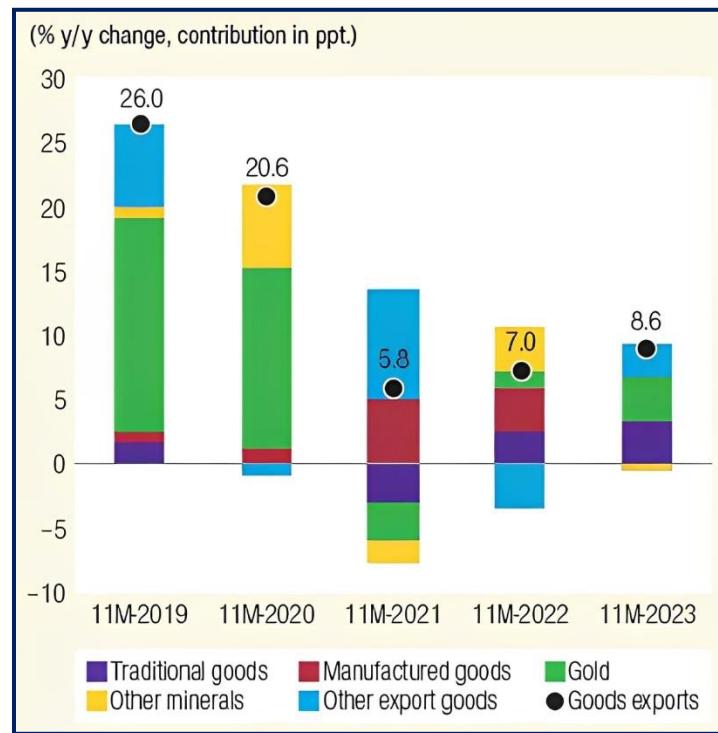

رشد حساب جاری تانزانیا

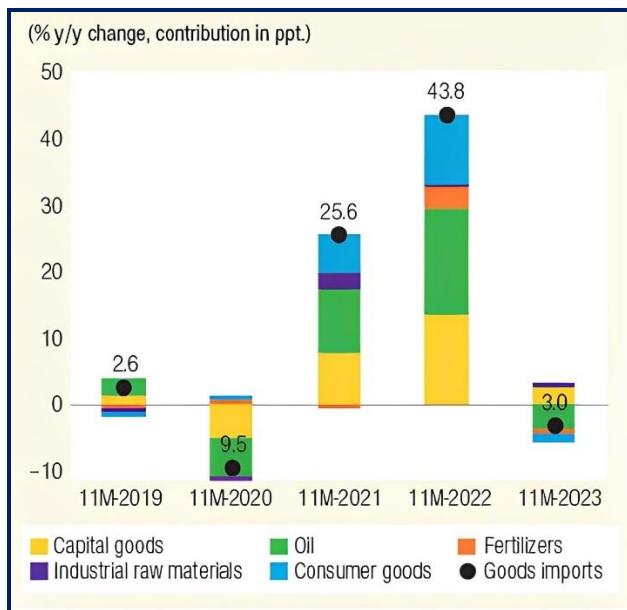
کاهش کسری تجاری کالاها

با پشتیبانی از افزایش صادرات و کاهش واردات، کسری تجاری کالاها در ۲۰۲۳ به میزان ۱۳.۷ درصد سالانه کاهش یافته است. به عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی، این کسری از ۹.۷ درصد در ۲۰۲۲ به ۸.۱ درصد کاهش یافته است. رشد صادرات کالاها با مقدار ۸.۶ درصد در ۲۰۲۳ شتاب گرفته است، در حالی که این میزان در مدت مشابه سال قبل ۷ درصد بوده است. صادرات طلا که معمولاً بیش از ۴۰ درصد از صادرات کالاها را تشکیل می‌دهد، با افزایش قیمت طلا افزایش یافت، در حالی که محصولات باگبانی و برخی صادرات سنتی مانند توتون و

قهوه نیز رشد قابل توجهی داشته‌اند. پس از نقطه اوج در سال ۲۰۲۲، واردات کالاهای به میزان متوسطی کاهش یافت و از ۱۸.۷ درصد از تولید ناخالص داخلی به ۱۷.۶ درصد کاهش یافت.

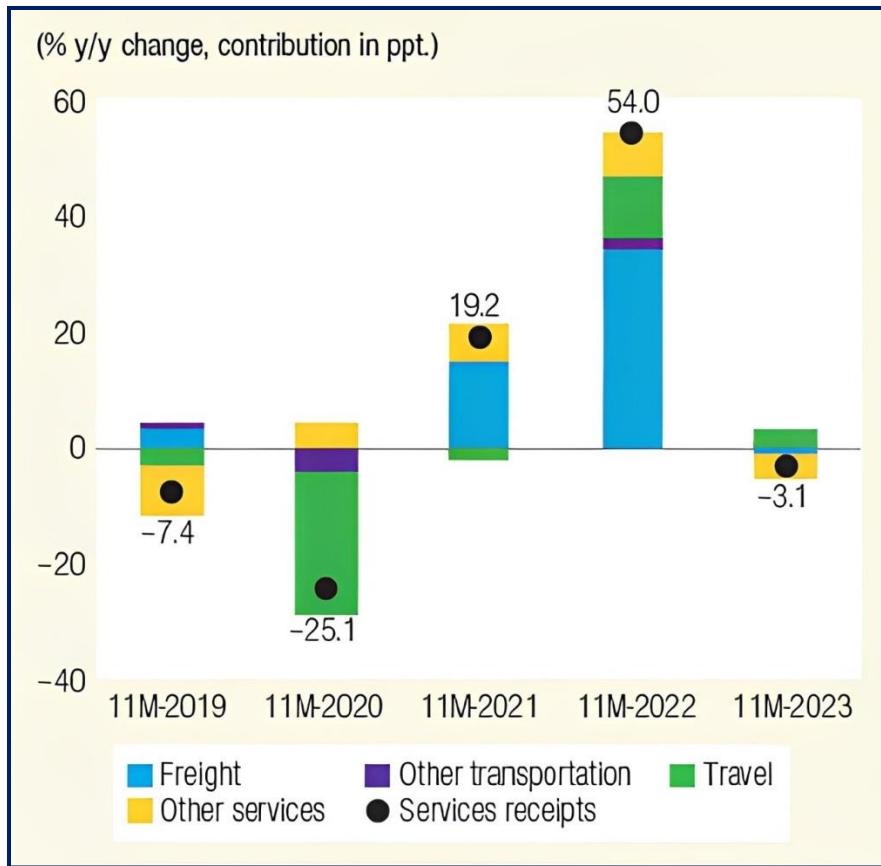
عوامل اصلی رشد صادرات تانزانیا بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳

عوامل اصلی نوسان واردات تانزانیا بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳

کاهش واردات کالاهای اصلی

کاهش هزینه واردات کالاهای اصلی منعکس کننده بهبود شرایط تجارتی تانزانیا از نیمه دوم ۲۰۲۲ است، زیرا قیمت نفت به طور قابل توجهی از اوج خود در ژوئن ۲۰۲۲ کاهش یافته است. واردات نفت تصفیه شده که حدود دو سوم از کل واردات واسطه‌ای را تشکیل می‌دهد، در ۲۰۲۳ به میزان ۱۴.۸ درصد سالانه کاهش یافته است، که این امر ناشی از کاهش قیمت‌ها تلقی می‌شود. کاهش هزینه واردات نفت عامل اصلی کاهش کلی واردات کالاهای بوده است. رشد قیمت‌های جهانی مواد غذایی پس از افزایش شدید در سال ۲۰۲۲، در سال ۲۰۲۳ کمی تعدیل شد، اما همچنان در سطح بالایی باقی ماند. واردات مواد غذایی که حدود ۷ درصد از کل واردات کالاهای را تشکیل می‌دهد، در ۱۱ ماه نخست ۲۰۲۳ به میزان ۳۰.۴ درصد سالانه افزایش یافت، که این میزان بسیار کمتر از ۳۸.۷ درصد افزایش در مدت مشابه سال ۲۰۲۲ بود. با این حال، واردات کالاهای مصرفی به میزان ۵.۷ درصد کاهش یافت، زیرا کاهش در سایر واردات کالاهای مصرفی، افزایش واردات مواد غذایی را خنثی کرده است.

عوامل اثرگذار در روند رشد واردات خدمات در تانزانیا بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳

افزایش مازاد تجارت خدمات

مازاد تجارت خدمات از ۳ درصد از تولید ناخالص داخلی در ۲۰۲۲ به ۵.۰ درصد در ۲۰۲۳ افزایش یافته است، که ناشی از افزایش قوی درآمدهای گردشگری و حمل و نقل است. صادرات خدمات به میزان ۳۳ درصد سالانه افزایش یافته، در حالی که واردات خدمات به میزان ۳.۱ درصد کاهش یافته است. واردات خدمات حمل و نقل که بیش از نیمی از کل واردات خدمات را تشکیل می‌دهد، نیز به میزان ۲ درصد کاهش یافته است.

رشد پایدار صنعت گردشگری

صنعت گردشگری که در سال‌های ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲ به طور قوی بهبود یافته بود، در سال ۲۰۲۳ نیز به رشد خود ادامه داده است. تعداد گردشگران در ۱۱ ماه نخست ۲۰۲۳ به ۱.۶ میلیون نفر رسیده است، که نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۲۲ به میزان ۲۶.۴ درصد افزایش یافته است. حدود ۸۰ درصد از گردشگران از آفریقا یا اروپا بودند، اما سهم گردشگران از آسیا، آمریکای شمالی و سایر مناطق نیز از ۱۶.۲ درصد در سال ۲۰۲۱ به حدود ۲۰ درصد در ۲۰۲۳ افزایش یافته است. صادرات گردشگری در ۲۰۲۳ به ۳۰ میلیارد دلار درآمد خارجی دست یافت، که این

میزان ۳۴ درصد بیشتر از مدت مشابه سال ۲۰۲۲ و ۲۸.۴ درصد بالاتر از مدت مشابه در سال ۲۰۱۹ - قبل از همه‌گیری بود. درآمدهای گردشگری به سطح قبل از همه‌گیری رسیده است و در ۲۰۲۳ به ۴.۳ درصد از تولید ناخالص داخلی رسیده است.

کاهش جریان‌های مالی

پس از بهبود در نیمه دوم (H) ۲ (سال ۲۰۲۲)، جریان‌های مالی خصوصی و دولتی در نیمه اول (H) ۱ (سال ۲۰۲۳) کاهش یافته است. جریان‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) به میزان ۱.۷ درصد از تولید ناخالص داخلی ثابت باقی مانده است.

کاهش صادرات تانزانیا

تانزانیا نیز مانند بسیاری از کشورها در دهه ۲۰۱۰ با کندی رشد صادرات مواجه شد، اما کاهش آن به طور خاص بیش از حد انتظار بود. بین سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱، صادرات کشورهای با درآمد متوسط پایین (LMIC) از اوج ۲۸.۸ درصد از تولید ناخالص داخلی به ۲۴.۲ درصد کاهش یافت، و صادرات کشورهای جامعه شرق آفریقا (EAC) نیز از حدود ۱۴ درصد به ۱۲.۶ درصد کاهش یافت. با این‌که تانزانیا نیز این الگو را دنبال کرد، صادرات آن با کاهش ۴.۶ درصدی از تولید ناخالص داخلی به میزان قابل توجهی بیشتر کاهش یافت. مقادیر صادرات تانزانیا نسبت به اندازه اقتصادش همچنان پایین است و فاصله آن با کشورهای قابل مقایسه بزرگ‌تر و بیشتر می‌شود. در سال ۲۰۲۱ نسبت صادرات به تولید ناخالص داخلی تانزانیا تنها یک سوم از آنچه در مقایسه بین‌المللی پیش‌بینی می‌شد، بود.

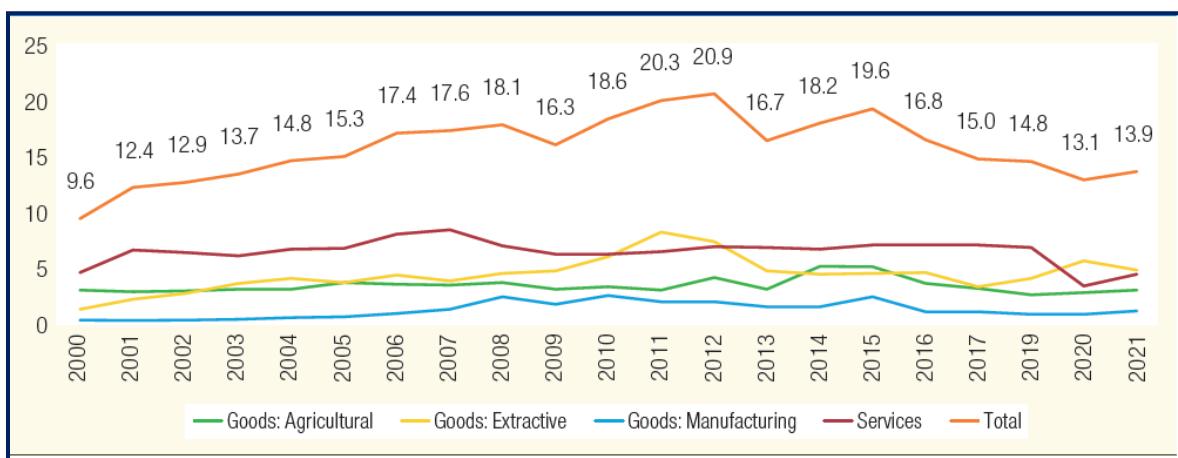
رشد پایین بهره‌وری و هزینه‌های بالای تجارت عملکرد صادراتی تانزانیا را مختل می‌کند. بهره‌وری کل عوامل تنها ۱.۸ درصد به تولید ناخالص داخلی کمک می‌کند که بسیار کمتر از کشورهای مشابه است و بهره‌وری پایین از رقابت بیشتر شرکت‌های داخلی در خارج جلوگیری می‌کند. به دلیل روش‌های پیچیده تجاری و الزامات مستندات، هزینه‌های انطباق مرزی تانزانیا به طور قابل توجهی بیشتر از سایر کشورهای است. در آخرین نسخه از شاخص کسب و کار بانک جهانی، تانزانیا در رتبه ۱۸۰ از ۱۸۹ کشور از نظر سهولت تجارت در مرزها قرار گرفت. به عنوان مثال، فرآیند صادرات میوه و سبزیجات تازه شامل تا ۲۶ مرحله است که شامل ارائه ۲۸ سند به ۱۴ نهاد عمومی مختلف می‌شود و دریافت مجوزهای لازم ممکن است تا پنج و نیم روز طول بکشد و هزینه آن به اندازه ۱۰۳۰ دلار برسد. ساده‌سازی و خودکار کردن فرآیندهای مربوط به تجارت برای تسهیل رشد صادرات بسیار ضروری خواهد بود.

تعرفه‌ها و موافع غیرتعرفه‌ای چالش‌های اضافی ایجاد می‌کنند. میانگین تعرفه غیرموzon تانزانیا از ۱۲.۶ درصد در سال ۲۰۱۰ به ۱۳.۵ درصد در سال ۲۰۲۲ افزایش یافته است که به طور قابل توجهی بالاتر از کشورهایی مانند ویتنام (۵.۶ درصد) یا آفریقای جنوبی (۷.۱ درصد) است. با توجه به این‌که بیش از نیمی از صادرکنندگان تانزانیا برخی از نهادهای خود را از خارج وارد می‌کنند، تعرفه‌های وارداتی نیز صادرات را محدود می‌کند. صادرکنندگان

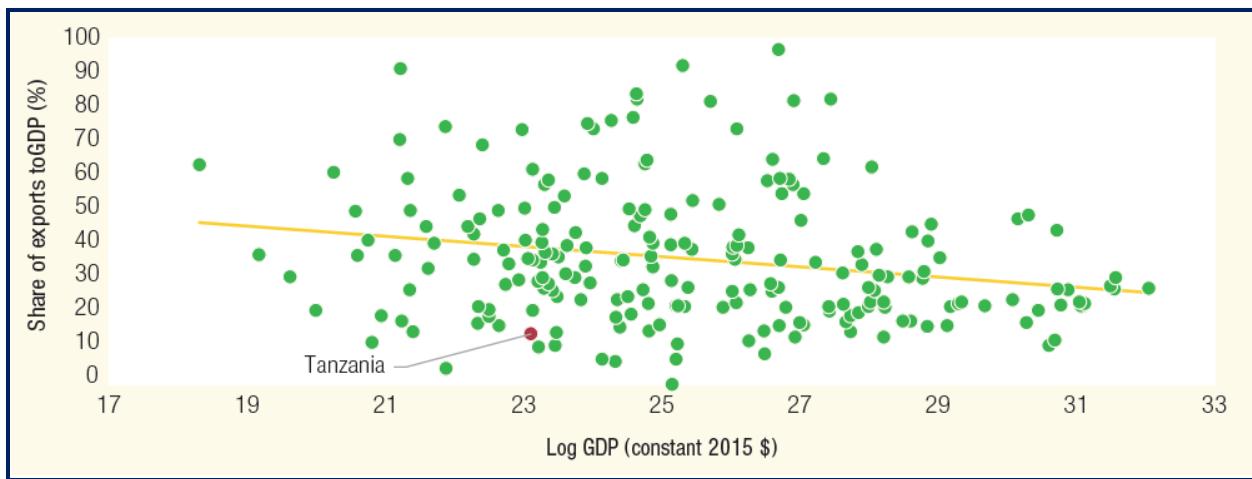
تانزانیا موانع غیرتعرفه‌ای قابل توجهی را به‌ویژه در بخش کشاورزی گزارش می‌دهند. سه چهارم شرکت‌های کشاورزی مشکلاتی در صدور گواهینامه محصولات، رعایت الزامات آزمون و اطمینان از ویژگی‌های محصول مورد تقاضای خریداران خارجی دارند. صادرکنندگان مواد غذایی اغلب در تامین الزامات بسته‌بندی شرکای تجاری دچار مشکل می‌شوند زیرا مواد لازم به صورت محلی در دسترس نیست و باید با هزینه بالا وارد شود.

کاهش هزینه‌های تجاری برای افزایش رقابت‌پذیری صادرات حیاتی خواهد بود. حل مشکلات هزینه‌های بالای تجاری نیازمند ترکیبی از سیاست‌های داخلی و مرزی است. در حالی که تمام عوامل مربوط به محیط کسب و کار بر عملکرد تجاری تاثیر می‌گذارد، اقدامات سیاستی اولویت‌دار برای بهبود حجم و ترکیب تجارت شامل موارد زیر است: ۱) حذف تعرفه‌های بالا که صادرات را دلسوز می‌کند و دسترسی به نهاده‌های وارداتی را کاهش می‌دهد. ۲) حل موانع غیرتعرفه‌ای موجود و محدود کردن ایجاد موانع جدید، به ویژه برای کالاهای اولیه کشاورزی. ۳) افزایش سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها در طول کریدورهای حمل و نقل برای کاهش هزینه‌های تجاری و لجستیکی. ۴) ساده‌سازی الزامات مستندات و روندها برای کاهش رسیک گمرکی.

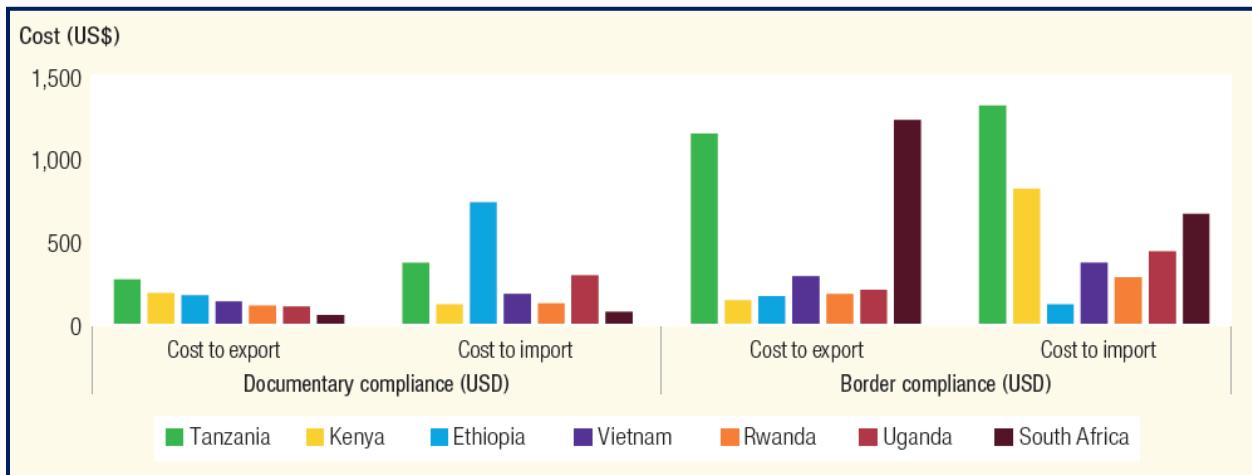
منطقه تجارت آزاد قاره آفریقا (AfCFTA) می‌تواند به طور قابل توجهی هزینه‌های تجاری را کاهش دهد و دسترسی به بازار را بهبود بخشد، اما استفاده از این فرصت نیازمند اصلاحات جامع در سطح کشور است. تا سال ۲۰۳۵ AfCFTA می‌تواند تولید ناخالص داخلی تانزانیا را ۷.۴ درصد افزایش دهد، صادرات آن را ۴۳ درصد بیشتر کند و درآمد متوسط را ۱۲.۲ درصد افزایش دهد. این دستاوردها در صورت همراهی با تلاش‌های موازی برای کاهش تعرفه‌ها، کاهش موانع غیرتعرفه‌ای و اجرای اقداماتی برای تسهیل تجارت، حتی بیشتر خواهد بود.

الصادرات بخش‌های مختلف در تانزانیا، به عنوان درصدی از GDP

در مقابل سهم صادرات از GDP برای کشورهای مختلف GDP

هزینه‌های تجارت در کشورهای مختلف آفریقایی

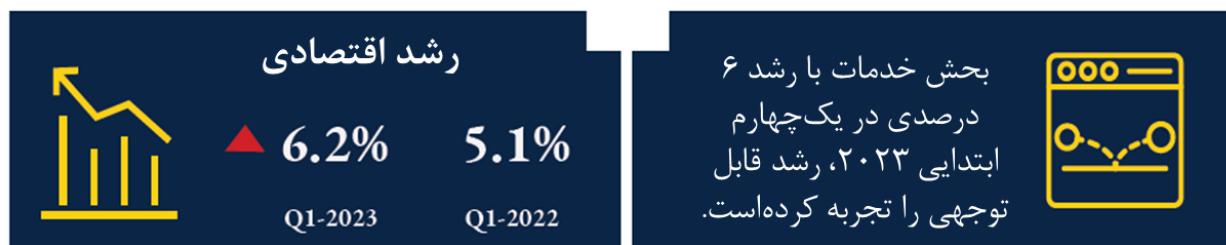
موانع اصلی تجارت با تانزانیا، به جز تعریفهای

موانع تجارت	مثال‌هایی از محصولات تحت تأثیر	درصد تجارت درون EAC تحت تأثیر
ممنوعیت‌ها و سهمیه‌های وارداتی	گندم، آبجو، مرغ، آرد، گوشت، ذرت، شیر، سیمان، شکر، نخود، تخم مرغ، پاستا، سورگوم	۶.۱۰%
محرومیت از ترجیحات	نمک، پودر ماهی، پاستا	۰.۴۰%
مجوزهای واردات و عوارض	شیر، نان، تخم مرغ، شکر، میوه و سبزیجات، دام، روغن خوراکی، ذرت	۵.۴۰%
قوانين مبدأ	منسوجات و پوشاک، روغن پالم، صابون، برنج، روغن گیاهی، آرد گندم، شیرینی‌جات	۳.۰۰%
مالیات‌های صادراتی	لوبیا خشک، حیوانات زنده، پوست، شکر، تنباکو، ذرت، گوشت، چوب	۴.۸۰%
TBT، SPS، SPS	شیر، گوشت، آبجو، عسل، ذرت، کیک پنبه، مرغ، شکر، شیرینی‌جات	۲.۵۰%
موارد گمرکی	شراب، تجهیزات الکترونیکی، نمک، لوازم بهداشتی، دارو	۵.۲۰%

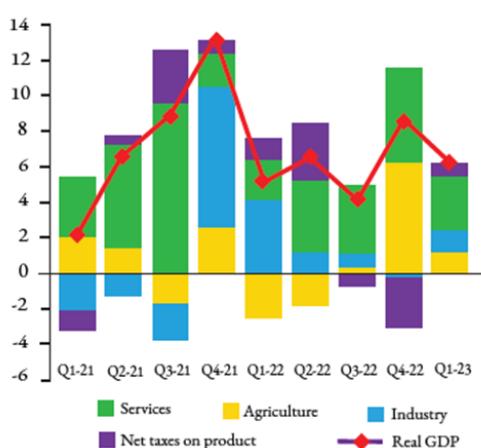
فصل چهارم: مرور مختصری بر منطقه نیمه مختار زنگبار

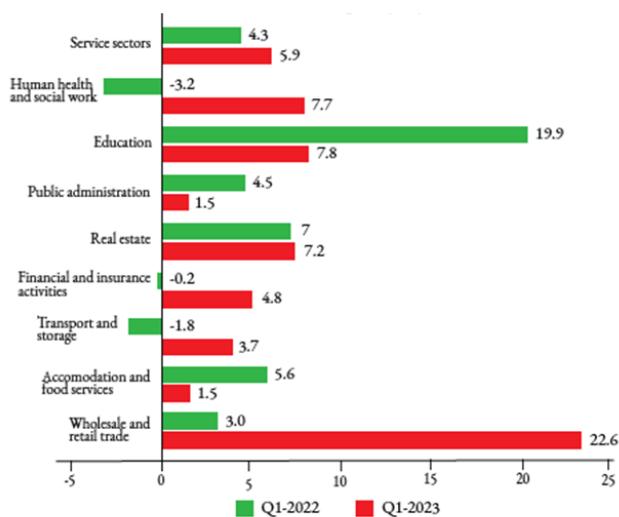
زنگبار روند روبرشد خود را در سال ۲۰۲۳ نیز ادامه داده است.

رشد واقعی GDP (درصد سالانه)

رشد بخش‌های کلیدی (درصد سالانه)

گردشگری، مهم‌ترین عامل رشد اقتصادی و اشتغال‌زایی است.

0.45
million

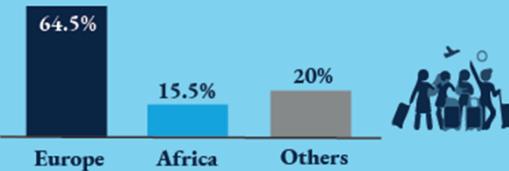

در نه ماهه نخست، ۲۰۲۳
زنگبار بیش از ۲۸٪
توریست بیشتری نسبت به
مدت مشابه سال قبل جذب
کرده است.

بخش عمده گردشگران
زنگبار از اروپا هستند

توریست‌ها از کدام قاره به زنگبار آمده‌اند؟

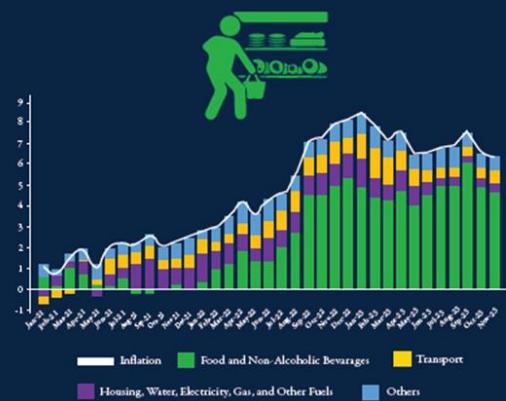
فشار تورمی کماکان باقی است.

6.3%

با این حال، تورم تجمعی از
۴.۸ درصد در ۱۱ ماهه ۲۰۲۲
به ۷.۰ درصد در ۱۱ ماهه
۲۰۲۳ افزایش یافت.

Zanzibar Headline Inflation Trend (% change, y/y)

نرخ تورم مواد غذایی در ۱۱ ماهه ۲۰۲۳ به ۱۱.۳ درصد رسید، در حالی که این مقدار در دوره مشابه سال گذشته تنها ۵.۵ درصد بوده است.

این افزایش منعکس‌کننده بالا رفتن چیست؟

Maize

Beans

Rice

مواد غذایی و نوشیدنی‌های غیر الکلی نیروی اصلی تورمند و بیش از ۵۷ درصد از افزایش کلی را به خود اختصاص داده‌اند. پس از آن‌ها:

Transport

+13%

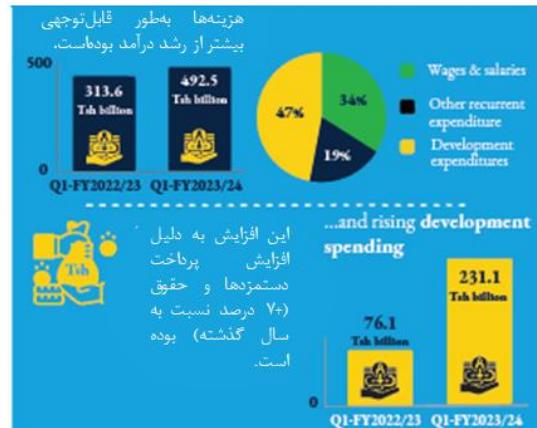
Water, housing & electricity

+10%

کسری کلی مالی بدتر شده است

کسری کلی بیش از دو برابر شده است

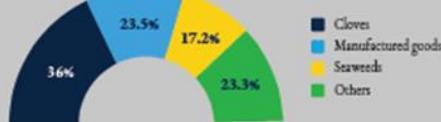

کسری تجاری کالاها به دلیل افزایش واردات گسترش یافت

تراز تجاری کالاها در ۱۱ ملیون ۳۵۷.۹ میلیون دلار در ۱۱ ملیون ۲۰۲۲ به کسری ۴۲۹.۲ میلیون دلار رسید

مهم‌ترین کالاهای صادراتی

مهم‌ترین بخش‌های کاهش رشد صادرات:

The volume effects dominated the price effects for cloves while the reverse is true for seaweeds

رشد واردات در ۲۰۲۳ کماکان مثبت است.

45.3% 11M-2022 10.1% 11M-2023

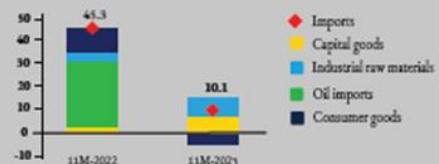
مهم‌ترین صادرکنندگان

مهم‌ترین کالاهای وارداتی

رشد کالاهای وارداتی

مهم‌ترین عوامل رشد واردات، مواد خام و کالاهای سرمایه‌ای بوده است.

فصل پنجم: چشم‌انداز اقتصادی تانزانیا، فرصت‌ها و تهدیدها

شرایط جهانی

انتظار می‌رود که رشد جهانی که در سال جاری به دلیل تأثیرات ماندگار سیاست‌های پولی محدود‌کننده، شرایط مالی سخت‌گیرانه و تجارت و سرمایه‌گذاری ضعیف جهانی، بیشتر کاهش یابد. در حالی که فعالیت اقتصادی جهانی در سال ۲۰۲۳ قوی‌تر از پیش‌بینی‌های قبلی بود، انتظار می‌رود که این رشد در سال ۲۰۲۴ به میزان ۲.۴ درصد کاهش یابد. تورم جهانی از اوج خود در سال ۲۰۲۲ کاهش یافته است اما، تورم در بیشتر اقتصادهای پیشرفته و حدود نیمی از اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه که هدف‌گذاری تورم دارند، بالاتر از هدف باقی مانده است. همچنین، بازده اوراق قرضه دولتی در اقتصادهای پیشرفته در اکتبر ۲۰۲۳ به بالاترین سطح خود در بیش از یک دهه گذشته رسیده است. در حالی که ریسک‌های مربوط به چشم‌انداز رشد نسبت به اواسط ۲۰۲۳ متعادل‌تر شده‌اند، اما هنوز احتمال تشدید درگیری در خاورمیانه یکی از بزرگ‌ترین ریسک‌ها محسوب می‌شود.

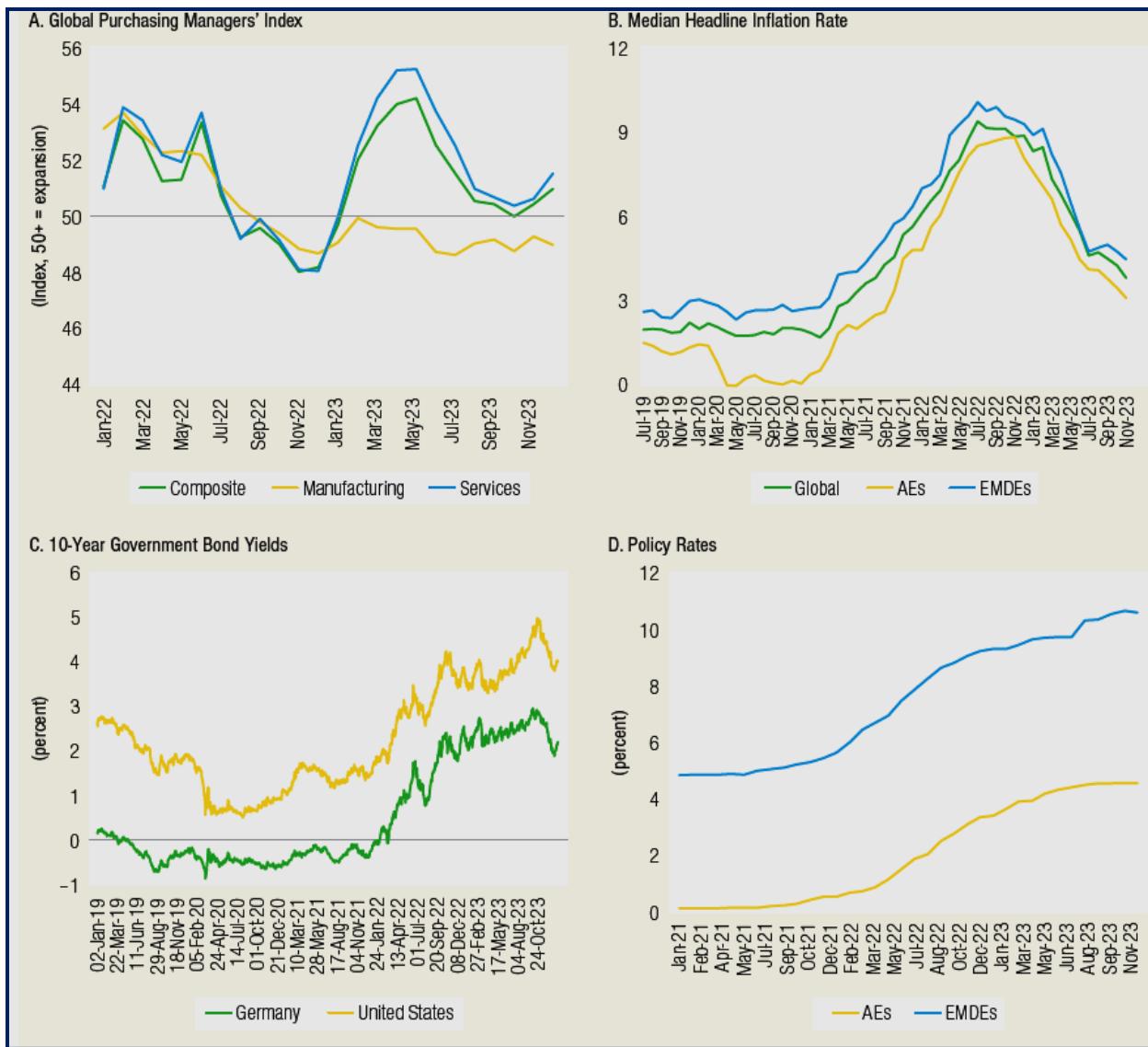
رشد در بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه

انتظار می‌رود که رشد در EMDEs در سال ۲۰۲۴ به ۳.۹ درصد برسد. پیش‌بینی می‌شود که کاهش فعالیت در چین با افزایش رشد در سایر نقاط جهان جبران شود. بدون در نظر گرفتن چین، رشد EMDE‌ها در سال ۲۰۲۴ به ۳.۵ درصد افزایش خواهد یافت‌ان‌تظر می‌رود که سیاست‌های پولی در سال‌های ۲۰۲۴-۲۰۲۵ حمایت بیشتری از رشد EMDE‌ها نسبت به سال ۲۰۲۳ داشته باشند.

رشد در آفریقای جنوب صحراء

انتظار می‌رود که رشد در SSA در سال ۲۰۲۴ به ۳.۸ درصد برسد، چراکه فشارهای تورمی کاهش خواهد یافت. پیش‌بینی‌های رشد منطقه‌ای در سال ۲۰۲۴ تغییر چندانی نسبت به پیش‌بینی‌های اواسط ۲۰۲۳ ندارند، اما چنین آمارهایی تفاوت‌های درونی کشورها را در نظر نمی‌گیرند. بهطور خاص انتظار می‌رود که رشد در اقتصادهای بزرگ SSA از سایر نقاط منطقه عقب بماند. رشد در آفریقای جنوبی به ۱.۳ درصد خواهد رسید و هرچند اصلاحات بخش انرژی به بهبود تأمین انرژی در میان‌مدت کمک خواهد کرد، اما موانع زیرساختی، به ویژه سرعت کند اصلاحات ساختاری، همچنان مانع رشد خواهند بود. انتظار می‌رود که رشد نیجریه در سال ۲۰۲۴ به ۳.۳ درصد برسد چرا که اصلاحات اقتصادی-مالی به تدریج نتایج خود را نشان می‌دهد.

فصل پنجم: چشم انداز اقتصادی تانزانیا، فرصت‌ها و تهدیدها

شاخص‌های رشد جهانی

چشم‌انداز و ریسک‌ها برای تانزانیا

انتظار می‌رود که حرکت رشد اقتصادی تانزانیا در میان مدت ادامه یابد. پیش‌بینی می‌شود اقتصاد این کشور در سال ۲۰۲۴ به میزان ۶.۵ درصد رشد کند که ۴۰ واحد پایه (bps) بالاتر از سال ۲۰۲۳ است. همچنین پیش‌بینی می‌شود که رشد اقتصادی در سال‌های ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶ به ترتیب به ۰.۶ درصد و ۴.۶ درصد برسد، که نزدیک به پتانسیل بلندمدت خود است. افزایش سرمایه‌گذاری عمومی و خصوصی، تقاضای داخلی و صادرات را تقویت خواهد کرد و اصلاحات برای بهبود فضای کسب و کار و جذب سرمایه‌گذاری خارجی، مزید بر علت خواهد بود. دولت تانزانیا پیش از این قوانین جدیدی برای تشویق سرمایه‌گذاری تصویب کرده

است که از آن جمله می‌توان به اصلاحات در قانون مشارکت عمومی-خصوصی (PPP) و بهبود مدیریت مالیاتی اشاره کرد. همچنین، پیش‌بینی می‌شود که رشد واقعی تولید ناخالص داخلی سرانه در سال ۲۰۲۴ به ۶.۲ درصد افزایش یابد و در میان‌مدت به طور متوسط حدود ۳ درصد در سال رشد کند.

فشارهای قیمتی و نرخ تورم

انتظار می‌رود که نرخ تورم در سال ۲۰۲۴ به طور میانگین به ۴.۳ درصد برسد که ۴۰ واحد پایه کمتر از سال ۲۰۲۳ است. این کاهش ناشی از کاهش اختلالات عرضه، کاهش قیمت‌های کالاها و یارانه‌های دولتی برای سوخت و کود است. همچنین، پیش‌بینی می‌شود تورم در میان‌مدت زیر ۴ درصد باقی بماند، که در محدوده هدف‌گذاری مقامات (۳-۷ درصد) قرار دارد.

کسری حساب جاری

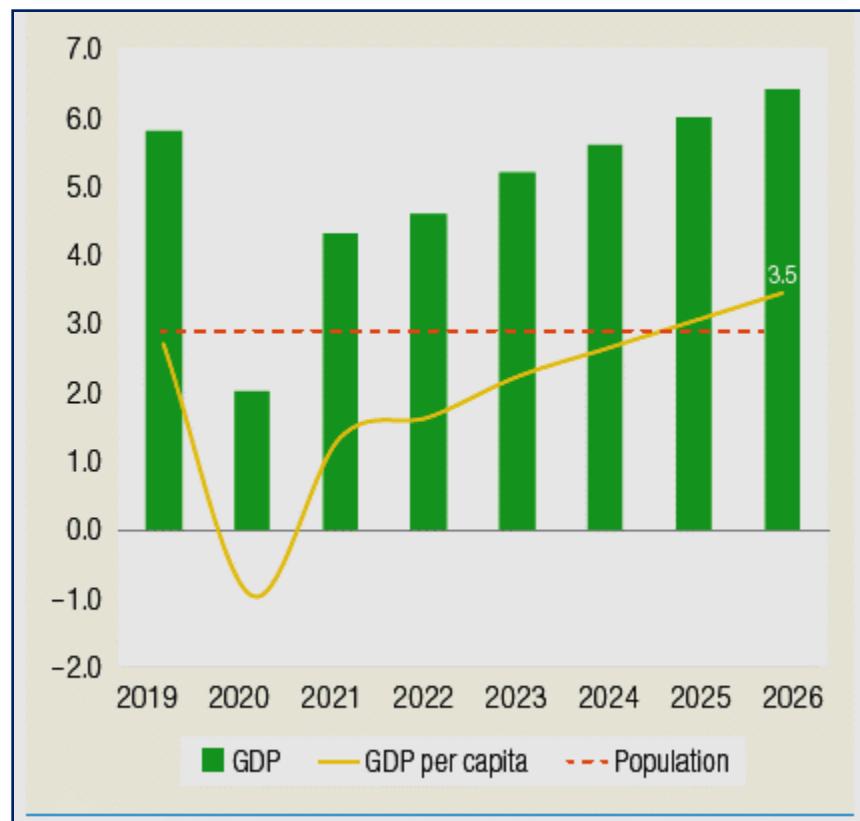
انتظار می‌رود کسری حساب جاری نیز با کاهش کسری تجارتی بهبود یابد. پیش‌بینی می‌شود کسری حساب جاری در سال ۲۰۲۴ به ۳.۳ درصد از تولید ناخالص داخلی کاهش یابد، زیرا صادرات به ویژه در حوزه گردشگری بهبود یافته و قیمت‌های جهانی انرژی نیز کاهش خواهد یافت. دولت در حال اجرای اصلاحات ساختاری است که شامل تسريع در بازپرداخت‌های مالیات بر ارزش افزوده (VAT) و تقویت حمایت از سرمایه‌گذاران است.

کسری بودجه

با افزایش درآمدهای داخلی و کنترل هزینه‌ها، انتظار می‌رود کسری بودجه کشور به تدریج کاهش یابد. این کاهش از ۶.۳ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۴ به ۴.۳ درصد در سال ۲۰۲۵ و ۱.۳ درصد در سال ۲۰۲۶ خواهد رسید. رشد درآمدهای مالیاتی و غیرمالیاتی، که عمدتاً از منابع داخلی تأمین می‌شود، نقش مهمی در این کاهش خواهد داشت. حمایت از سرمایه‌گذاری‌های خصوصی و بهبود نظارت مالیاتی نیز به افزایش درآمدهای یاری خواهد رساند. در همین حال، هزینه‌های عمومی حدود ۱۹ درصد تولید ناخالص داخلی باقی خواهد ماند، هرچند تمرکز بر هزینه‌های جاری به جای هزینه‌های توسعه‌ای خواهد بود.

تحلیل پایداری بدھی

بر اساس آخرین ارزیابی مشترک صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، خطر بحران بدھی خارجی تانزانیا همچنان در سطح متوسط ارزیابی می‌شود. با توجه به اینکه نسبت بدھی عمومی به تولید ناخالص داخلی کشور حدود ۳۱ درصد است و این رقم بسیار کمتر از حد تحمل بدھی تعیین شده برای تانزانیا است، نگرانی جدی در این زمینه وجود ندارد.

پیش‌بینی GDP سرانه واقعی بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۶

چشم‌انداز میان‌مدت تانزانیا بین سال‌های ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۶

درصد تغییر سالانه مگر اینکه به صورت دیگر ذکر شده باشد	۲۰۲۱	۲۰۲۲	۲۰۲۳	۲۰۲۴	۲۰۲۵	۲۰۲۶
رشد واقعی GDP (به قیمت‌های ثابت بازار)	۴.۳	۴.۶	۵.۲	۵.۶	۶.	۶.۴
صرف خصوصی	۲.۳	۴.۶	۲.۲	۲.۹	۳.۵	۳.۱
صرف دولتی	۹.	۹.	۳.۱	۷.۷	۱۰.۳	۵.۲
سرمایه‌گذاری ثابت ناخالص	۷.۸	۹.۶	۳.۸	۶.۲	۶.۹	۹.۴

صادرات کالا و خدمات	۵.۲	۱۰.۲	۱۷.۴	۹.۳	۶.۳	۹.۱
واردات کالا و خدمات	۹.۶	۲۳.۷	۲.۳	۴.۲	۴.۱	۶.۵
تورم (شاخص قیمت صرف‌کننده)	۳.۷	۴.۳	۳.۸	۳.۴	۳.۲	۳.
تراز حساب جاری (% از (GDP))	-۳.۲	-۵.۶	-۳.۸	-۳.۳	-۳.۲	-۳.۰
سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی خالص (% از (GDP))	۱.۶	۱.۷	۱.۸	۲.۳	۲.۶	۲.۸
تراز مالی (% از (GDP))	-۳.۸	-۳.۶	-۳.۸	-۳.۶	-۳.۴	-۳.۱
بدھی اسمی ناخالص (% از GDP در سال مالی)	۴۱.۳	۴۲.	۴۰.۹	۳۹.۲	۳۷.۸	۳۶.۶

پیش‌بینی که این رشد قوی می‌شود در میان‌مدت به کاهش مستمر فقر کمک کند. برآوردها نشان می‌دهد که نرخ فقر از ۲۶.۵ درصد در سال ۲۰۲۳ به ۲۶.۳ درصد در سال ۲۰۲۴ کاهش خواهد یافت و برای اولین بار طی سال‌های اخیر به زیر سطح سال ۲۰۱۸ خواهد رسید.

انتظار می‌رود تا سال ۲۰۲۵ این نرخ به ۲۵.۹ درصد برسد. برای ادامه روند کاهش فقر، دولت باید اصلاحاتی را اجرا کند که موجب افزایش بهره‌وری در کشاورزی، تقویت سرمایه انسانی و ایجاد مشاغل بیشتر در بخش خصوصی شود و همزمان وضعیت قوی درآمدهای مالی خود را حفظ کند.

همچنین، تضمین دسترسی زنان به فرصت‌های اقتصادی و دارایی‌هایی مانند زمین، برای حداکثر کردن مشارکت اقتصادی آنان و ایجاد چرخه‌ای مثبت در سرمایه‌گذاری برای نسل‌های آینده بسیار حیاتی است. تلاش‌ها برای کاهش نرخ باروری و ترویج برنامه‌ریزی خانواده نیز می‌تواند نسبت وابستگی‌ها را کاهش داده، نیروی کار را گسترش داده، پساندازها را افزایش داده و نوآوری را تشویق کند. در بلندمدت، این عوامل به تسريع رشد اقتصادی و کاهش بیشتر نرخ فقر کمک خواهد کرد. با این حال، ریسک‌های موجود در چشم‌انداز اقتصاد کلان به سمت منفی گرایش دارن ریسک‌های خارجی شامل احتمال کند شدن اقتصاد

جهانی، ناشی از عملکرد ضعیف اروپا و/یا چین، افزایش پایدار قیمت‌های جهانی کالاهای و تأثیرات بحران‌های بین‌المللی مانند گسترش درگیری در خاورمیانه است.

ریسک‌های داخلی شامل اجرای آهسته یا ناقص اصلاحات ساختاری، بهویژه در حوزه توسعه بخش خصوصی، برابری جنسیتی و تأثیرات تغییرات اقلیمی بر کشاورزی، گردشگری و بخش مالی است. برای مقابله با این ریسک‌ها، دولت باید به اجرای سیاست‌هایی ادامه دهد که ثبات اقتصادی و مالی را تقویت کند، محیط کسب و کار را بهبود بخشد، بهره‌وری را افزایش دهد، مقاومت در برابر تغییرات اقلیمی را تقویت کند و سرمایه انسانی و مهارت‌های نیروی کار، بهویژه در میان زنان، را ارتقا دهد.

چالش‌های اصلی رشد تانزانیا

در سال‌های اخیر، تانزانیا با وجود مواجهه با مشکلات متعدد خارجی به سطح قابل توجهی از ثبات اقتصاد کلان دست یافته است. اقتصاد تانزانیا توانسته در برابر اثرات ناشی از تنش‌های ژئوپلیتیکی و همچنین خشکسالی و سیل‌های داخلی مقاومت کند. رشد اقتصادی در ۹ ماهه ابتدایی سال ۲۰۲۳ قوی باقی ماند و تورم نیز با استانداردهای منطقه‌ای پایین و باثبات بود. کسری بودجه در پنج ماه اول سال مالی ۲۰۲۳/۲۰۲۴ کاهش یافت و آخرین گزارش صندوق بین‌المللی پول در دسامبر ۲۰۲۳ نشان داد که خطر بحران بدھی خارجی در حد متوسط است. همچنین، حساب جاری کشور بهبود یافته و ذخایر رسمی ناخالص هرچند رو به کاهش، اما همچنان در سطح کافی قرار دارند.

با این حال، علیرغم داشتن پایه‌های قوی اقتصاد کلان—بهویژه در زمانی که بسیاری از کشورهای مشابه با رشد ضعیف، تورم فراینده و بدھی‌های رو به رشد مواجه هستند—تانزانیا همچنان با چالش‌های بلندمدت بسیاری برای رشد اقتصادی روبرو است:

۱. رشد اخیر در بخش‌هایی غیر از کشاورزی متمرکز بوده است که تنها ۳۰ درصد از کل نیروی کار را به کار می‌گیرد و رشد این بخش تأثیر کمی بر کاهش فقر داشته است.
۲. از سال ۲۰۱۴، تحول ساختاری اقتصاد کند شده است که باعث کاهش رشد بهره‌وری شده است.

۳. رشد پایین بهره‌وری به همراه هزینه‌های بالای تجارت و دیگر موانع، رقابت‌پذیری صادرات تانزانیا را محدود کرده است. عملکرد ضعیفتر در صادرات، درآمدهای ارزی را کاهش داده و روند ایجاد اشتغال و کاهش فقر را کند کرده است.

۴. در حالی که درآمدهای مالیاتی افزایش یافته است، هنوز به پتانسیل کامل خود نرسیده و فضای بیشتری برای اولویت‌بندی هزینه‌های اجتماعی وجود دارد.

۵. نرخ رشد سریع جمعیت (۳ درصد در سال) می‌تواند موجب ایجاد «جمعیتی» شود، اما اگر فرصت‌های اقتصادی کافی فراهم نشود، رشد مداوم جمعیت ممکن است چشم‌انداز توسعه کشور را محدود کند.

برای حفظ الگوی رشد متوازن‌تر و فراگیرتر و تبدیل تانزانیا به یک کشور موفق با درآمد متوسط پایین (LMIC)، باید این چالش‌ها برطرف شوند. در حالی که نسخه نوزدهم گزارش TEU به مسائل مرتبط با کارایی و اثربخشی سیاست‌های مالی پرداخته است، این نسخه به فرصت‌ها و چالش‌های جمعیتی تانزانیا می‌پردازد. اگرچه انتقال جمعیتی و برنامه‌ریزی خانواده چالش‌هایی بلندمدت هستند، بخش ویژه این گزارش اقدامات اولویتی را که در کوتاه‌مدت قابل اجرا هستند ارائه می‌دهد. کاهش تحول ساختاری و افت صادرات نیز به‌طور مختصر در بخش‌های ۲ و ۴ این گزارش TEU مورد بررسی قرار گرفته‌اند و تجزیه و تحلیل عمیق‌تری از این موضوعات در یادداشت اقتصادی کشور (CEM) تانزانیا ارائه شده است. این یادداشت با تمرکز بر موضوع خصوصی‌سازی رشد، تحلیلی جامع از مدل در حال تغییر رشد تانزانیا ارائه می‌دهد، موانع کلیدی را شناسایی می‌کند و پیشنهادات سیاستی برای تسريع اصلاحات فضای کسب‌وکار، افزایش شمول در بخش‌های اجتماعی، تقویت مقاومت در برابر تغییرات اقلیمی در کشاورزی، توسعه گردشگری و بهره‌برداری از ادغام منطقه‌ای ارائه می‌دهد.

فصل ششم: تمرکز ویژه بر چالش‌ها و فرصت‌های جمعیتی در تانزانیا

مقدمه: جمعیت‌شناسی کلید توسعه سرمایه انسانی و اقتصادی است

در سطح جهانی، این ایده در حال رشد است که تغییرات جمعیتی برای توسعه سرمایه انسانی و چشم‌انداز توسعه کشورها حیاتی است. «سود جمعیتی» به مزیت‌های اقتصادی اشاره دارد که زمانی اتفاق می‌افتد که یک کشور دچار کاهش سریع در میزان مرگ و میر و سپس کاهش سریع در نرخ زاد و ولد می‌شود. این روند منجر به خانواده‌های کوچکتر و سالم‌تر و جمعیت جوانی می‌شود که می‌توانند آموزش ببینند و با مهارت‌های مناسب وارد بازار کار شوند. «سود جمعیتی اول» زمانی اتفاق می‌افتد که نرخ تولد کاهش یافته و عرضه نیروی کار افزایش می‌یابد. «سود جمعیتی دوم» هنگامی حاصل می‌شود که تعداد قابل توجهی از کارگران برای امنیت مالی خود در دوران بازنیستگی سرمایه‌گذاری می‌کنند.

اگرچه داشتن یک ساختار سنی مطلوب ضروری است، اما به تنها برای کسب منافع اقتصادی کافی نیست؛ نیروی کار باید تحصیلات مناسبی داشته باشد و مهارت‌های مورد نیاز را دارا باشد.

- تحولات جمعیتی به صورت خودکار اتفاق نمی‌افتد و نیازمند سیاست‌های مناسبی هستند که توسعه سرمایه انسانی را تقویت کنند.
- سرعت و شدت این تحولات برای ایجاد ساختار سنی مطلوب و بهره‌گیری از مزایای جمعیتی اهمیت دارد.
- کاهش باروری پیش‌شرط لازم برای دستیابی به مزایای جمعیتی است.
- هرچند این تحولات فرصت‌هایی را ایجاد می‌کنند، اما اگر به درستی مدیریت نشوند، می‌توانند مخاطرات بالقوه‌ای نیز به همراه داشته باشند.

اگر اقتصاد نتواند به اندازه کافی شغل ایجاد کند تا تازه‌واردان به بازار کار را جذب کند، ممکن است با خطرات جدیدی مواجه شود. دولت تانزانیا از این موضوع آگاه است و در اجلاس سران سرمایه انسانی آفریقا در ژوئیه ۲۰۲۳ بار دیگر تعهد خود را به بهره‌برداری از سود جمعیتی تأیید کرد. این تعهد شامل سرمایه‌گذاری‌های بزرگ در زمینه‌هایی مانند آموزش، بهداشت، اشتغال و توانمندسازی زنان است. همچنین این درک وجود دارد که افزایش سریع جمعیت کودکان و جوانان فشار زیادی بر دولت برای ارائه خدمات و سرمایه‌گذاری مستمر در خدمات با کیفیت آموزش و بهداشت وارد می‌کند. به عنوان مثال، هزینه سالانه آموزش عمومی در سناریوی باروری بالا از ۳.۳ درصد تولید ناخالص داخلی به ۴.۱ درصد افزایش می‌یابد، اما در سناریوی باروری پایین می‌تواند تا سال ۲۰۶۱ به ۲.۹ درصد کاهش یابد. همچنین، هزینه واکسیناسیون کودکان و دختران نوجوان در برابر ویروس HPV بین

۷۱۸ میلیون دلار (سناریوی باروری پایین) و ۱.۳ میلیارد دلار (سناریوی باروری بالا) خواهد بود، که تفاوتی نزدیک به دو برابر دارد.

تسريع گذار جمعیتی برای تانزانیا یک تغییر اساسی خواهد بود و تغییرات ساختاری مهمی در ترکیب سنی ایجاد خواهد کرد که به رشد اقتصادی و کاهش فقر کمک می‌کند. «برهای اقتصادی» شرق آسیا ممکن است تا یک چهارم یا یک سوم رشد اقتصادی خود را به سود جمعیتی مدیون باشند (بلوم و همکاران، ۲۰۰۰). تأثیر باروری کمتر در تانزانیا می‌تواند رشد تولید ناخالص داخلی سرانه را تقریباً دو برابر کند و تا سال ۲۰۵۰ شش میلیون نفر را از فقر خارج کند. تسريع گذار جمعیتی همچنین به بهبود بقا و وضعیت تغذیه مادران و کودکان و کاهش خطر مرگ و میر مادران کمک خواهد کرد، زیرا فرزندان بهتر فاصله‌گذاری می‌شوند و زوج‌ها گزینه‌های بیشتری برای رسیدن به تعداد فرزندان مطلوب خود خواهند داشت.

گذار کند جمعیتی: پیشرفت عالی در کاهش مرگ و میر اما نرخ بالای باروری

تانزانیا در حال حاضر به دلیل سطوح بالای باروری و ساختار سنی جوان خود، در مرحله پیش از سود جمعیتی قرار دارد. بیشتر کشورهای آفریقای جنوب صحرایی در این مرحله قرار دارند، در حالی که برخی کشورها مانند غنا، اتیوپی، کنیا و رواندا در مرحله سود اولیه جمعیتی قرار دارند.

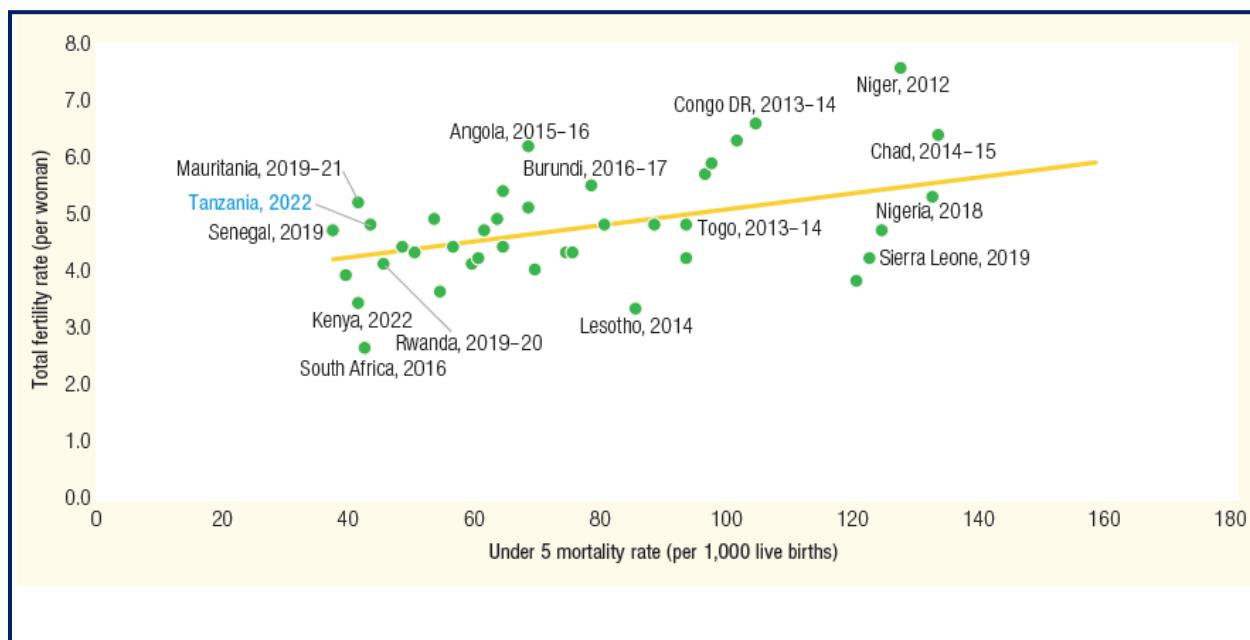
مقامات تانزانیا باید راههایی را برای بهره‌برداری از مزایای بالقوه رشد اقتصادی تسريع شده در نظر بگیرند. این فرآیند به صورت خودکار و سریع اتفاق نخواهد افتاد و نیازمند سیاست‌های مناسب و اقدامات سریع است، زیرا نیروی محرکی بزرگی ناشی از نسل‌های جوانی وجود دارد که به دلیل نرخ‌های بالای باروری به سال‌های تولید مثل خود وارد می‌شوند و فرزندآوری می‌کنند.

تانزانیا در سال‌های اخیر کاهش سریعی در مرگ و میر، افزایش در امید به زندگی و در عین حال باروری بالا و مداوم را تجربه کرده است که به معنای تداوم نرخ بالای رشد جمعیت (۳۰ درصد) و دو برابر شدن جمعیت در هر ۲۳ سال است. نرخ‌های مرگ و میر طی چند دهه گذشته به طور مداوم کاهش یافته است. مرگ و میر کودکان زیر ۵ سال از ۱۴۱ نفر در هر ۱۰۰۰ تولد زنده در سال ۱۹۹۰ به ۴۳ نفر در هر ۱۰۰۰ تولد زنده در سال ۲۰۲۲ کاهش یافته و به میانگین کشورهای دارای درآمد متوسط پایین رسیده است، و تانزانیا عملکرد بهتری نسبت به بیشتر کشورهای قاره آفریقا داشته است. امید به زندگی از سال ۱۹۹۰ حدود ۱۵ سال افزایش یافته و به ۶۶ سال در سال ۲۰۲۲ رسیده است که از میانگین منطقه‌ای (۶۱ سال) بالاتر است. پیشرفت چشمگیر در کاهش مرگ و میر با بهبودهای تاریخی در شاخص‌های کلیدی دیگر مانند واکسیناسیون کودکان و رفتارهای جستجوی مراقبت‌های بهداشتی برای کودکان بیمار سازگار است، اما همچنان تفاوت‌هایی در بین گروه‌های درآمدی و سطح تحصیلات وجود دارد. از سوی دیگر، کاهش کندر در کوتاهی قد کودکان مشاهده شده است، به طوری که این

مشکل از ۵۰ درصد در سال ۱۹۹۱-۹۲ به ۳۰ کاهش یافته است، اما همچنان سطح بالای دارد و تفاوت‌هایی باقی مانده است.

در تضاد آشکار با پیشرفت‌های قابل توجه در بقای کودکان، نرخ باروری کل (TFR) در تانزانیا طی ۳۰ سال گذشته تنها ۱.۴ فرزند کاهش یافته است و از ۶.۲ (۱۹۹۲/۱۹۹۱) به ۴.۸ (۲۰۲۲) رسیده است. روند باروری در تانزانیا مشابه میانگین منطقه آفریقا است و این کشور را به عنوان نمونه‌ای معمولی از گذار کند باروری در قاره آفریقا قرار می‌دهد. در مقایسه با کشورهای در حال توسعه در آسیا و آمریکای لاتین، گذار باروری در آفریقای جنوب صحرایی، از جمله تانزانیا، دیرتر آغاز شد (اواسط دهه ۱۹۹۰)، در سطوح پایین‌تری از توسعه رخ داد و با سرعت کمتری پیشرفت کرد، که علت آن ترکیبی از عوامل مختلف بود، از جمله سرعت آهسته‌تر توسعه اجتماعی-اقتصادی و تمایل بالای خانواده‌ها به داشتن فرزندان بیشتر در جوامع سنتی. در کشورهایی که تنظیم خانواده به عنوان اولویت در نظر گرفته شد و همزمان آموزش دختران در مقاطع متواتر افزایش یافت، استفاده از روش‌های پیشگیری از بارداری افزایش یافت و باروری کاهش یافت.

به عنوان مثال، کشورهای همسایه‌ای که در سال ۱۹۹۰ با سطح باروری مشابه (مانند کنیا) یا حتی بالاتر (مانند رواندا) شروع کردند، طی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۰ شاهد کاهش حدود ۳ فرزندی در نرخ باروری بودند.

نرخ باروری و مرگ و میر در میان کشورهای جنوب صحرایی آفریقا

عوامل اصلی تأثیرگذار بر باروری

سطحه بالای متوسط باروری، تفاوت‌های اقتصادی-اجتماعی و جغرافیایی زیادی را پنهان می‌کند. تفاوت‌های آشکاری بین نرخ باروری در مناطق شهری (۳۶) و روستایی (۵.۵) و بین پنجک‌های درآمدی وجود دارد (به عنوان مثال، اختلاف دو برابری). همچنین در این جمعیت فرهنگی و مذهبی متنوع، تفاوت‌های منطقه‌ای بزرگی در باروری وجود دارد.

یکی از روندهای امیدوارکننده از سال ۱۹۹۰ افزایش فاصله‌های بین زایمان‌ها است (به طور کلی: ۳۷ ماه؛ شهری: ۴۷ ماه؛ روستایی: ۳۵ ماه؛ پنجک پایین‌تر درآمدی: ۳۲ ماه) که نشان‌دهنده اجرای مؤثر سیاست ملی فاصله‌گذاری کودکان است. یک روند جدیدتر، کاهش سریع‌تر باروری در بین زنان روستایی (از ۶ به ۵.۵) در طول سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰ است که در مقایسه با روندهای تاریخی (از ۶.۶ به ۶.۰ در ۲۵ سال گذشته، ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۵) سریع‌تر روی داده است. بهبود استفاده از وسائل پیشگیری از بارداری در برخی مناطق ممکن است به این کاهش باروری روستایی کمک کرده باشد. از سوی دیگر، نرخ باروری در مناطق شهری از سال ۲۰۰۵ تغییری نکرده است که ممکن است به دلیل تقاضای مداوم بالا برای فرزندان و افزایش کم استفاده از وسائل پیشگیری مدرن در بین زنان متأهل باشد.

الگوهای ازدواج و فرزندآوری نوجوانان از عوامل مهمی هستند که به سطوح بالای باروری کمک می‌کنند. دختران تانزانیایی به‌طور تاریخی در سنین جوانی ازدواج کرده و سریعاً شروع به فرزندآوری کرده‌اند کرده‌اند که این امر باعث طولانی‌تر شدن سال‌های باروری و در نتیجه نرخ باروری نسبتاً بالا شده است. سن قانونی ازدواج برای دختران در تانزانیا ۱۵ سال و برای پسران ۱۸ سال است، که ازدواج در سنین پایین را از نظر اجتماعی و قانونی برای دختران قابل قبول می‌سازد. با گسترش آموزش، شهرنشینی و خدمات بهداشتی، این الگوها به تدریج در حال تغییر است. ازدواج کودکان در حال کاهش است اما نرخ‌های فعلی کماکان بالاست و حدود یک‌سوم از دختران تا سن ۱۸ سالگی ازدواج می‌کنند. فرزندآوری نوجوانان (۱۵ تا ۱۹ سال) از ۱۴۴ نفر در هر ۱۰۰۰ زن (۱۹۹۰) به ۱۱۲ نفر در سال ۲۰۲۲ کاهش یافته است و فاصله با میانگین منطقه‌ای (۱۰۲ نفر در هر ۱۰۰۰ زن) را کمتر کرده اما همچنان بالاتر از میانگین کشورهای با درآمد متوسط پایین (۴۳ نفر در هر ۱۰۰۰ زن) است، و ۷۰ درصد از زایمان‌ها در طول ازدواج اتفاق می‌افتد.

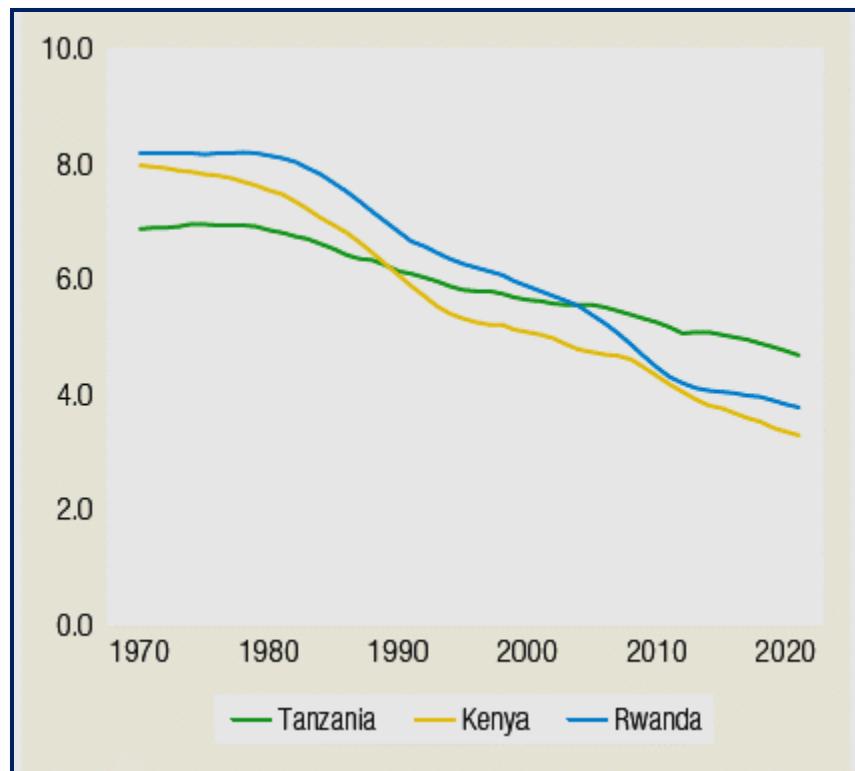
عوامل مستقیم کلیدی که بر باروری در تانزانیا تأثیر می‌گذارند عبارتند از:

- سن پایین ازدواج و فرزندآوری؛
- سطح پایین استفاده از روش‌های مدرن پیشگیری از بارداری؛
- مدت کوتاه شیردهی انحصاری (۳ ماه).

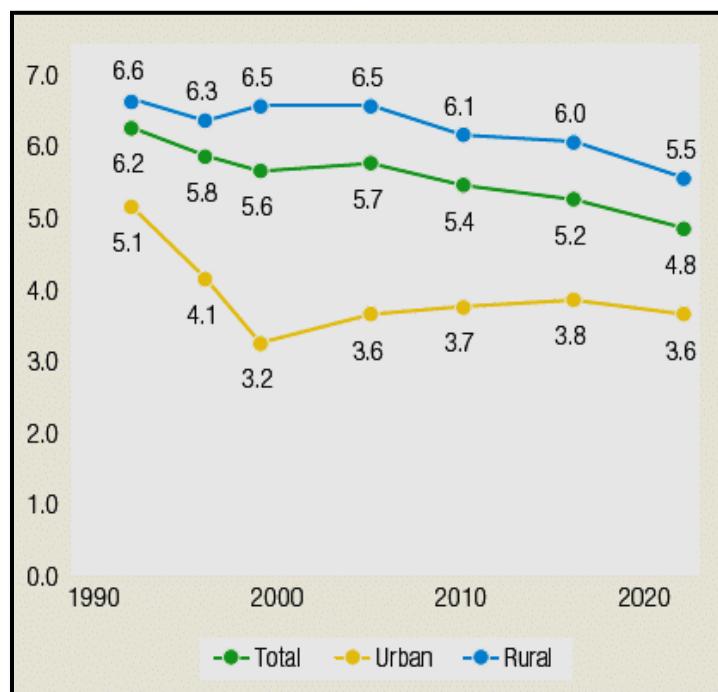
تفاوت‌های گسترده‌ای در فرزندآوری نوجوانان بر اساس سطح تحصیلات، پنجک‌های درآمدی و مناطق جغرافیایی وجود دارد. همچنین تفاوت‌های آشکاری در نسبت زنانی که در سنین ۱۵ تا ۱۹ سالگی باردار بوده‌اند بین سرزمین اصلی (۲۳ درصد) و زنگبار (۴ درصد) وجود دارد. این الگوهای ازدواج و فرزندآوری زودهنگام نگران‌کننده هستند، زیرا دختران نوجوان بیشتر در معرض نتایج نامطلوب بارداری قرار می‌گیرند و فرصت‌های آموزشی را کمتر دنبال می‌کنند و در بزرگسالی درآمد کمتری نسبت به زنانی که فرزندآوری را به تأخیر می‌اندازند به دست می‌آورند. همین موضوع باعث گرفتار شدن آن‌ها در چرخه فقر می‌شود.

در تانزانیا بهطور کلی تقاضای کلی برای فرزندآوری بالاست. میانگین تعداد ایده‌آل فرزندان از سال ۱۹۹۰ کاهش یافته اما همچنان در مناطق روستایی (۵.۵)، جایی که کودکان به عنوان نیروی کار و امنیت دوران پیری عمل می‌کنند، نسبتاً بالاست و در مناطق شهری نیز (۴.۳) با اختلاف ۲.۵ فرزندی بین زنانی که تحصیلات ندارند در مقایسه با کسانی که تحصیلات متوسطه دارند باقی مانده است.

فصل ششم: تمرکز ویژه بر چالش‌ها و فرصت‌های جمعیتی در تانزانیا

نرخ باروری در تانزانیا، کنیا و رواندا بین سال‌های ۱۹۷۰ تا ۲۰۲۰

نرخ باروری جمعیت‌های مختلف در کنیا بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۰

نرخ باروری مشاهده شده در تمامی پنجک‌های درآمدی، بالاتر از نرخ باروری مطلوب (یعنی نرخی که اگر همه بارداری‌های ناخواسته اجتناب می‌شد، به دست می‌آمد) است. تقاضای کلی برای برنامه‌ریزی خانواده (FP) در میان زنان متأهل ۱۵ تا ۴۹ سال، از ۴۸ درصد (۱۹۹۹) به ۶۱ درصد (۲۰۱۶–۲۰۱۵) افزایش یافت، اما در سال ۲۰۲۲ تا ۵۹ کاهش یافت. نیاز برآورده‌نشده برای هر روش پیشگیری از بارداری همچنان بالا و حدود ۲۱ درصد است.

ترجیحات باروری بین زنان و مردان متفاوت است. نسبت زنان تانزانیایی در سنین باروری (۱۵ تا ۴۹ سال) که نمی‌خواهند فرزند بیشتری داشته باشند، حدود ۲۲ درصد است، در حالی که این نسبت برای مردان (۱۵ تا ۴۹ سال) کمتر و حدود ۱۵ درصد است. در مقابل، در رواندا که برنامه‌ریزی خانواده قوی‌تری دارد، این نسبت برای هر دو جنس به بیش از ۵۰ درصد رسیده است. با توجه به اهمیت نظرات مردان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به استفاده از روش‌های پیشگیری از بارداری، تلاش‌های بیشتری برای آموزش مردان و زنان تانزانیایی در مورد فواید برنامه‌ریزی خانواده و هماهنگی اندازه خانواده در میان زوج‌ها ضروری است.

با وجود افزایش استفاده از روش‌های مدرن پیشگیری از بارداری از سال ۱۹۹۰، نرخ‌ها همچنان پایین، ثابت یا حتی برای برخی از زنان کاهش یافته است. همچنین تانزانیا از سایر کشورهای منطقه که برنامه‌ریزی خانواده قوی‌تری دارند (و دسترسی بیشتری به آموزش متوسطه دختران) عقب مانده و از میانگین کشورهای با درآمد متوسط پایین (۴۸ درصد) نیز پایین‌تر است.

استراتژی‌ها و نوآوری‌های برنامه‌های تنظیم خانواده یا FP در کشورهای مختلف

بنگلادش: این کشور توانست گذار باروری خود را تسريع بخشد و نرخ باروری کلی (TFR) را از حدود ۷ (در سال ۱۹۷۰) به ۲ (در سال ۲۰۲۰) برساند، که به سطح جانشینی جمعیت رسیده است. کاهش باروری با رشد اقتصادی قابل توجهی همراه بود که طی سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۱۸ تولید ناخالص داخلی سرانه را تا سه برابر افزایش داد. این الگو با نظریه‌ای سازگار است که می‌گوید کاهش باروری، همراه با سیاست‌های مناسب در زمینه آموزش و اشتغال، می‌تواند از طریق مزایای جمعیتی به رشد اقتصادی کمک کند. محرک اصلی این کاهش سریع باروری، معرفی یک برنامه ملی پر جنب و جوش در زمینه جمعیت و تنظیم خانواده بود. موفقیت برنامه تنظیم خانواده بنگلادش به چندین عامل نسبت داده شده است

- (۱) تعهد پایدار در طول دولت‌های مختلف و اتخاذ یک رویکرد همه‌جانبه؛
- (۲) ایجاد یک برنامه تنظیم خانواده قوی شامل استقرار گسترده «دستیاران رفاه خانواده» که نقش کلیدی در افزایش آگاهی و ارائه خدمات داشتند؛

(۳) بسیج رهبران محلی و مذهبی برای حمایت از تغییر سریع‌تر هنجارهای اجتماعی. کاهش سریع باروری در دورانی رخ داد که پوشش آموزش متوسطه دختران بسیار پایین بود (۱۱-۱۴ درصد در سال‌های ۱۹۷۳ تا ۱۹۹۰). در سال‌های بعد، میزان ثبت‌نام به‌طور قابل توجهی افزایش یافت و همراه با افزایش فرصت‌های شغلی در صنعت پوشاک و بهبود بقا در کودکان، این کاهش سریع باروری تسربی شد. رواندا: این کشور که که بالاترین نرخ تراکم جمعیت و باروری در آفریقا داشت، مسئله رشد سریع جمعیت را در اولویت ملی خود قرار داد و برنامه تنظیم خانواده را تقویت کرد. در نتیجه، این کشور پیشرفت قابل توجهی را در زمینه تنظیم خانواده تجربه کرد و نرخ استفاده از روش‌های پیشگیری از بارداری از ۱۷ درصد (۲۰۰۵) به ۵۲ درصد (۲۰۱۰) رسید و نرخ باروری کلی از ۴۶ به ۶۱ کاهش یافت. در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۲، پیشرفت گسترده‌تر شد و نرخ استفاده از روش‌های پیشگیری به ۶۰ درصد رسید و نرخ باروری به ۳۸ کاهش یافت. استراتژی‌های اصلی شامل موارد زیر بود:

(۱) اجرای کمپین‌های رسانه‌ای گستره‌ده برای آگاهی‌بخشی و ترویج تغییر رفتار

(۲) تقویت ارائه و تامین مالی خدمات تنظیم خانواده؛

(۳) جلب مشارکت جامعه و رهبران مذهبی در برنامه‌های تنظیم خانواده بود.

کنیا: کنیا یکی از پیشگامان تنظیم خانواده در آفریقا است و از سال ۱۹۷۷ تا ۲۰۲۲ نرخ باروری کلی را از ۸۱ به ۳۰ کاهش داده است. دولت کنیا:

(۱) شورای ملی جمعیت و توسعه را در سال ۱۹۸۲ تأسیس کرد؛

(۲) برنامه ملی جامعی را توسعه داد؛

(۳) برنامه‌های حمایتی برای زنان فقیر راهاندازی کرد؛ و

(۴) استفاده از «کارمندان بهداشتی اجتماعی» را برای ارائه خدمات تنظیم خانواده ترویج کرد.

لسوتو: لسوتو یکی از معدود کشورهای آفریقایی است که سیاست جمعیتی را در دهه ۱۹۹۰ به منظور دستیابی به سطح جانشینی جمعیت اتخاذ کرد. این کشور همچنین به دلیل داشتن سطح بالای سواد و جمعیت همگن در زمینه ازدواج و زاد و ولد متمایز است. نرخ باروری در این کشور از اواخر دهه ۱۹۷۰ در حدود ۵۰ کودک به ازای هر زن ثابت ماند و استفاده از روش‌های پیشگیری از بارداری بسیار پایین بود. دولت لسوتو از اواخر دهه ۱۹۷۰ به طور مستقیم در خدمات تنظیم خانواده نقش داشت و از اواخر دهه ۱۹۸۰ خدمات برنامه‌ریزی شده خانواده را در سطح ملی ارائه داد. تا سال ۲۰۲۲، لسوتو به نرخ استفاده از روش‌های پیشگیری از بارداری ۵۱ درصد و نرخ باروری کلی ۳۰ رسید.

عوامل اجتماعی-اقتصادی مؤثر بر باروری تحصیلات زنان

اهمیت تحصیل دختران و ارتباط آن با کاهش باروری به خوبی در ادبیات جهانی مستند شده است. بررسی‌های اخیر در کشورهای در حال توسعه از سال ۱۹۶۰ تا ۲۰۱۵ نشان می‌دهند که «تحصیلات زنان اصلی‌ترین عامل اجتماعی-اقتصادی در تغییرات باروری» است.

با وجود این‌که این بررسی‌ها حاکی از آنند که با افزایش سطح تحصیلات، باروری کاهش می‌یابد، اما در کشورها تفاوت‌های زیادی در زمان‌بندی، اندازه و سرعت این کاهش وجود دارد. به عنوان مثال، با افزایش سطح تحصیلات، باروری در جوامع سنتی مردسالار که زنان تمایلی به انحراف از هنجارهای سنتی ندارند، در ابتدا همچنان بالا باقی می‌ماند. مقاومت در برابر تغییر در کشورهای فرهنگی و مذهبی متعدد و ناهمگون می‌تواند این فرآیند را کند کند، در حالی که معرفی زودهنگام برنامه‌های برنامه‌ریزی خانواده (FP) می‌تواند آن را تسريع کند.

وقتی کشوری در یک منطقه وارد این تغییرات می‌شود، کشورهای همسایه نیز سریع‌تر از آنچه که از سطح تحصیلاتشان انتظار می‌رود، این روند را دنبال می‌کنند، زیرا هنجارها تغییر می‌کنند و تعاملات اجتماعی موجب تحریک تغییر می‌شود.

- تانزانیا به دلیل سطح بالای باروری و ساختار جمعیتی جوان، کشوری در مرحله پیش‌دربیافت جمعیتی است.
- تانزانیا کاهش سریعی در مرگ‌ومیر و افزایش امید به زندگی را تجربه کرده، اما باروری همچنان بالاست.
- برای پیشرفت در بهره‌برداری از مزایای جمعیتی، گذار باروری باید تسريع شود.

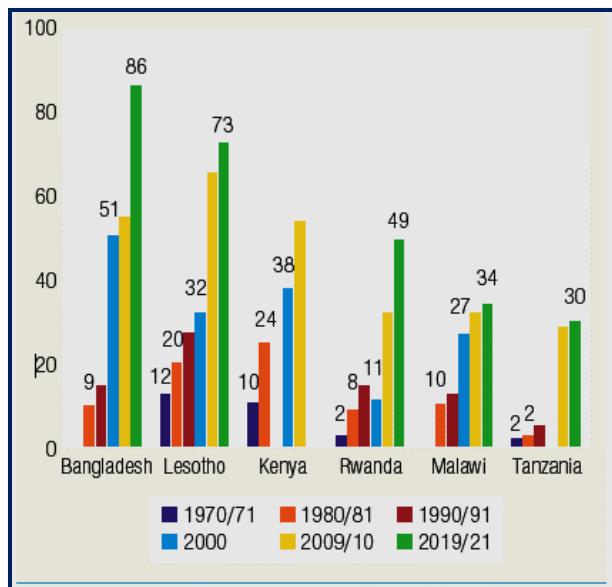
دولت تانزانیا اهمیت سرمایه‌گذاری در آموزش دختران را به رسمیت می‌شناسد و در طول چند دهه گذشته، دستاوردهای چشمگیری در بهبود دسترسی به آموزش متوسطه به پایین به دست آورده است. این تلاش‌ها نه تنها موانع هزینه‌ای برای دسترسی دختران به آموزش متوسطه را در سطح خانواده برطرف کرد، بلکه در تصویب سیاست‌ها و استراتژی‌های مکمل برای بهبود کیفیت یادگیری و تقویت اتمام تحصیلات منعکس شده است. نرخ پیشرفت به آموزش متوسطه برای دختران به سرعت از کمتر از ۲۰ درصد (در سال ۲۰۰۱) به حدود ۷۱ درصد (در سال ۲۰۱۷) افزایش یافته است.

در چند سال اخیر، دولت تلاش‌های خود را برای گسترش فرصت‌های آموزش متوسطه با دستاوردهای قابل توجهی در افزایش ثبت‌نام دختران و کاهش شکاف‌های جنسیتی در نرخ‌های قبولی در امتحانات، تقویت کرده است. این تلاش‌ها باید تسریع شود تا تاثیر بیشتری بر گذار باروری داشته باشد، زیرا تانزانیا همچنان از کشورهایی که پیشرفت سریعتری در آموزش متوسطه دختران داشته‌اند، عقب‌تر است.

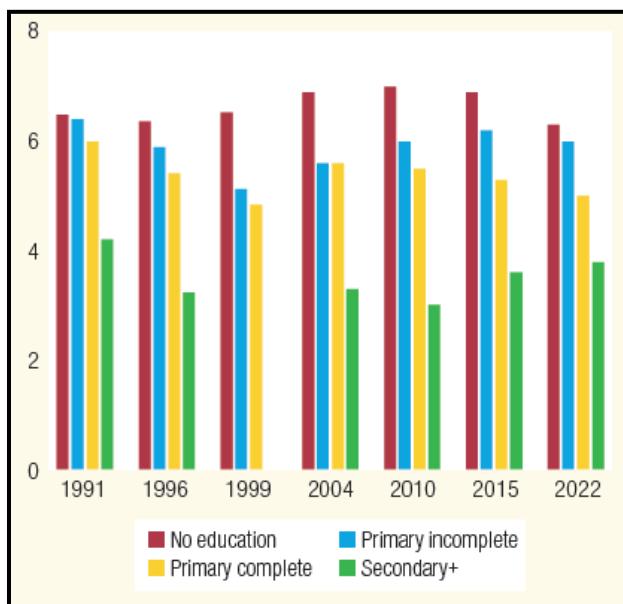
از سال ۱۹۹۱، نرخ‌های باروری به طور پیوسته با افزایش سطح تحصیلات کاهش یافته است، به‌ویژه برای دخترانی که حداقل تحصیلات متوسطه را گذرانده‌اند. بررسی سلامت جمعیت در سال ۲۰۲۲ نشان داد که زنان (۴۹-۱۵ سال) بدون تحصیلات، دارای نرخ باروری کل (TFR) برابر با ۶.۳ هستند؛ کسانی که تحصیلات ابتدایی دارند، نرخ پایین‌تری (۵.۰) دارند؛ در حالی که زنان با تحصیلات متوسطه یا بالاتر دارای نرخ باروری پایین‌تری (۳.۸) هستند. به‌طور مشابه، درصد نوجوانانی (۱۵-۱۹ سال) که مادر هستند و هیچ تحصیلی ندارند، به‌طور قابل توجهی بیشتر است (۴۱ درصد) نسبت به کسانی که تحصیلات متوسطه یا بالاتر دارند (۶.۵ درصد). این نکته شایان توجه است که کاهش نرخ باروری برای دختران با سطوح تحصیلی مختلف به‌طور کلی کند بوده است، زیرا گسترش ثبت‌نام‌ها زمان می‌برد و استفاده از روش‌های جلوگیری از بارداری مدرن همچنان اندک است.

استفاده از روش‌های جلوگیری از بارداری مدرن در تانزانیا حتی در مورد دخترانی با تحصیلات متوسطه یا بالاتر افزایش چندانی نداشته است. این امر ممکن است ناشی از هنجارهای اجتماعی و فرهنگی غالب، اندازه خانوار مطلوب بالا و/یا محدودیت‌های سمت عرضه باشد. در مقابل، در رواندا استفاده از روش‌های جلوگیری از بارداری مدرن به شدت افزایش یافته و تقاوتهای مبتنی بر سطح تحصیلات کاهش یافته است. روند مشابهی در استفاده از روش‌های جلوگیری از بارداری مدرن در میان زنان تحصیل کرده در کنیا، اتیوپی، لسوتو و مالاوی مشاهده شده است.

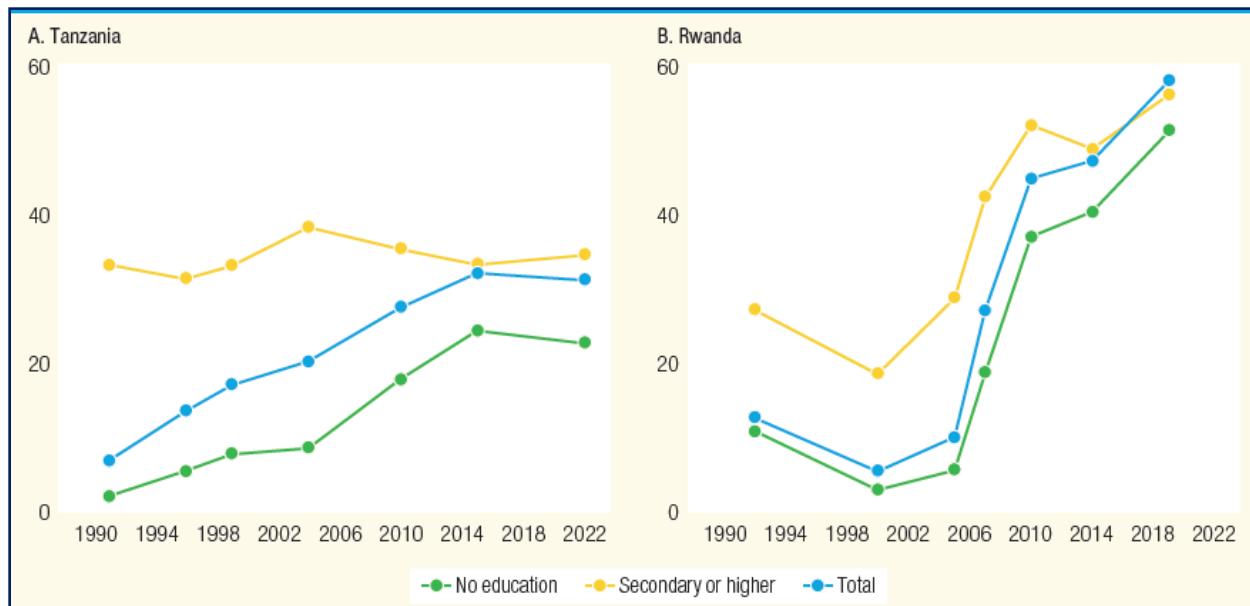
فصل ششم: تمرکز ویژه بر چالش‌ها و فرصت‌های جمعیتی در تانزانیا

تمایل دختران به طی کردن تحصیلات متوسطه دوم در کشورهای مختلف

نرخ باروری کل نسبت به سطح تحصیلات در تانزانیا

نرخ استفاده از روش‌های مدرن پیشگیری از بارداری نسبت به سطح تحصیلات

مسائل جمعیتی در تانزانیا باید در چارچوب پیچیده‌ای از عواملی که نقش زنان و نابرابری جنسیتی را شکل می‌دهند، مورد بررسی قرار گیرند. توانمندسازی زنان به معنای توانایی اتخاذ تصمیمات مؤثر یا فرایندی است که طی آن زنان با استفاده از دارایی‌های خود مانند بهداشت و آموزش، از فرصت‌های اقتصادی بهره‌مند شده و به نتایج مطلوب دست یابند (گزارش توسعه جهانی، ۲۰۱۲). در حالی که تانزانیا بهبودهای مهمی را در زمینه برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان تجربه کرده‌است، همچنان نواقصی بهویژه در حوزه سلامت باروری وجود دارد.

کنترل بر سلامت: دسترسی به خدمات حیاتی سلامت مادران، بهویژه در میان زنان روستایی و آنها یی که سطح تحصیلات و ثروت خانوادگی کمتری دارند طی سه دهه گذشته بهبود یافته است. دسترسی به مراقبت‌های پیش از زایمان (چهار ویزیت) حدود ۶۵ درصد برآورده می‌شود و حضور متخصص در هنگام زایمان تقریباً معادل نرخ جهانی است (۸۵ درصد). همچنین زنان مشکلات کمی در دسترسی به مراقبتها به دلیل «نیاز به اجازه شوهر» دارند و در این زمینه تفاوت زیادی بین سطوح تحصیلات و ثروت خانوادگی مشاهده نمی‌شود. در مقابل، انتخاب‌های بهداشت باروری زنان به شدت تحت تأثیر هنجارهای اجتماعی مردانه‌انهای است که دختران را به ازدواج زودهنگام تشویق می‌کند؛ از این میان می‌توان به اندازه خانواده دلخواه شوهر و نظرات او با قدرت چانهزنی محدود زنان فقیر و آسیب‌پذیر اشاره کرد. باوجود این که خدمات پیشگیری از بارداری رایگان است، زنان با هزینه‌های مالی دیگری مانند هزینه حمل و نقل و هزینه‌های فرصت روبرو هستند.

کنترل بر منابع: کنترل زنان بر منابع نیز به ویژه در میان زنان روستایی بهبود یافته است، اما همچنان نگرانی‌هایی درباره هزینه‌ها وجود دارد. درصد زنانی که می‌گویند خود یا به صورت مشترک تصمیم‌گیرنده نهایی برای مراقبت بهداشتی خود هستند، از حدود ۵۹ درصد (۲۰۰۴-۲۰۰۵) به ۷۲ درصد (۲۰۱۵-۲۰۱۶) افزایش یافته است. زنانی که مشارکت بیشتری در تصمیم‌گیری‌های خانوادگی دارند، استفاده بیشتری از روش‌های پیشگیری از بارداری مدرن دارند (۲۸.۵ درصد در زنانی که در هیچ تصمیمی مشارکت ندارند، در مقایسه با ۴۵.۴ درصد در زنانی که در حداقل سه تصمیم مشارکت دارند).

فرصت‌های اقتصادی: فرصت‌های اقتصادی همچنان با نابرابری‌هایی همراه است که بر انتخاب‌های بهداشت باروری زنان تأثیر می‌گذارد. عوامل اصلی نابرابری در فرصت‌های اقتصادی در تانزانیا عبارتند از:

(۱) دسترسی کمتر زنان به نیروی کار مزرعه و بازدهی کمتر با فاصله ۳۰ تا ۲۰ درصدی در بهره‌وری کشاورزی بین زنان و مردان؛

(۲) فروش زنان کارآفرین ۴۶ درصد کمتر از همتایان مردشان است؛

(۳) زنان کارگر مزدگیر کمتر از مردان دستمزد می‌گیرند یا برای کار خود حقوقی دریافت نمی‌کنند، زیرا آنها با محدودیت زمانی بیشتری روبرو هستند و باز بیشتری از کارهای خانگی و مراقبت از کودکان دارند (ارزیابی جنسیتی تانزانیا، ۲۰۲۲).

دیگر عوامل اصلی نابرابری و محدودیت‌های اقتصادی به نامنی زمین مربوط می‌شود. این نابرابری‌ها انتخاب‌های بهداشت باروری زنان و قدرت چانه‌زنی آنها در خانواده را به ویژه برای دختران جوانی که با مردانی بسیار مسن‌تر ازدواج می‌کنند، محدود می‌کند. قوانین ارث به این معناست که بیوه‌ها باید بین سه گزینه بد انتخاب کنند: اینکه به عنوان همسر به ارث برده شوند، به «مردم خود» بازگردند یا در مکانی که فرزندانشان انتخاب کرده‌اند زندگی کنند. این شیوه‌ها به ارزش بالای فرزندان به عنوان منبع کار خانگی و کشاورزی و همچنین امنیت دوران سالم‌نده برای زنان دامن می‌زنند.

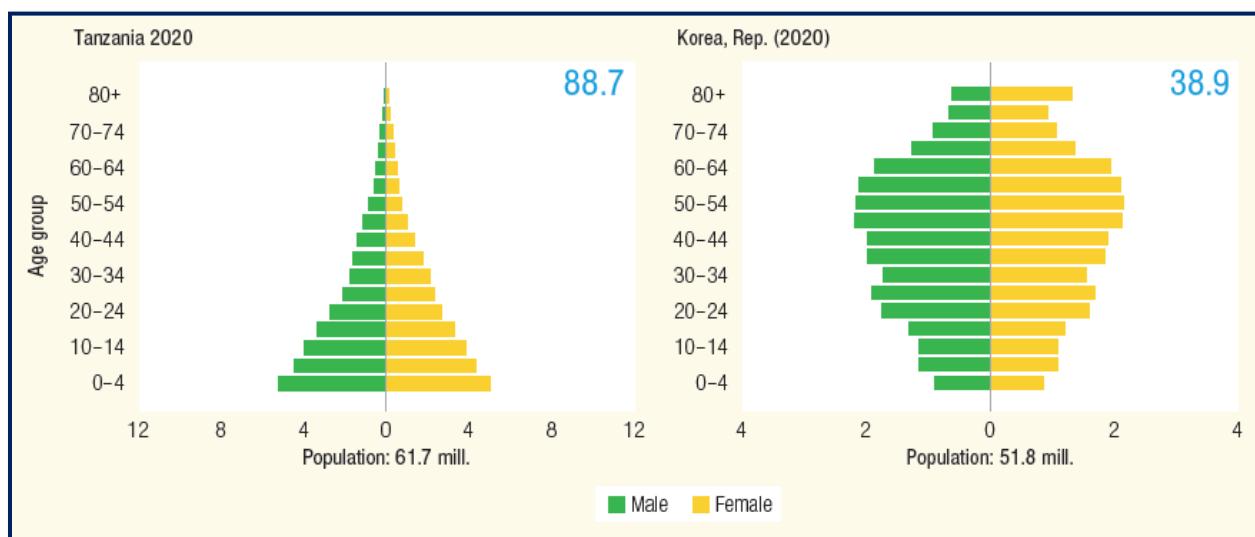
خشونت خانگی: در تانزانیا نرخ بالایی از خشونت جنسیتی، از جمله خشونت شریک زندگی، مشاهده می‌شود. در حالی که خشونت جنسیتی به هنجارهای اجتماعی مربوط می‌شود، عوامل کلیدی که خطر مواجهه با آن را افزایش می‌دهند عبارتند از: (۱) نرخ‌های بالای ازدواج زودهنگام و فرزندآوری زودهنگام و تفاوت‌های سنی زیاد بین همسران؛

(۲) سطوح پایین استقلال اقتصادی برای زنان؛

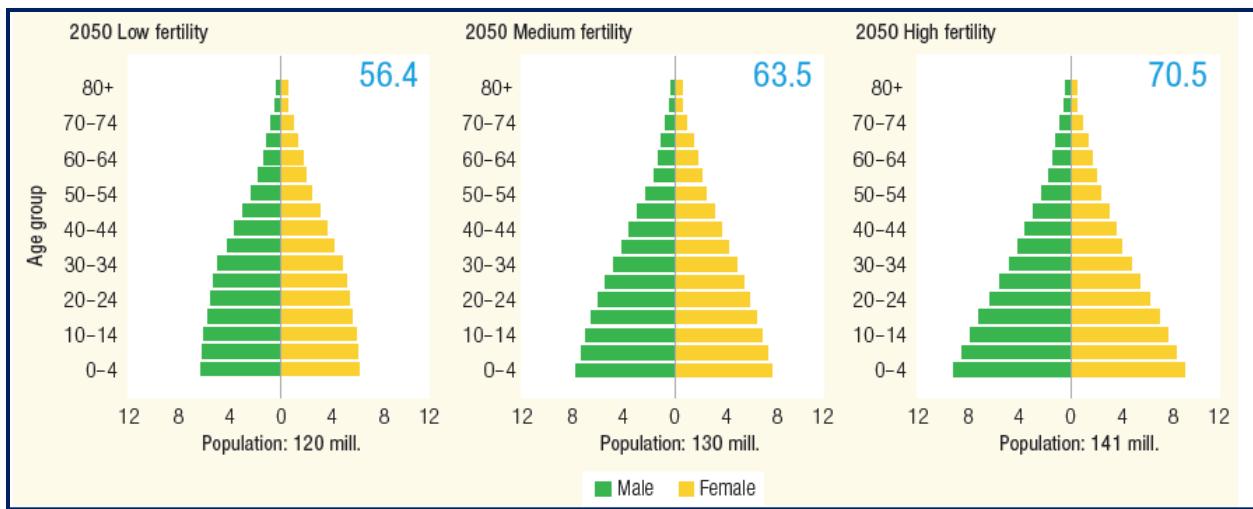
(۳) سطوح پایین تحصیلات در میان زنان (ارزیابی خشونت جنسیتی تانزانیا، ۲۰۲۲).

پیامدهای رشد بالای جمعیت

ساختار سنی جوان تانزانیا نشان‌دهنده چالش‌های پیش روی این کشور در تأمین آموزش، مراقبت‌های بهداشتی و اشتغال برای نسلی است که دوران کودکی را پشت سر گذاشته و وارد چرخه تولید مثل خود می‌شوند. با نرخ رشد جمعیت سالانه فعلی ۳.۰٪ (درصد ۲۰۲۲)، جمعیت تانزانیا تقریباً هر ۲۳ سال دو برابر می‌شود. نسبت وابستگی کل (یعنی تعداد وابستگان، ۰ تا ۱۴ سال و بالای ۶۵ سال، به کل جمعیت در سن کار، ۱۵ تا ۶۴ سال) بسیار بیشتر (۸۸٪) از میانگین کشورهای با درآمد کم و متوسط (LMICs) است. در حال حاضر، درصد نوجوانان (۱۰ تا ۱۹ سال) بسیار بالا (۲۴٪ درصد) است و پیش‌بینی می‌شود از حدود ۱۵.۰ میلیون نفر (۲۰۱۵) به تقریباً ۲۴.۰ میلیون نفر (در سناریوی باروری پایین) و به ۳۱.۰ میلیون نفر (در سناریوی باروری بالا) در سال ۲۰۵۰ برسد. با توجه به سطوح تاریخی بالای باروری در تانزانیا، یک «جنبش جمعیتی» به وجود آمده است، که به دلیل ورود نسل‌های بزرگ کودکان به سال‌های باروری و فرزندآوری، در رشد آینده جمعیت نقش مهمی خواهد داشت.

هرم جمعیت در تانزانیا و کره

هرم جمعیتی تانزانیا در سال ۲۰۵۰ با در نظر گرفتن ۳ فرض باروری متفاوت

- توانمندسازی اقتصادی و اجتماعی زنان الگوهای باروری را شکل می‌دهد و به طور غیرمستقیم به گذار باروری کمک می‌کند.
- تانزانیا در توانمندسازی زنان و برابری جنسیتی پیشرفت‌های چشمگیری داشته است، اما همچنان نواقصی وجود دارد.
- انتخاب‌های بهداشتی باروری زنان همچنان تحت تأثیر هنجارهای مردسالارانه اجتماعی و عدم کنترل بر منابع است.

فشارهای ناشی از نرخ‌های بالای باروری بر بخش آموزش بسیار قابل توجه است. تأثیر سناریوهای مختلف باروری بر جمعیت دانشآموزان در سن تحصیل در شکل‌های بالا مشخص است. اگر کاهش باروری به کندی و طبق سناریوی باروری بالا ادامه یابد، جمعیت دانشآموزان در سن تحصیل (از پیش‌دبستانی تا دانشگاه) تا سال ۲۰۶۱ به ۶۵.۵ میلیون نفر خواهد رسید. با این حال، اگر باروری در تانزانیا کاهش یابد و به سناریوی باروری پایین نزدیک شود، این جمعیت به ۴۴.۳ میلیون دانشآموز در سال ۲۰۶۱ کاهش خواهد یافت—که تنها کمی بیش از ۵۰ درصد از برآورد برای سناریوی باروری بالا است. این پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که ثبت‌نام کلی در نظام آموزش عمومی از پیش‌دبستانی تا سطوح دانشگاهی تا سال ۲۰۶۱ به ۲۲.۴ میلیون نفر در سناریوی باروری پایین و حدود

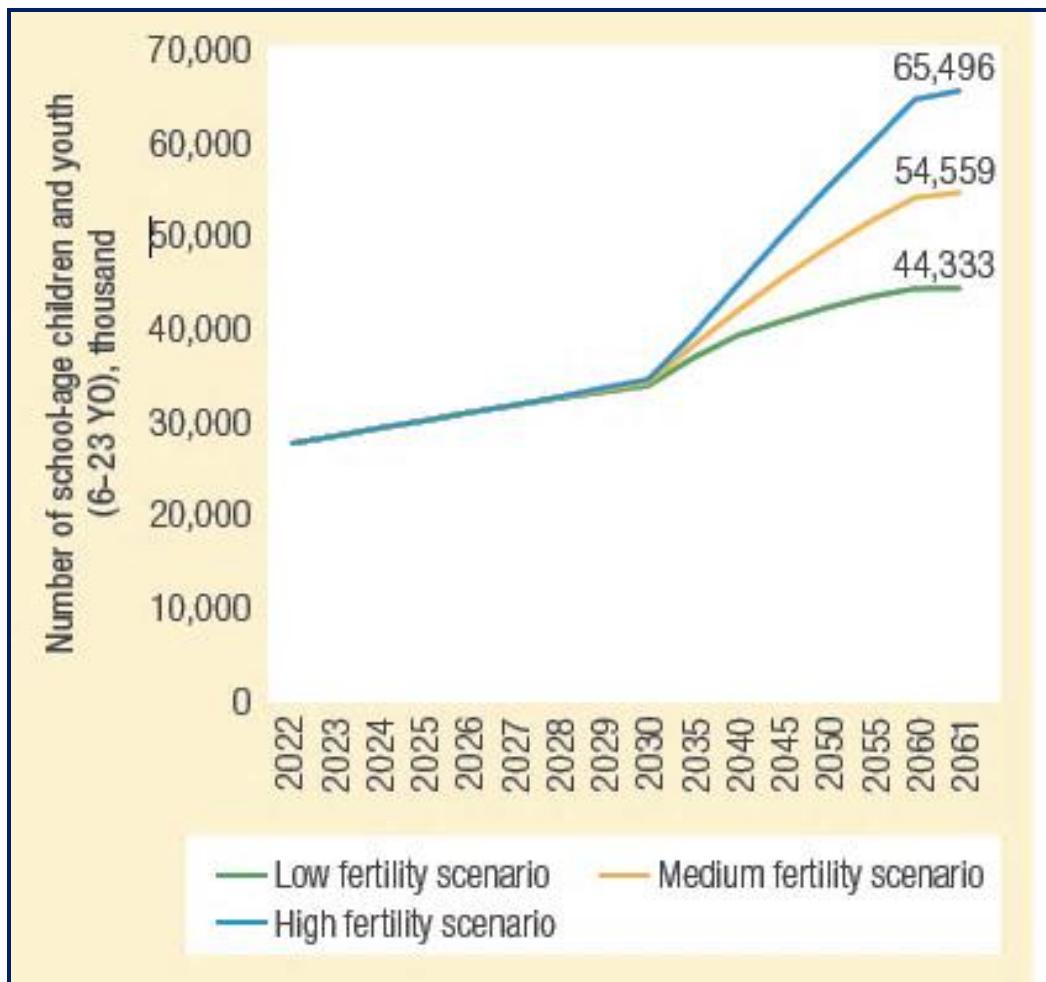
۳۵ میلیون نفر در سناریوی باروری بالا خواهد رسید، که این تقریباً ۵۶ درصد افزایش خواهد بود. هزینه آموزش عمومی از ۳.۳ درصد فعلی تولید ناخالص داخلی به ۴.۱ درصد در سناریوی باروری بالا افزایش خواهد یافت، در حالی که این میزان می‌تواند در سناریوی پایین به ۲.۹ درصد در سال ۲۰۶۱ کاهش یابد.

پیش‌بینی‌ها در مورد جمعیت دانش‌آموزان در سن تحصیل بر ثبت‌نام کلی در مدارس و دانشگاه‌های عمومی تأثیرگذار است. پیش‌بینی می‌شود که در صورت ادامه نرخ‌های بالای باروری و کاهش بسیار کند آن، ثبت‌نام کلی در مدارس و دانشگاه‌های عمومی تا سال ۲۰۶۱ به ۳۵ میلیون نفر برسد، در حالی که در صورت کاهش باروری طبق سناریوی باروری پایین، این تعداد به ۲۲.۴ میلیون نفر کاهش خواهد یافت. این پیش‌بینی‌ها بر اساس فرضیاتی است که:

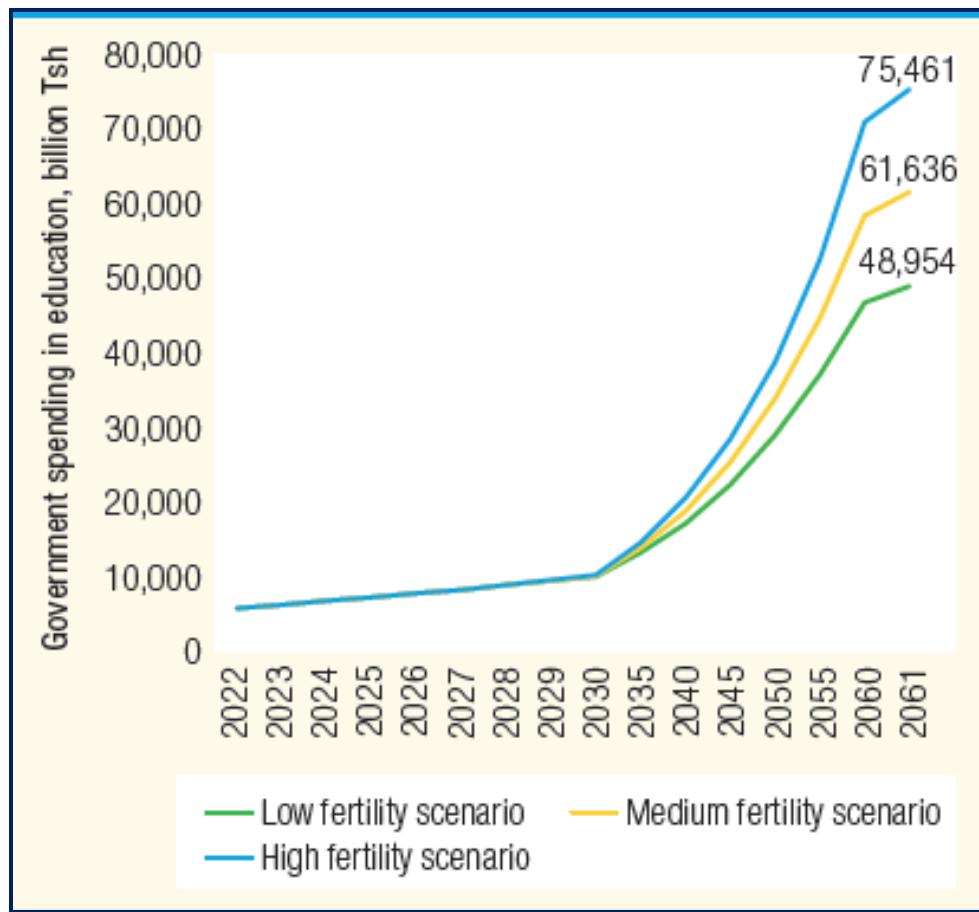
- (۱): نرخ ناخالص ثبت‌نام (GER) تا سال ۲۰۶۱ در سطح فعلی (۲۰۲۳) باقی می‌ماند؛
- (۲): رشد جمعیت در سطوح مختلف سنی (۷-۱۳ برای ابتدایی، ۱۴-۱۹ برای متوسطه، ۲۰-۲۱ برای پسا-متوسطه و ۲۰-۲۳ برای دانشگاهی) بر اساس سناریوهای باروری انجام می‌شود؛
- (۳): سهم ثبت‌نام در مدارس و دانشگاه‌های عمومی ثابت خواهد بود.

افزایش تعداد دانش‌آموزان در مدارس و دانشگاه‌های عمومی بر هزینه کل سالانه آموزش عمومی تأثیر خواهد گذاشت. ادامه رژیم باروری بالا به این معنا است که دولت باید هزینه سالانه آموزش عمومی را به ۷۵,۴۶۱ میلیارد شیلینگ تانزانیا (۳۱.۲ میلیارد دلار) افزایش دهد، در حالی که در سناریوی باروری پایین، دولت باید سالانه ۴۸,۹۵۴ میلیارد شیلینگ تانزانیا (۲۰.۲ میلیارد دلار) تا سال ۲۰۶۱ هزینه کند.

هزینه‌های پیش‌بینی شده برای آموزش عمومی به این معنا است که دولت باید هزینه‌ها را از ۳.۳ درصد فعلی تولید ناخالص داخلی به ۴.۱ درصد در سناریوی باروری بالا افزایش دهد، در حالی که این میزان می‌تواند در سناریوی باروری پایین تا سال ۲۰۶۱ به ۲.۹ درصد کاهش یابد.

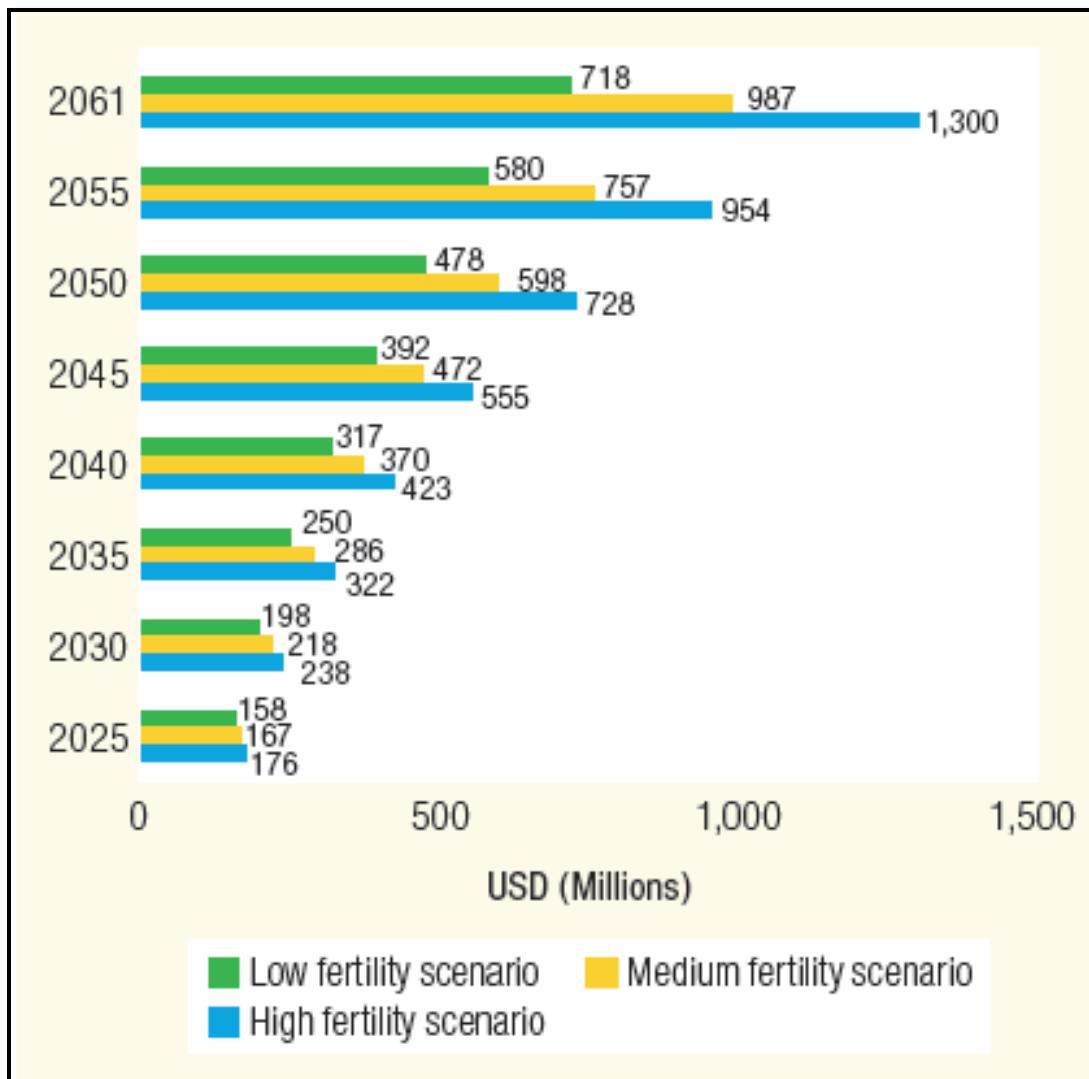
نرخ سن محصلین، بر اساس فرضیات و سناریوهای مختلف

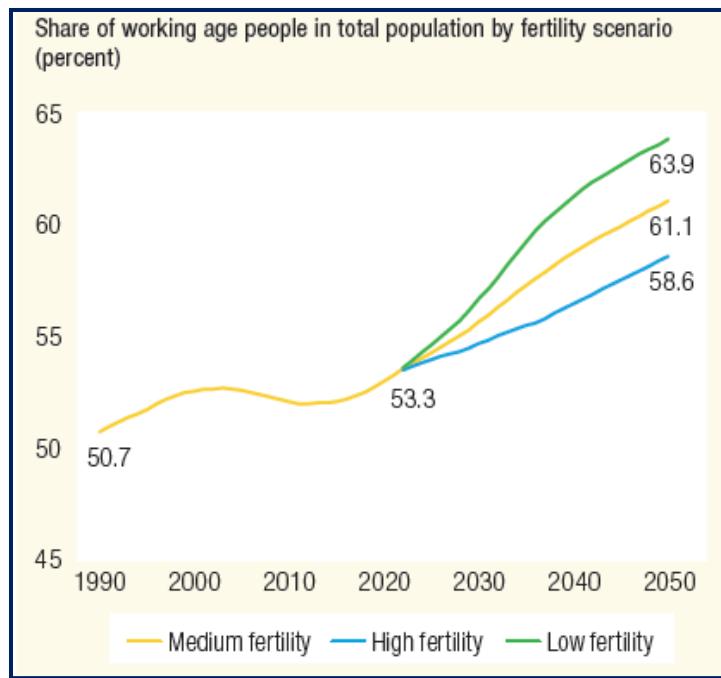
هزینه‌های آموزشی که هر یک از سه سناریوی یادشده روی دولت می‌گذراند.

فشارهای ناشی از نرخ‌های بالای باروری بر بخش بهداشت نیز بسیار قابل توجه است. به عنوان مثال، هزینه واکسیناسیون کودکان و دختران نوحوان در برابر ویروس HPV تحت سه سناریوی باروری تخمین زده شده است. هزینه کل واکسن‌ها و تحويل آن‌ها در سال ۲۰۶۱ در سناریوی باروری پایین حدود ۷۱۸ میلیون دلار و در سناریوی باروری بالا ۱.۳ میلیارد دلار خواهد بود که تقریباً دو برابر است. این پیش‌بینی‌ها به عنوان نمونه‌ای از تأثیرات نرخ‌های بالای باروری ارائه شده‌اند.

فصل ششم: تمرکز ویژه بر چالش‌ها و فرصت‌های جمعیتی در تانزانیا

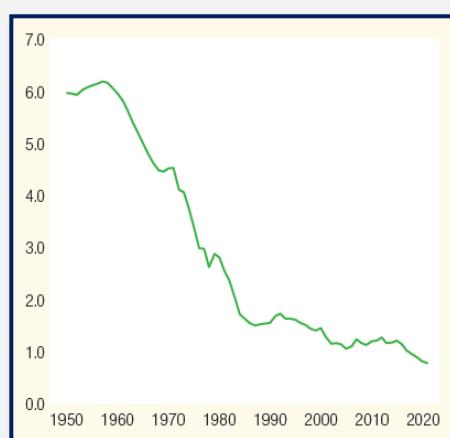
پیش‌بینی هزینهٔ واکسن در سه سناریوی مختلف یادشده تا سال ۲۰۶۱

نرخ جمعیت سن کار در سه سناریوی یادشده مختلف تا سال ۲۰۵۰

تجربه کره در افزایش جمعیت

با وجود تفاوت‌های زمینه‌ای بین کره و تانزانیا، این مثال نشان می‌دهد که چگونه اتخاذ مجموعه‌ای از اقدامات سیاستی می‌تواند به بهره‌برداری از سود جمعیتی منجر شود. دولت کره رویکرد سه‌جانبه‌ای را در پیش گرفت که شامل اقدامات سیاستی مهمی برای: (۱) گسترش دسترسی به برنامه‌های تنظیم خانواده (۲) ارائه مهارت‌های حیاتی به مردم، و (۳) ایجاد محیط مناسب برای کسب و کار بود.

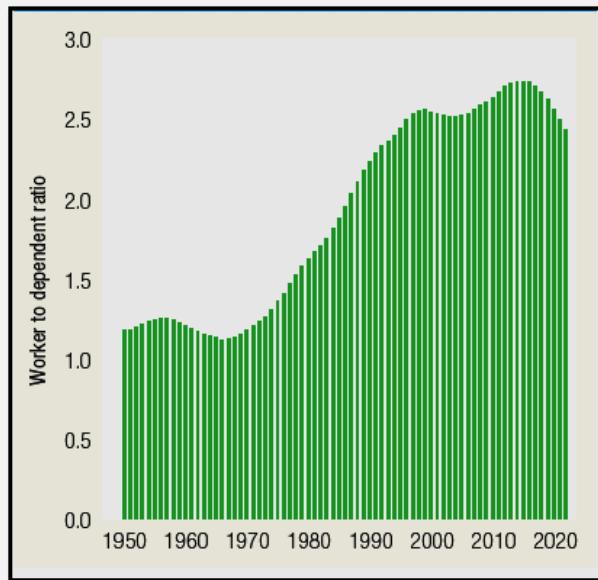
نرخ باروری در کره بین سال‌های ۱۹۵۰ تا ۲۰۲۰

تنظیم خانواده: دولت یک محیط مناسب برای اجرای سیاست‌های جمعیتی و برنامه‌های مرتبط با آن ایجاد کرد، از جمله: (۱) ارائه خدمات جامع FP از طریق بخش‌های دولتی و خصوصی، (۲) سرمایه‌گذاری در آموزش ارائه‌دهندگان خدمات تنظیم خانواده و تامین وسایل پیشگیری از بارداری، و (۳) ایجاد باشگاه‌های مادران برای ارتقای آگاهی و مشارکت زنان.

آموزش: دولت کره استراتژی آموزش و توسعه مهارت‌های خود را با تمرکز بر «آموزش تولیدمحور» اصلاح کرد تا افراد را با دانش و مهارت‌های لازم برای توسعه اقتصادی مجهز کند و در نتیجه نیروی کار ماهرتری را تربیت کند.

توسعه اقتصاد: مقامات کره اقداماتی را برای بهبود محیط کسب و کار و افزایش تقاضای نیروی کار به کار گرفتند، از جمله سرمایه‌گذاری در: (۱) بخش‌های کاربرمحور مانند کشاورزی، تولید، شیمی، آهن و فولاد، و (۲) برنامه‌های ساخت و ساز زیرساخت‌ها و روستایی. ایجاد یک محیط کسب و کار مناسب باعث جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی شد.

این اقدامات چندبخشی و متقابل به کاهش شدید نرخ باروری، نسبت وابستگی و افزایش سریع درآمد ناخالص ملی (GNI) سرانه بر اساس برابری قدرت خرید (PPP) منجر شد و کره توانست از مزایای سود جمعیتی بهره‌برداری کند. نرخ باروری کل (TFR) از ۶.۲ به ۲.۱ (سطح جایگزینی) در حدود ۲۵ سال (۱۹۵۸–۱۹۸۳) کاهش یافت که مشابه میانگین منطقه شرق آسیا و اقیانوسیه (۲۴ سال) بود، اما دو برابر سریع‌تر از میانگین آمریکای لاتین و کارائیب (۵۲ سال). نسبت وابستگی نیز در تنها ۱۷ سال از ۸۸.۶ به ۵۷.۰ کاهش یافت و سرانه تولید ناخالص داخلی به سرعت افزایش یافت که یک‌سوم این رشد به سود جمعیتی نسبت داده شد.

نسبت جمعیت کارگر به جمعیت وابسته در کره

سیاست‌ها و راهبردهای کلیدی

طی دو دهه گذشته، دولت تانزانیا پیشرفت‌های مهمی در سیاست‌ها و راهبردهای مرتبط با تقویت برنامه‌های تنظیم خانواده (FP) و بهداشت باروری داشته و محیط سیاست‌گذاری مناسبی را ایجاد کرده است. این سیاست‌ها شامل سیاست جمعیت ملی (۲۰۰۶) است که رویکردی جامع را ترویج می‌کرد؛

برنامه ملی راهبردی کاهش مرگ و میر مادران، نوزادان و کودکان برای سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۰۸ و ۲۰۱۶-۲۰۲۰؛

برنامه Sharpened One Plan که تمرکز ویژه‌ای بر تنظیم خانواده داشت و کمپینی با عنوان «دبیل کردن ستاره سبز» را در سطح ملی راهاندازی کرد (۲۰۱۳-۲۰۱۵)؛

اقدام شتاب‌زده ملی برای بهبود سلامت نوجوانان (۲۰۲۱/۲۰۲۴-۲۰۲۲-۲۰۲۵) که بر پیشگیری از بارداری نوجوانان، حفظ پسران و دختران در مدارس و توسعه مهارت‌های اجتماعی تمرکز دارد.

همچنین دولت تانزانیا در سیاست‌ها و قوانین ارتقای برابری جنسیتی گام‌های قابل توجهی برداشته است، از جمله پیشنهاد تمدید آموزش اجباری تا مقطع متوسطه که قدمی مهم در ترویج برابری جنسیتی و تأخیر ازدواج به حساب می‌آید.

در آینده، دولت تانزانیا باید اجرای سیاست‌های کلیدی را برای برای پیشرفت گذار باروری تسريع کند. به گفته ذینفعان کلیدی در مشاوره‌های اخیر، نیاز است که:

- تلاش‌ها برای گسترش دسترسی به آموزش متوسطه و تقویت تکمیل آن، بهویژه برای دختران، اما بدون نادیده گرفتن پسران، افزایش یابد.
- دسترسی به خدمات تنظیم خانواده با کیفیت بالا با تأکید بر فواید آن در زمینه بقا و سلامت کودکان و مادران، توسعه داده شود.
- هنجارهای اجتماعی مربوط به ازدواج و بارداری زودرس که مانع از پیشرفت دختران می‌شود، مورد توجه قرار گیرد.
- سوءتفذیه در کودکان و مرگ‌ومیر نوزادان کاهش یابد.
- توانمندسازی اقتصادی و اجتماعی زنان ارتقا یابد.

اگرچه تانزانیا در بیشتر این زمینه‌ها پیشرفت‌هایی داشته، باید تلاش‌های خود را در حوزه تنظیم خانواده دوچندان کند، زیرا این امر برای تسريع در گذار باروری حیاتی است. به‌دلیل جمعیت بسیار متنوع تانزانیا، هیچ راهبردی به‌تنهایی پاسخگو نخواهد بود. باید استراتژی دقیق و متصرکزی تدوین شود که بر گروه‌های آسیب‌پذیر و مناطق عقب‌مانده تمرکز کند و موانع مذهبی و فرهنگی که الگوهای باروری را شکل می‌دهند، مدنظر قرار گیرد. دختران نوجوان، بهویژه آن‌هایی که در مناطق روستایی و با محدودیت‌های چندگانه زندگی می‌کنند، از گروه‌های دارای اولیت‌اند که به توجه ویژه نیاز دارند.

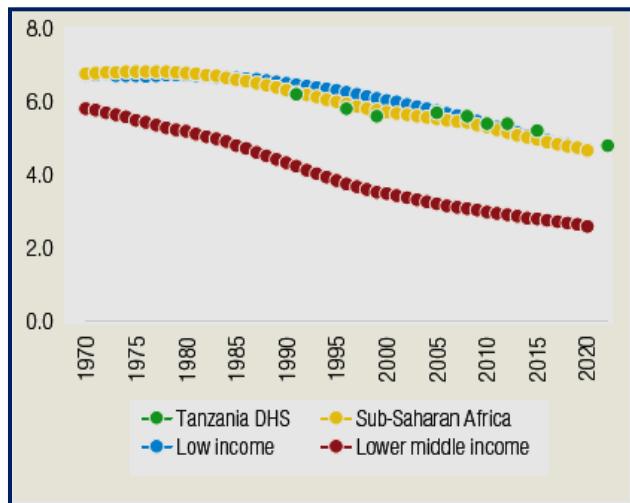
تعهد مجدد به تنظیم خانواده و ادغام آن در دستور کار توسعه سرمایه انسانی نشان‌دهنده اهمیت آن خواهد بود. سیاستمداران پیشرو تانزانیا باید چالش تسهیل تغییر در الگوهای تنظیم خانواده را بپذیرند و به جای اینکه این مسائل را دشوار تلقی کنند، آن‌ها را به بخشی از هنجارهای ملی تبدیل کنند.

به‌طور خلاصه، تانزانیا می‌تواند اقدامات جسورانه‌ای را برای تشدید اجرای سیاست‌های ملی به منظور بهره‌برداری از مزایای بالقوه سود جمعیتی انجام دهد. این فرآیند به اقدامات چندبخشی نیاز دارد، زیرا نرخ بالای رشد جمعیت تقریباً بر همه بخش‌ها و جنبه‌های توسعه پایدار (مانند تغییرات آب‌وهوايی، شهرنشينی، محیط‌زیست) تأثیر دارد. تسريع گذار باروری باعث تغییر در ساختار سنی و کاهش چشمگیر نسبت وابستگی خواهد شد که منافع

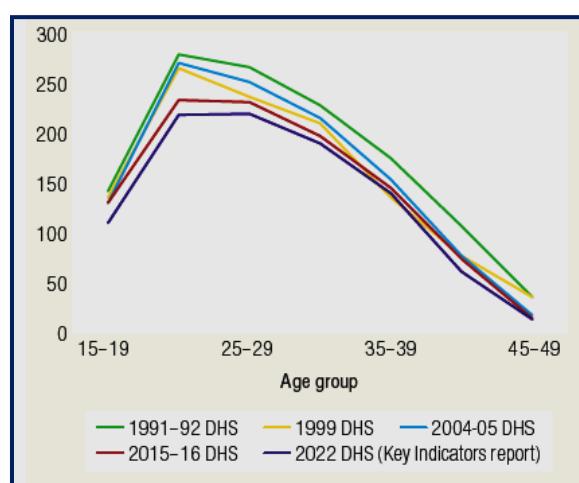
فصل ششم: تمرکز ویژه بر چالش‌ها و فرصت‌های جمعیتی در تانزانیا

قابل توجهی در سطح خانوارها، از نظر سلامت کودکان و مادران به همراه دارد. چشم‌انداز رشد اقتصادی و کاهش فقر تانزانیا از طریق سیاست‌ها و سرمایه‌گذاری‌هایی که به خانواده‌های سالم، برابری جنسیتی و افزایش اشتغال در سن کار منجر شود، بهبود خواهد یافت.

ضمایم

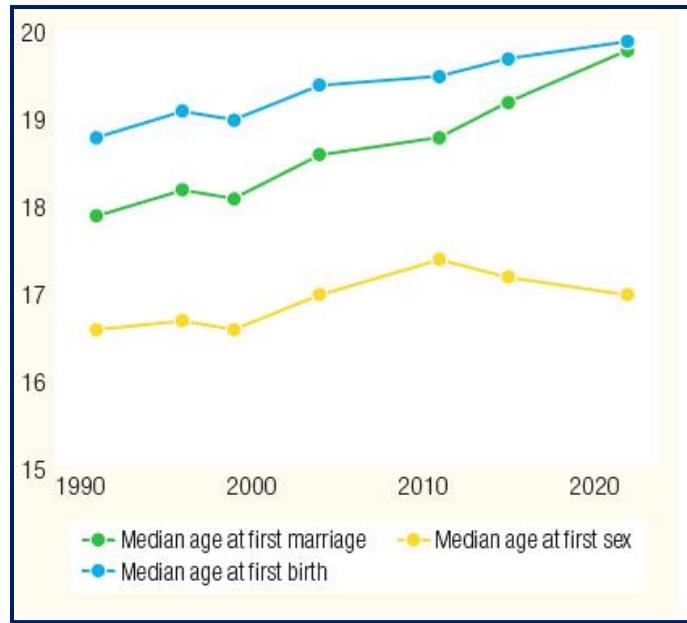

نرخ باروری کل در تانزانیا در قیاس با کشورهای زیر صحرا آفریقا

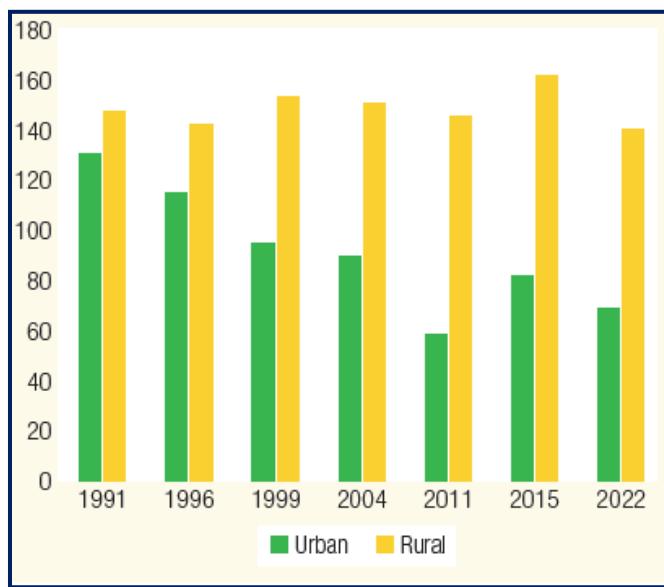

نرخ باروری در قیاس با سن (محور عمودی نشان‌دهنده تولدها نسبت به هر ۱۰۰۰ زن است)

فصل ششم: تمرکز ویژه بر چالش‌ها و فرصت‌های جمعیتی در تانزانیا

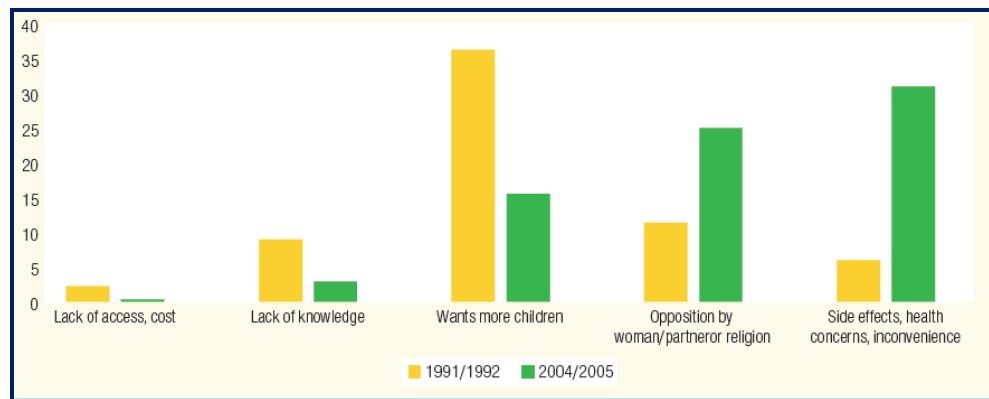

میانه سن اولین رابطه جنسی، اولین ازدواج و تولد اولین کودک در تانزانیا

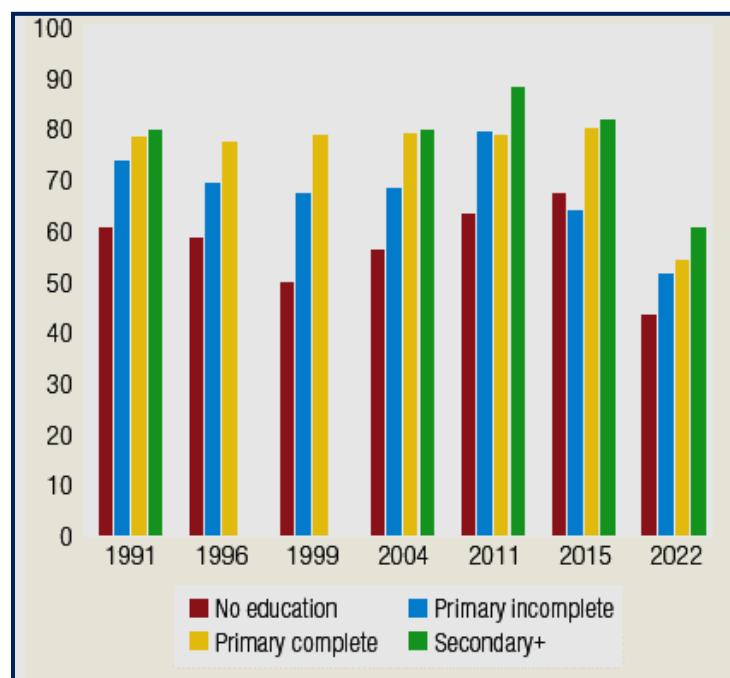

نرخ باروری در دختران ۱۵-۱۹ سال شهری یا روستایی بین سال‌های ۱۹۹۱ تا ۲۰۲۲ در تانزانیا

فصل ششم: تمرکز ویژه بر چالش‌ها و فرصت‌های جمعیتی در تانزانیا

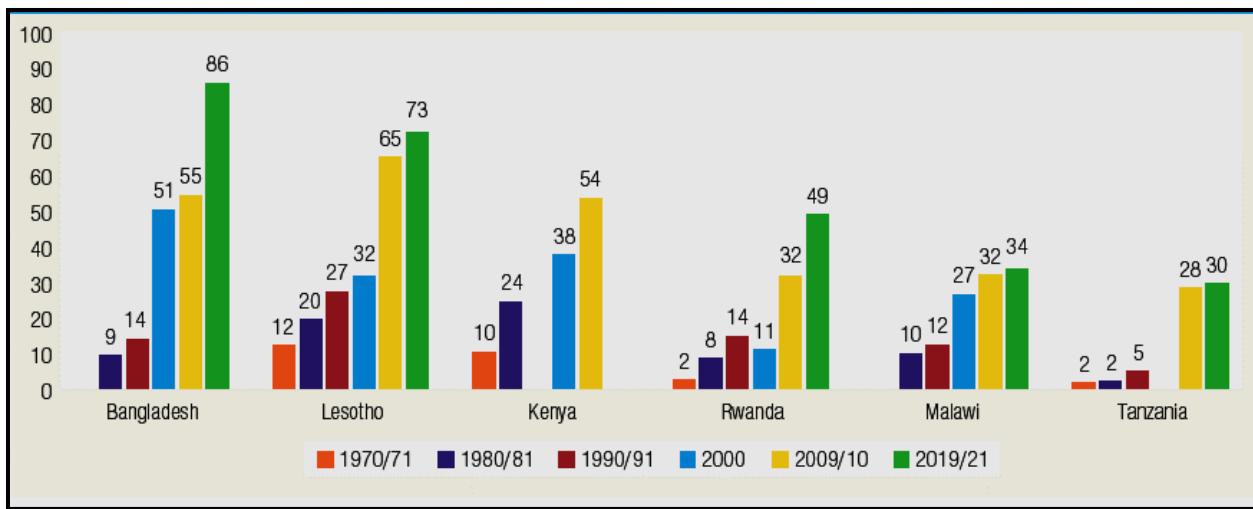

دلایل عدم استفاده از روش‌های پیشگیری در تانزانیا

درصد کودکانی که واکسن‌های اصلی را دریافت کرده‌اند نسبت به سطح تحصیلات مادران در تانزانیا بین سال‌های ۱۹۹۱ تا ۲۰۲۲

فصل ششم: تمرکز ویژه بر چالش‌ها و فرصت‌های جمعیتی در تانزانیا

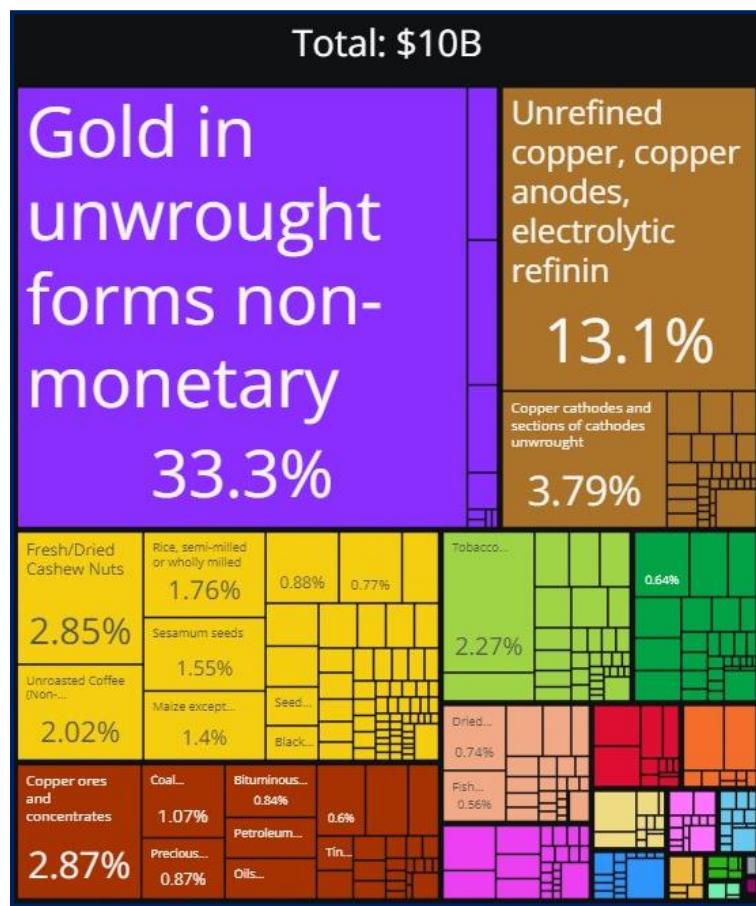

درصد زنان تحصیل کرده در مقطع دوم متوسطه در کشورهای در حال توسعه مختلف

فصل هفتم: آمار تجارت خارجی تانزانیا

در سال مالی ۲۰۲۲، تانزانیا در مجموع صادرات کالایی معادل ۱۰ میلیون دلار و وارداتی به اندازه ۲۲ میلیون دلار داشته است. کشورهای چین و هند و امارات، مهم‌ترین شرکای تجاری تانزانیا به شمار می‌روند. در ادامه، فرآیندهای واردات و صادرات تانزانیا با تفصیل بیشتری ارائه می‌شوند.

نمودار موزاییکی زیر، حجم و توزیع صادرات تانزانیا را در صنایع مختلف نشان می‌دهد. لازم به توضیح است که در نمودارها و جداول زیر، بخش خدمات در نظر گرفته نشده است.

صادرات کلی تانزانیا در صنایع مختلف، در سال ۲۰۲۲

همان‌گونه که در نمودار مشخص است، در حال حاضر طلا بیش از ۳۳ درصد از سهم دلاری صادرات تانزانیا را به خود اختصاص داده است. در بخش منابع، مس بیش از ۱۳ درصد از سهم صادرات تانزانیا را به خود اختصاص داده است. جدول زیر، ۳۰ محصول اصلی صادراتی تانزانیا و ارزش دلاری صادرات سالانه آن‌ها را نمایش می‌دهد.

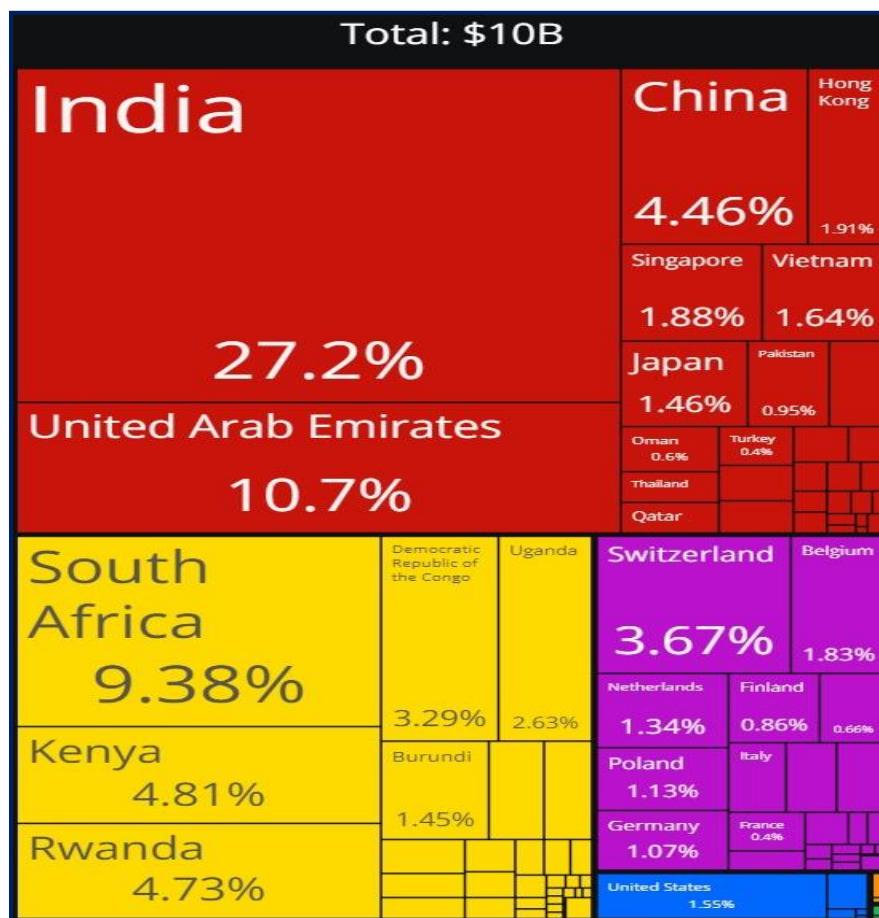
محصولات اصلی صادراتی تانزانیا

شرح تعریفه	حجم صادرات (میلیون دلار)
طلا به شکل خام	۳۳۳۶.۰
مس تصفیه نشده	۱۳۱۱.۹
کاتدهای مس تصفیه نشده	۳۷۹.۵
سنگ مس و کنسانتره	۲۸۷.۶
بادام هندی خشک/تازه	۲۸۵.۸
تنباکوی فرآوری نشده	۲۲۷.۳
قهوهه بو نشده	۲۰۲.۳
برنج نیمه آسیاب شده	۱۷۶.۰
دانه‌های کنجد	۱۵۴.۹
ذرت (غیر از بذر)	۱۴۰.۷
زغال سنگ (غیر از آنتراسیت یا قیری)	۱۰۷.۴
نخود خشک	۸۸.۰
سنگ‌های معدنی فلزات گرانبهای	۸۷.۳
زغال سنگ قیری	۸۴.۱
پسماند حاوی طلا	۷۸.۱
سبزیجات خشک	۷۷.۴
الماس نساخته	۷۴.۶
ماهی کد خشک	۷۴.۳
پنبه حلاجی نشده	۶۴.۲
گازهای نفتی مایع	۶۳.۳
نفت‌های تقطیر شده	۶۱.۷
منیزیا و اکسید منیزیم	۶۰.۵
فیله ماهی منجمد	۵۶.۵
سیمان پرتلند	۵۵.۲
ظروف شیشه‌ای	۴۷.۵
سبوس گندم	۴۵.۶
سنگ‌های قیمتی کار نشده	۴۴.۷

٤٤.٠	پنبه حلاجی شده
٤٣.٨	میخک
٤١.٨	میخک (میوه کامل، میخک و ساقه‌ها)

همان‌گونه که جدول بالا نشان می‌دهد، محصولاتمعدنی و کشاورزی، مهم‌ترین صادرات تانزانیا را شکل می‌دهند. البته چنان‌چه پیش‌تر هم عنوان شد، طلا و مس به تنها‌ی نزدیک نیمی از صادرات تانزانیان را به‌خود اختصاص می‌دهند.

شكل زیر مهم‌ترین مقاصد صادراتی تانزانیا را نمایش می‌دهد.

مهم‌ترین مقاصد صادراتی تانزانیا

همان‌گونه که در شکل بالا آشکار است، کشورهای آسیایی از جمله هند، امارات و چین، مهم‌ترین مقاصد صادراتی تانزانیا به‌شمار می‌روند. در میان کشورهای آفریقایی، آفریقای جنوبی، کنیا و رواندا به‌ترتیب مهم‌ترین مقاصد صادراتی تانزانیا محسوب می‌شوند. در میان کشورهای اروپایی، سوئیس، عمدتاً به‌سبب واردات طلا، مهم‌ترین مقصد صادراتی تانزانیا به‌شمار می‌رود.

در حوزه واردات، جدول زیر مهم‌ترین محصولات وارداتی تانزانیا و حجم واردات آن‌ها را به تصویر می‌کشد.

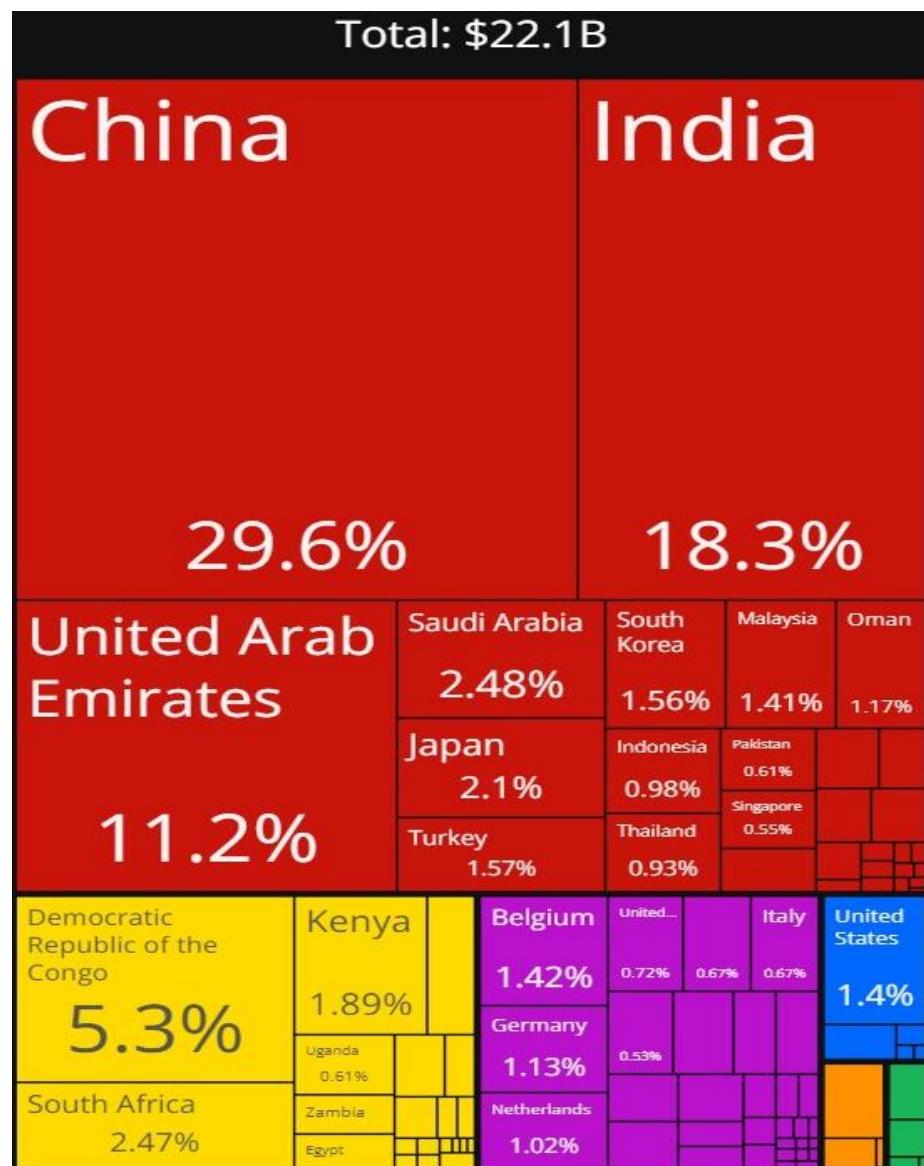
مهم‌ترین کالاهای وارداتی تانزانیا در سال ۲۰۲۲

شرح تعریفه	واردات (میلیون دلار)
نفت‌های تقطیر شده قیری، به جز خام	۵۱۸۵.۲
کاتدهای مس و بخش‌های کاتدهای تصفیه نشده	۱۰۵۳.۵
واکسن‌ها برای استفاده انسانی	۴۰۹.۰
داروها (در دوز مشخص)، سایر موارد	۲۹۹.۲
روغن پالم یا اجزای تصفیه شده ساده	۲۸۳.۶
آهن یا فولاد غیر آلیاژی گرم نورد شده، به شکل کویل، عرض < 600 میلی‌متر، ضخامت < 3 میلی‌متر	۲۶۹.۹
تراکتورهای باری	۲۵۷.۸
گندم به جز گندم دوروم و مسلین	۲۴۲.۳
موتورسیکلت‌های با احتراق جرقه‌ای ۲۵۰-۵۰ سی‌سی	۱۷۰.۹
پلی‌اتیلن ترفتالات	۱۶۰.۳
سایر کفش‌های لاستیکی	۱۵۷.۴
دی‌آمونیوم فسفات، در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم	۱۵۱.۳
لباس کرم ابریشم	۱۴۸.۴
ورق‌های آهن یا فولاد غیر آلیاژی، رنگ شده/پوشیده شده با پلاستیک، عرض < 600 میلی‌متر	۱۴۸.۴
بوتان‌های مایع	۱۴۶.۲
شکر تصفیه شده، به شکل جامد، سایر موارد، ساکارز خالص	۱۴۴.۰
اوره، شامل محلول‌های آبی در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم	۱۳۴.۶
خودروهای سایز متوسط	۱۳۴.۲

۱۲۶.۸	تایرهای بادی جدید لاستیکی برای اتوبوس‌ها یا کامیون‌ها
۱۱۵.۶	دستگاه‌های دریافت و ارسال برای رادیو، تلویزیون و غیره
۱۱۲.۰	محصولات مس تصفیه شده، غیر تصفیه شده، سایر موارد
۱۰۷.۹	پلی‌پروپیلن
۱۰۴.۸	کودهای حاوی نیتروژن-فسفر-پتاسیم، در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم
۹۸.۵	سایر محصولات پلاستیکی
۹۶.۱	سازه‌ها و قطعات سازه‌های آهنی یا فولادی، سایر موارد
۹۴.۹	گیرنده‌های تلویزیون رنگی/مانیتور/پروژکتورها
۹۰.۷	پلی‌اتیلن (با چگالی < 0.94)
۸۶.۷	کامیون‌های دیزلی بیش از ۲۰ تن
۷۸.۸	قطعات موتورسیکلت به جز زین
۷۶.۷	پارچه بافته شده با بیش از ۸۵٪ پلی‌استر بافت‌شده، رنگ شده، سایر موارد

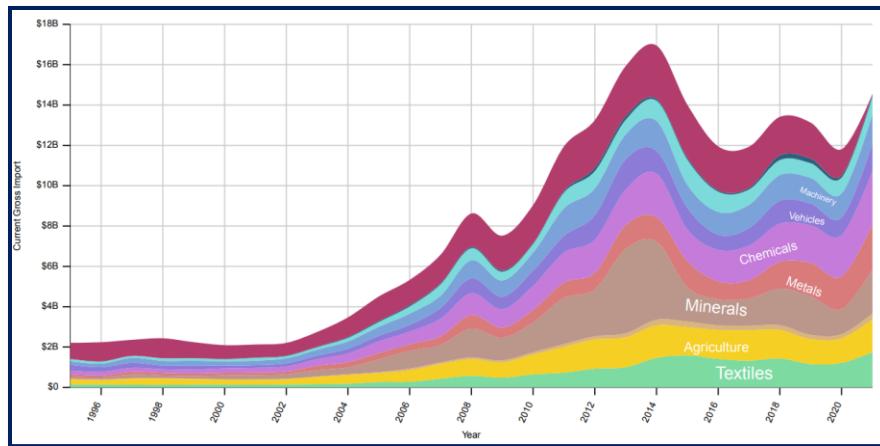
همانگونه که از جدول بالا آشکار است، در بخش واردات پس از نفت و واردات پزشکی و معدنی، اقلامی مانند روغن پالم، پلیمرهایی چون پلی‌اتیلن ترفتالات و پلی‌اتیلن و همین طور مواد شیمیایی کشاورزی چون آمونیوم فسفات و اوره جلب توجه می‌کنند.

شکل زیر مهم‌ترین شرکای تجاری تانزانیا را در امر واردات محصول نشان می‌دهند. همان‌گونه که از نمودار آشکار است، کشورهای چین، هند، امارات، کنگو و آفریقای جنوبی، مهم‌ترین صادرکننده‌های محصولات مختلف به تانزانیا به شمار می‌روند

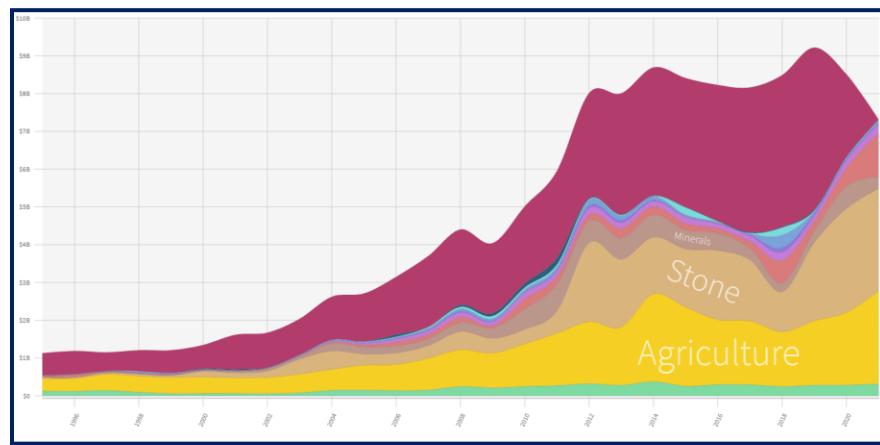

مهمترین شرکای تجاری تانزانیا در واردات محصول

نمودارهای زیر، حجم واردات و صادرات مختلف صنایع تانزانیا را در طول زمان نشان می‌دهند.

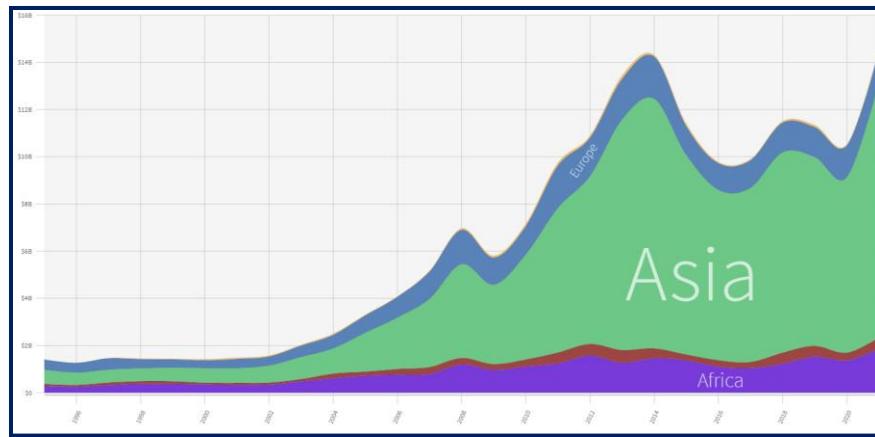
واردات تانزانیا در بخش‌های مختلف در طول زمان

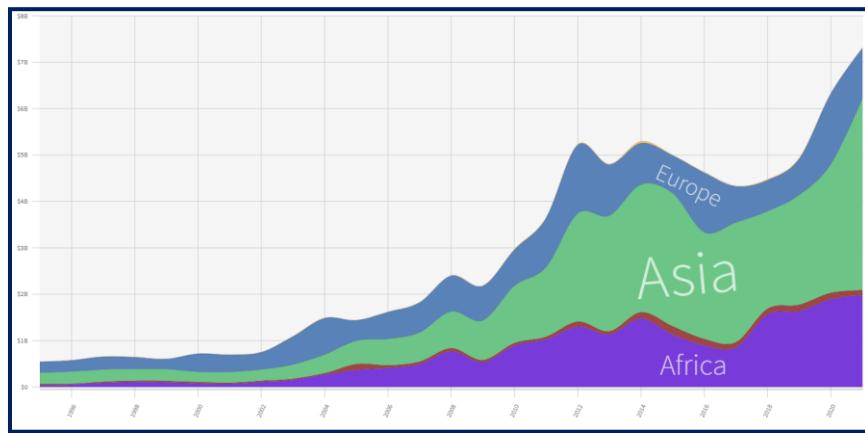
صادرات تانزانیا در بخش‌های مختلف در طول زمان

همان‌گونه که از شکل‌های بالا مشخص است، صادرات بخش خدمات (بخش بالایی) در سالیان اخیر رشد چشمگیری داشته‌است. اما حوزه واردات، تانزانیا رشد متوازنی را تجربه کرده‌است.

ازسوی دیگر، نمودارهای زیر، تغییر شرکای تجاری تانزانیا را در طول زمان و در بخش‌های صادرات و واردات نشان می‌دهد.

روند تغییرات شرکای تجاری تانزانیا در بحث واردات

روند تغییر شرکای تجاری تانزانیا در بخش صادرات

همان‌گونه که از دو نمودار بالا مشخص است با گذشت زمان، تانزانیا تمایل بیشتری به تجارت با کشورهای آسیایی پیدا کرده است. از سوی دیگر، روند واردات کالای تانزانیا از کشورهای آفریقایی تغییر چندانی نداشته است اما به عکس، صادرات تانزانیا به کشورهای حوزه آفریقا افزایش قابل توجهی داشته است.

فصل هشتم: واردات و صادرات محصولات شیمیایی تانزانیا

برای درک بهتر فرآیند تجارت ترکیبات شیمیایی در کنیا می‌توان آمار صادرات و واردات هر ماده را به‌طور مجزا بررسی کرد. جدول زیر، میزان واردات ترکیبات شیمیایی با حجم واردات سالانه بالای ۳ میلیون دلار به تانزانیا را نمایش می‌دهد.

ارزش واردات ترکیبات شیمیایی مختلف به تانزانیا

ردیف	شرح تعریفه	ارزش واردات (میلیون دلار)
۱	واکسن‌ها برای استفاده انسانی	۴۰۹.۰
۲	داروها (در دوز مشخص)، سایر موارد	۲۹۹.۲
۳	دی‌آمونیوم فسفات، در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم	۱۵۱.۳
۴	اوره، شامل محلول‌های آبی در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم	۱۳۴.۶
۵	کودهای حاوی نیتروژن-فسفر-پتاسیم، در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم	۱۰۴.۸
۶	مواد معطر ترکیبی - برای صنایع غذایی و نوشیدنی	۷۱.۷
۷	صابون‌ها برای استفاده غیر از صابون دستشویی، به شکل جامد	۵۷.۰
۸	ترکیبات ضد ضربه به جز ترکیبات سرب	۵۶.۷
۹	علف‌کش‌ها، تنظیم‌کننده‌های جوانه‌زنی و رشد گیاه	۵۵.۰
۱۰	نیترات آمونیوم، شامل محلول، در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم	۴۳.۶
۱۱	حشره‌کش‌ها، بسته‌بندی شده برای فروش جزئی	۳۹.۹
۱۲	ایزوسیانات‌ها	۳۸.۴
۱۳	قارچ‌کش‌ها، بسته‌بندی شده برای فروش جزئی	۳۵.۳
۱۴	هیدروکسید سدیم (سود سوزآور) جامد	۳۴.۶
۱۵	سیانیدها و اکسیدهای سیانید سدیم	۳۴.۳
۱۶	صابون‌های دستشویی، جامد	۳۰.۲
۱۷	آنٹی‌بیوتیک‌ها (در دوز مشخص)، سایر موارد	۲۸.۶
۱۸	آلکیل بنزن‌های مخلوط، دیگر	۲۸.۴
۱۹	محصولات صنایع شیمیایی، آماده‌سازی‌ها، مخلوط‌ها	۲۷.۸
۲۰	لعله‌ها و مینای قابل ذوب برای سرامیک و شیشه	۲۷.۵
۲۱	پنی‌سیلین‌ها و استرپتومایسین‌ها، مشتقات، در دوز مشخص	۲۴.۶
۲۲	سدیم کربنات	۲۲.۸
۲۳	سولفات آمونیوم، در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم	۲۳.۲
۲۴	مخلوط نیترات کلسیم-آمونیوم، نمک‌های دوغانه، در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم	۱۹.۹
۲۵	فریت شیشه‌ای و سایر شیشه‌ها (پودر، گرانول، فلس)	۱۹.۳
۲۶	مخلوط نیترات آمونیوم و سنگ آهک، در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم	۱۸.۹
۲۷	کودهای حاوی نیتروژن و فسفر، سایر، در بسته‌های تا ۱۰ کیلوگرم	۱۷.۰
۲۸	افزودنی‌های روغن‌های روانکار با نفت و روغن‌های قیری	۱۶.۸

فصل هشتم: واردات و صادرات محصولات شیمیایی تازه‌زبانی

۱۶.۵	عوامل سطح‌فعال آنیونی	۲۹
۱۵.۸	سموم دفع آفات، سموم جوندگان، سایر سموم برای فروش جزئی	۳۰
۱۴.۱	محصولات آرایشی و بهداشتی، محصولات برنزه‌سازی، سایر	۳۱
۱۳.۲	محصولات جلوگیری از بارداری بر پایه هورمون‌ها یا اسپرم‌کش‌ها	۳۲
۱۲.۹	سدیم سولفات	۳۳
۱۲.۹	مواد معطر ترکیبی - استفاده صنعتی، سایر	۳۴
۱۲.۷	کلرید پتاسیم، در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم	۳۵
۱۲.۶	مواد شوینده و پاک‌کننده، برای فروش جزئی	۳۶
۱۱.۷	خون، سموم، کشت‌های میکروبی برای استفاده پزشکی، سایر	۳۷
۱۱.۰	کربن فعال	۳۸
۱۰.۷	مواد منفجره آماده، به جز پودرهای پیشرانه	۳۹
۱۰.۲	مواد شوینده و پاک‌کننده حاوی سورفتانت‌های آلی، سایر	۴۰
۱۰.۱	افزوذنی‌های آماده برای سیمان، ملات یا بتون	۴۱
۱۰.۱	اسید سیتریک	۴۲
۹.۸	رنگدانه‌ها و آماده‌سازی‌ها بر پایه دی‌اکسید تیتانیوم	۴۳
۹.۴	مواد آماده‌کننده برای موج‌دار کردن یا صاف کردن مو	۴۴
۹.۱	کبریت	۴۵
۸.۷	هورمون‌ها، سایر، به جز محصولات جلوگیری از بارداری، در دوز مشخص	۴۶
۸.۵	سولفیدهای سدیم	۴۷
۸.۵	دئودورانت‌های شخصی و ضد تعریق‌ها	۴۸
۸.۳	روغن‌های ضروری، مشتقات ترپنیک، سایر	۴۹
۸.۰	سرمهای ضدسم و سایر اجزاء خونی	۵۰
۷.۹	محصولات مویی، سایر	۵۱
۷.۹	سولفات‌های فلزی، سایر	۵۲
۷.۷	ماستیک‌ها، بتونهای نقاشی	۵۳
۷.۲	چسب‌ها و انواع مواد چسباننده، بسته‌های کمتر از ۱ کیلوگرم	۵۴
۷.۱	فیوزهای ایمنی یا انفجاری، چاشنی‌ها، فتیله‌ها	۵۵
۶.۸	باندهای پزشکی و مشابه، به جز آنها بی که چسبدار هستند	۵۶
۶.۳	ترکیبات آلی گوگرد، سایر	۵۷
۶.۱	رنگدانه‌های آلی مصنوعی و آماده‌سازی‌های مرتبط با آن	۵۸
۶.۰	افزوذنی‌های روغنی، سایر، ضد اکسایش، ضد خوردگی، ضد چسبندگی	۵۹
۵.۶	دی‌اکتیل ارتوفتالات	۶۰
۵.۶	کودها، مخلوط‌ها، سایر	۶۱
۵.۳	خمیر دندان	۶۲
۵.۲	کودهای پتاسیمی، مخلوط‌ها، سایر، در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم	۶۳

فصل هشتم: واردات و صادرات محصولات شیمیایی تانزانیا

۵.۲	کربنات کلسیم	۷۴
۵.۱	مواد رنگ‌آمیزی معدنی غیر آلی، شامل آماده‌سازی‌ها، سایر	۷۵
۵.۰	سدیم سولفیت	۶۶
۵.۰	جوهر چاپ به غیر از جوهر سیاه	۶۷
۴.۴	ویتامین‌ها و مشتقات آنها، در دوز مشخص	۶۸
۴.۳	رنگدانه‌ها برای رنگ‌ها، رنگ‌های بسته‌بندی شده برای فروش جزئی	۷۹
۴.۲	دی‌اکسید کربن	۷۰
۴.۲	عطرها و ادکلن‌ها	۷۱
۴.۱	عوامل سطح‌فعال غیر یونی	۷۲
۳.۹	سدیم تری‌فسفات	۷۳
۳.۸	واکسن‌ها برای استفاده دامپزشکی، به جز واکسن بیماری‌های پا و دهان	۷۴
۳.۷	هیدروکینون (کوینول)، نمک‌ها	۷۵
۳.۶	چسب‌ها بر پایه لاستیک یا پلاستیک، در بسته‌های بیش از ۱ کیلوگرم	۷۶
۳.۶	رنگ‌های واکنشی و آماده‌سازی‌های مرتبط با آن	۷۷
۳.۵	پراکسید هیدروژن	۷۸
۳.۲	آمینو-نفتول‌ها/فنول‌ها، سایر، اترها/استرها/نمک‌های آن‌ها	۷۹
۳.۱	سولفونامیدها به صورت عمده	۸۰
۳.۱	آنزیم‌ها، سایر آنزیم‌های آماده شده، به جز مایه پنیر	۸۱
۳.۱	نمک‌ها و هیدروکسیدهای آمونیوم چهارتایی، سایر	۸۲
۳.۰	سیمان‌های نسوز، ملات‌ها، بتنهای به جز گرافیتی	۸۳
۳.۰	ضدغونی‌کننده‌ها، بسته‌بندی شده برای فروش جزئی	۸۴
۳.۰	عوامل تکمیل‌کننده، حامل‌های رنگ، پوشش‌دهنده‌ها، مواد ثابت‌کننده، سایر	۸۵

مطابق با جدول بالا آشکار است که پس از حوزهٔ ترکیبات دارویی، مواد شیمیایی «صنعت کشاورزی» و همین‌طور «صنعت آرایشی-بهداشتی»، مهم‌ترین صنایع وارداتی تانزانیا در حوزهٔ صنایع شیمیایی محسوب می‌شوند. لازم به توضیح است که در جدول فوق، حوزهٔ «پلیمر، پلاستیک و لاستیک» در نظر گرفته نشده‌است.

اما جدول زیر، شرح اقلام شیمیایی صادراتی تانزانیا را نمایش می‌دهد.

شرح اقلام شیمیایی صادراتی تانزانیا

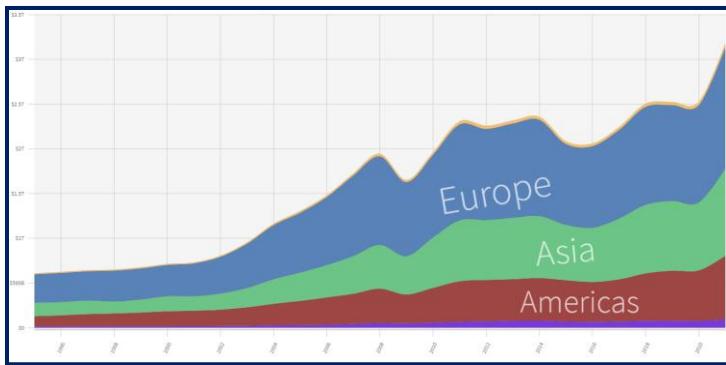
حجم صادرات (میلیون دلار)	شرح تعریفه
۴۱.۸	سوپرفسفات‌ها، در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم
۲۷.۰	نیترات آمونیوم، شامل محلول، در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم
۲۲.۸	محصولات آرایشی و بهداشتی، محصولات برنزه‌سازی، سایر

فصل هشتم: واردات و صادرات محصولات شیمیایی تانزانیا

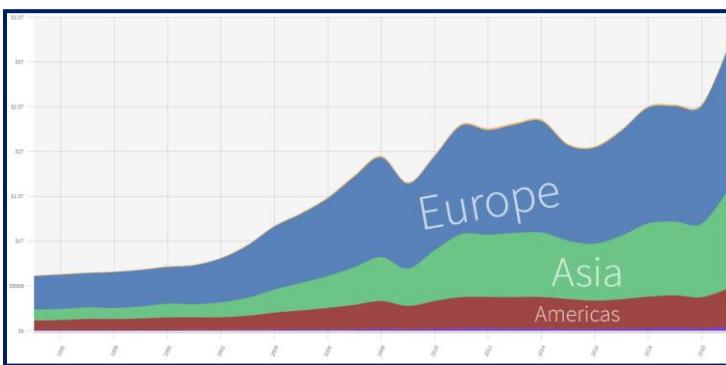
۲۱.۱	مواد شوینده و پاک‌کننده، برای فروش جزئی
۱۵.۳	صابون‌ها برای استفاده غیر از صابون دستشویی، به شکل جامد
۵.۲	مواد معطر ترکیبی - برای صنایع غذایی و نوشیدنی
۵.۱	روغن‌های ضروری، سایر
۴.۴	حشره‌کش‌ها، بسته‌بندی شده برای فروش جزئی
۴.۰	کلرید پتاسیم، در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم
۴.۰	محصولات بهداشت دهان و دندان، به جز خمیردندان
۳.۸	عصاره دباغی واکتل
۳.۱	کودهای حاوی نیترات و فسفات، سایر، در بسته‌های تا ۱۰ کیلوگرم
۲.۸	دی‌اکسید کربن
۲.۳	مواد شوینده و پاک‌کننده حاوی سورفکtant‌های آلی، سایر
۲.۰	اوره، شامل محلول‌های آبی در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم
۱.۹	محصولات صنایع شیمیایی، آماده‌سازی‌ها، مخلوطها
۱.۵	عوامل سطح‌فعال آنیونی
۱.۳	کلرید آلومینیوم
۱.۳	کودهای حاوی نیتروژن-فسفر-پتاسیم، در بسته‌های بیش از ۱۰ کیلوگرم
۱.۲	مواد منفجره آماده، به جز پودرهای پیشرانه
۱.۱	فیوزهای ایمنی یا انفجاری، چاشنی‌ها، فتیله‌ها
۱.۱	سیلیکات‌های سدیم به جز متاسیلیکات‌ها

جدول بالا به خوبی آشکار می‌کند که تانزانیا اساساً صادرات چندانی در زمینهٔ صنایع شیمیایی ندارد. با این وجود در شماری از مواد شیمیایی حوزهٔ کشاورزی و شوینده، تانزانیا صادرات نسبتاً مهمی، عموماً از طریق بسته‌بندی مجدد و نه تولید، نشان می‌دهد.

نمودارهای زیر، روند تغییرات مقاصد و مبدأهای صادرات و واردات مواد شیمیایی تانزانیا را مابین سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۳ نشان می‌دهد.

روند تغییرات مبدأ واردات مواد شیمیایی تانزانیا بین سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۳

روند تغییرات مقاصد صادراتی مواد شیمیایی تانزانیا بین سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۳

نمودارهای فوق نشان می‌دهند که با وجود تغییرات نسبی، کماکان کشورهای اروپایی مهم‌ترین شرکای تجاری تانزانیا در حوزهٔ صنایع شیمیایی محسوب می‌شوند. بیشترین تجارت تانزانیا با کشورهای اروپایی در حوزهٔ شیمیایی مربوط به ترکیبات شیمیایی حوزهٔ کشاورزی می‌شود.

همچنین جدول زیر ارزش دلاری محصولات پلیمری واردشده به تانزانیا را در سال مالی ۲۰۲۳/۲۰۲۲ نشان می‌دهد. مطابق با جدول زیر، تانزانیا حجم قابل توجهی از محصولات پلیمری را وارد می‌کند.

ارزش واردات محصولات پلیمری به تانزانیا (میلیون دلار)

واردات (میلیون دلار)	شرح تعریفه
۱۶۰.۳	پلی‌اتیلن ترفتالات
۱۲۶.۸	تایرهای بادی جدید از لاستیک برای اتوبوس‌ها یا کامیون‌ها
۱۰۶.۹	پلی‌پروپیلن

فصل هشتم: واردات و صادرات محصولات شیمیایی تانزانیا

۹۸.۵	سایر محصولات پلاستیکی
۹۰.۷	پلی اتیلن (با چگالی بیشتر از ۰.۹۴)
۵۳.۱	پلی اتیلن (با چگالی کمتر از ۰.۹۴)
۴۵.۳	سایر پلی اترها
۳۸.۸	پلی وینیل کلرايد
۳۵.۶	سایر پلیمرهای اتیلن
۳۴.۰	کوپلیمرهای پروپیلن
۲۲.۳	ظروف پلاستیکی برای میز و آشپزخانه
۲۹.۳	تايرهای بادی جدید از لاستیک برای خودروهای سواری
۲۵.۵	سایر پلیمرهای اکریلیک
۲۴.۶	ورق های پلیمر اتیلن غیر سلولی
۲۴.۶	سایر پلی وینیل کلرايد های پلاستیسی شده
۲۲.۵	سایر محصولات پلاستیکی برای حمل و بسته بندی کالا
۲۱.۱	تايرهای بادی جدید از لاستیک، سایر موارد
۱۹.۸	کیسه ها و مخروط ها به جز پلیمرهای اتیلن
۱۶.۶	محصولات پلاستیکی خانگی و بهداشتی
۱۵.۴	ورق های غیر سلولی از پلی اتیلن پروپیلن
۱۵.۴	لوله، تیوب یا شیلنگ پلاستیکی سفت از پلی اتیلن
۱۲.۸	تايرهای بادی جدید از لاستیک برای موتور سیکلت ها
۱۲.۷	بطری ها و فلاسک های پلاستیکی
۱۲.۶	اتصالات برای لوله، تیوب یا شیلنگ پلاستیکی
۱۲.۰	پلاستیک خود چسبنده (عرض بیش از ۲۰ سانتی متر)
۱۱.۵	پلاستیک خود چسبنده (عرض کمتر از ۲۰ سانتی متر)
۱۱.۰	کوپلیمرهای اتیلن - وینیل استات
۱۰.۱	درب ها، سرپوش ها و سایر بسته های پلاستیکی
۹.۳	ورق های غیر سلولی از پلیمرهای وینیل انعطاف پذیر
۹.۲	دستکش های جراحی لاستیکی
۷.۹	لوله، تیوب یا شیلنگ پلاستیکی سفت از پلی وینیل کلرايد
۷.۷	پوشش کف، دیوار، سقف، رول، کاشی، از وینیل کلرايد
۷.۵	سایر ورق های پلاستیکی
۷.۴	سایر لوله، تیوب یا شیلنگ پلاستیکی انعطاف پذیر
۷.۳	سایر مصالح ساختمانی پلاستیکی

فصل هشتم: واردات و صادرات مخصوصات شیمیایی تانزانیا

٧.١	تسممهای انتقال و نقاله از لاستیک، سایر موارد
٦.٧	جعبه‌های پلاستیکی
٦.٥	مجسمهای پلاستیکی و سایر اقلام ترئینی
٦.٤	کیسه‌ها و مخروط‌ها از پلیمرهای اتیلن
٦.١	محصولات لاستیکی ولکانیزه، سایر موارد به جز لاستیک سخت
٦.٠	لوازم و ملزمات پلاستیکی اداری و مدرسه‌ای
٥.٩	محصولات پیشگیری از بارداری غلافدار
٥.٩	واشرها، حلقه‌های درزگیر و سایر مهر و مومنها از لاستیک ولکانیزه
٥.٤	تایرهای بادی جدید از لاستیک برای دوچرخه‌ها
٥.٣	پلیمرهای استایرن (به جز SAN یا ABS)
٥.٣	ورق‌های پلیمر وینیل سلولی
٥.٢	تیوب‌های داخلی لاستیکی برای دوچرخه‌ها
٤.٩	سایر اترهای سلولزی
٤.٩	تیوب‌های داخلی لاستیکی به جز برای دوچرخه یا خودرو
٤.٣	تایرهای جامد یا بالشتکی، تردهای تعویض‌پذیر
٤.٣	لباس و لوازم جانبی پلاستیکی
٤.٢	رزین‌های آلکید
٣.٥	سایر ورق‌های پلی‌استر غیر سلولی
٣.٥	پلی‌کربنات‌ها
٣.٤	سایر پلی‌وینیل کلرايدها، غیر پلاستیسی شده
٣.٤	پوشش کف، دیوار، سقف، رول، کاشی، غیر از وینیل کلرايد
٣.٢	دستکش‌های غیر از جراحی از لاستیک
٣.٢	وان حمام، دوش و دستشویی از پلاستیک
٣.١	ورق‌های غیر سلولی از پلی‌اتیلن ترفتالات
٣.١	ورق‌های پلی‌اورتان سلولی
٣.٠	تایرهای بادی جدید از لاستیک، سایر موارد، ترد هیرینگ‌بون

فصل نهم: روابط تجاری ایران و تانزانیا

تجارت بین ایران و تانزانیا

تجارت بین ایران و تانزانیا از دهه‌های گذشته تا به امروز یکی از موضوعات مهم در روابط دوستانه دو کشور بوده است. با توجه به موقعیت جغرافیایی و اقتصادی هر دو کشور، پتانسیل‌های فراوانی برای گسترش روابط تجاری میان ایران و تانزانیا وجود دارد. تانزانیا به عنوان یکی از کشورهای مهم شرق آفریقا و ایران به عنوان کشوری با منابع غنی انرژی و تولیدات صنعتی، می‌توانند در حوزه‌های مختلف اقتصادی همکاری‌های گسترده‌ای داشته باشند.

زمینه‌های همکاری تجاری

ایران و تانزانیا می‌توانند در زمینه‌های مختلف اقتصادی و تجاری به توسعه همکاری‌ها بپردازنند. تانزانیا یکی از تولیدکنندگان مهم محصولات کشاورزی مانند قهوه، چای، بادام هندی، و پنبه است و ایران می‌تواند از این ظرفیت‌ها در واردات این محصولات بهره ببرد. در مقابل، ایران با توانمندی در صنایع پتروشیمی، نفت و گاز، محصولات شیمیایی و دارویی می‌تواند صادرات خود را به بازار تانزانیا افزایش دهد.

یکی از مزایای همکاری تجاری بین ایران و تانزانیا، تنوع محصولات قابل تجارت است. تانزانیا به دلیل دسترسی به منابع طبیعی و تولید محصولات کشاورزی بازار خوبی برای ایران در زمینه مواد غذایی و محصولات کشاورزی محسوب می‌شود. از سوی دیگر، ایران می‌تواند محصولات صنعتی، فناوری‌های نوین و تجربیات خود را در زمینه‌های مختلف به تانزانیا ارائه دهد.

چالش‌ها و فرصت‌ها

هرچند که پتانسیل‌های زیادی برای توسعه تجارت بین ایران و تانزانیا وجود دارد، اما موانعی نیز در این مسیر وجود دارد. از چالش‌های اصلی این حوزه، مسائل مرتبط با حمل و نقل و زیرساخت‌های تجاری است. فاصله جغرافیایی میان ایران و تانزانیا و مشکلات زیرساخت‌های بندری و حمل و نقل سبب افزایش هزینه‌های تجاری میان دو کشور شده‌است. همچنین، مسائل بانکی و مشکلات مرتبط با تحریم‌های بین‌المللی نیز بر توسعه روابط تجاری دو جانبه این دو کشور مؤثر است.

با این حال، فرصت‌های زیادی برای گسترش همکاری‌ها وجود دارد. یکی از زمینه‌های مهم همکاری، توسعه روابط در حوزه گردشگری و سرمایه‌گذاری‌های مشترک است. تانزانیا با داشتن مناطق گردشگری طبیعی و تاریخی، مانند پارک‌های ملی و کوه کلیمانجارو، می‌تواند مقصد مناسبی برای گردشگران ایرانی باشد. از سوی دیگر، ایران نیز با منابع طبیعی و تاریخی خود می‌تواند گردشگران تانزانیا را جذب کند.

صادرات و واردات

در سال‌های اخیر، ایران توانسته است با بهره‌گیری از ظرفیت‌های خود در حوزه صادرات، محصولات مختلفی مانند مواد پتروشیمی، فرآورده‌های نفتی، محصولات پلاستیکی و دارویی را به تانزانیا صادر کند. بهویژه محصولات پتروشیمی ایران به دلیل کیفیت بالا و قیمت رقابتی، جایگاه ویژه‌ای در بازار تانزانیا به دست آورده است.

جداول زیر، تجارت ایران و تانزانیا را در سال ۱۴۰۲ نمایش می‌دهد.

صادرات تانزانیا به ایران در سال ۱۴۰۲

شرح تعریفه	ارزش (دلار)	ارزش (ریال)	وزن (کیلوگرم)
سنگ منگنز و کنسانتره آن، از جمله سنگ‌های منگنز آهن دار و کنسانتره‌های آلی که بر حسب وزن خشک حاوی٪ ۲۰ یا بیشتر منگنز باشد	۷۷۸,۲۹۹	۲۲۱,۸۱۵,۲۸۰,۵۸۰	۴,۱۷۹,۵۸۰
سنگ منگنز و کنسانتره آن، از جمله سنگ‌های منگنز آهن دار و کنسانتره‌های آلی که بر حسب وزن خشک حاوی٪ ۲۰ یا بیشتر منگنز باشد	۴,۷۰۸,۵۸۸	۱,۳۴۱,۹۴۷,۶۴۱,۲۹۸	۱۲,۷۳۷,۸۴۱
سنگ روی	۶۲۳,۸۲۷	۱۷۷,۷۹۰,۷۷۵,۰۲۰	۹۴۱,۶۴۰

صادرات ایران به تانزانیا در سال ۱۰۴۲

شرح تعریفه	ارزش (دلار)	ارزش (ریال)	وزن (کیلوگرم)
الکیل بنزن سولفونه	۱۰۲,۸۵۷	۳۹,۳۸۹,۳۰۴,۲۴۰	۱۵۸,۴۰۰
سایر طوطی‌ها از جمله طوطی معمولی بجز برای تحقیقات پزشکی و...	۱۱,۱۷۵	۴,۲۹۷,۷۲۰,۷۷۰	۵۰
پرندگان زینتی شامل قناری، مرغ عشق و فنج	۳,۰۰۰	۱,۱۸۳,۳۰۷,۰۰۰	۱۴
سایر حیوانات زنده از نوع پرندگان بجز برای تحقیقات غیر از ردیف‌های ۱۰۶۳۱ لغایت ۱۰۶۳۹۰	۱,۳۹۶	۵۳۶,۱۳۱,۱۵۰	۵۶
آدامس (Chewinggum) حتی پوشیده شده از قند و شکر	۳	۱,۳۱۹,۶۶۷	۱
سایر شیرینی‌ها بدون کاکائو	۱۳۰	۵۰,۸۸۱,۳۵۹	۴۹

۱	۴,۹۴۶,۷۹۹	۱۳	ساير فرآورده ها به صورت بلوك (Block)، تخته (Slab)، قلم يا ميله (Bar) به وزن بيش از ۲ کيلوگرم
۵۵	۴۸,۷۸۴,۷۲۸	۱۲۵	ساير نان ها، غيره، فطير، خمير برای لاك و مهر و خميرهای خشک کرده آرد غير مذکور در جای دیگر
۳	۱,۹۴۸,۲۶۶	۵	خيار و خياريز (خيارتريش)، محفوظ شده در سركه يا در جوهر سركه
۷	۲,۶۷۴,۴۷۳	۷	رب گوجه فرنگي
۱	۵۶۶,۱۲۹	۱	لوبیا، پوست گرفته (به صورت دانه) محفوظ شده به جز در سركه يا جوهر سركه يا در قند يخ
۳۳۹	۹۰,۳۱۵,۱۹۳	۲۳۱	ساير آب پرتقال به غير از نوع يخ زده و يخ نزده با يك مقیاس بربیکس از ۲۰ تجاوز نکند
۲۱	۳۶,۵۸۷,۵۷۰	۹۴	فرآورده ها بر اساس عصاره، اسانس ها يا تغليظ شده ها يا بر اساس قهوه
۵۰	۱۵,۳۷۹,۱۹۵	۳۹	آب (همچنین آبهایمعدنی و گازدار شده)، که به آن قند، شیرین کننده، افروده شده باشد
۱۱	۳,۵۲۵,۶۱۹	۹	مکمل های غذایی مایع
۱	۵۷۴,۳۲۸,۸۰۴	۱,۵۰۵	ساير معرف های تشخيص بيماري يا آزمایشگاهی روی يك تکيه گاه، معرف های تشخيص بيماري يا آزمایشگاهی آماده شده، حتی روی تکيه گاه، حتی عرضه شده (بسته بندی شده) به شكل مجموعه (کيت)
۳,۹۲۵	۷,۴۲۵,۵۵۳,۲۹۴	۱۹,۲۳۵	كتاب، بروشور، جزو و مطبوعات چاپ شده که در جاي دیگر گفته نشده
۵,۷۳۴	۵,۴۴۹,۳۰۳,۱۳۰	۱۴,۳۲۴	ماشين های خرد کردن یا سائیدن خاک، سنگ، سنگ معدن، و غيره.
۲۵	۱,۴۲۲,۷۴۵,۲۰۰	۳,۶۰۰	دستگاه الکتروکووتر (electrosurgical unit)
۶۹۰	۲,۵۸۴,۰۰۸,۶۰۰	۶,۹۰۲	اشيء برای جشن، کارناوال، شعبده بازی و اشياء اعجاب آور (غير از اشياء برای جشن کریسمس)
۱۰,۲۴۰	۹,۳۶۹,۶۰۰,۰۰۰	۲۵,۶۰۰	ماشين های خرد کردن یا سائیدن خاک، سنگ، سنگ معدن، و غيره.
۲۶۶,۰۰۰	۵,۴۹۲,۶۰۹,۶۵۰	۱۴,۶۳۹	سيمان سفید، حتی رنگ شده به طور مصنوعی
۴۹۶,۸۴۰	۱۳۰,۹۸۹,۹۷۸,۶۲۴	۳۳۱,۳۹۲	روغن پایه معدنی
۵۰,۴۰۰	۲۰,۰۲۳,۴۸۱,۸۶۳	۵۲,۰۶۳	ساير واژلين ها بجز گرید داروبي و ژله كابل
۱۹۹,۹۳۰	۱۰۷,۷۷۹,۴۸۶,۶۵۴	۲۷۲,۷۱۳	الکيل بنزن خطی (LAB)
۱,۲۶۲	۱,۱۵۲,۴۸۳,۰۰۰	۳,۰۰۶	ساير ماشينها و دستگاه های مکانيکي با کار خاص غير مذکور در جاي دیگر

۱۴,۶۰۰	۲۴,۳۳۳,۰۴۶,۵۱۸	۶۴,۸۳۴	کف پوش های غیر محملی باف، از مواد نسجی سنتتیک یا مصنوعی آماده مصرف
۹۹۳,۹۴۰	۱۹۸,۳۸۳,۹۶۹,۶۳۹	۵۰۱,۹۴۳	ساختمانی های گرم نورد شده به صورت طومارهای نامنظم پیچیده شده دارای دندانه، برآمدگی گودی یا غیره که در جا دیگری ذکر نشده باشد
۴,۰۵۸,۴۴۰	۷۹۸,۱۸۰,۱۸۱,۳۶۶	۲,۰۸۹,۹۹۰	میله های آهنی یا فولادی، گرم نورد شده دارای دندانه، برآمدگی گودی یا بعداز نورد تاب داده شده، یا با تغییر شکل یافته‌گی های حاصل از نورد
۱۹۸,۲۹۰	۳۸,۶۵۸,۱۷۳,۹۰۸	۹۹,۸۸۰	روغن پایه معدنی
۱۲۶,۴۵۶	۱۹,۵۵۵,۴۶۴,۱۷۷	۵۱,۸۲۰	ساختمانی ظروف شیشه ای به غیر از اپال و به غیر از دارای ضریب انبساط خطی نه بیش از ۰,۰۰۰۰۵ هر کلوین و در یک محدوده حرارتی بین صفر تا ۳۰۰ درجه سانتیگراد
۱۷۷,۶۰۰	۷۷,۸۵۷,۴۵۷,۲۴۳	۱۹۵,۷۳۲	الکل بنزن سولفونه
۷,۳۴۲	۱,۷۸۷,۶۴۸,۴۶۴	۴,۷۷۲	بیسکویت هایی که به آن ها مواد شیرین کننده افزوده اند
۱,۴۴۰	۱,۱۶۶,۸۶۹,۵۱۲	۲,۹۵۲	سبب زمینی آماده یا محفوظ شده بجز در سرمه یا جوهر سرمه، بخ زد
۳۵۳,۴۷۰	۷۲,۰۲۳,۱۷۵,۲۳۸	۱۷۹,۴۹۳	روغن پایه معدنی
۱۵,۲۰۰	۸,۰۲۹,۰۶۵,۸۲۸	۲۱,۳۸۰	ساختمانی های آلکید بجز رزین های الکیدا صلاح شده ویژه رنگ اتومبیل
۱۰۳,۵۳۰	۱۹,۱۹۸,۶۰۴,۰۱۶	۴۸,۵۷۷	میله های آهنی یا فولادی، گرم نورد شده دارای دندانه، برآمدگی گودی یا بعداز نورد تاب داده شده، یا با تغییر شکل یافته‌گی های حاصل از نورد
۵,۴۴۴	۱,۹۹۵,۲۷۷,۹۸۲	۵,۲۸۱	وافل ها و ویفرها
۳۵,۸۲۹	۲۵,۷۵۱,۵۹۷,۰۳۴	۶۶,۵۳۹	شکلات، غیره، حاوی کاکائو، به صورت غیر از بلوک، تخته، میله یا قلم، غیر مذکور در جای دیگر
۷۲,۳۰۰	۱۴,۷۷۶,۷۶۵,۴۸۸	۳۸,۳۰۸	ساختمانی خمیرهای غذایی پخته نشده و پرن شده و آماده نشده به نحوی دیگر به غیر از انواع حاوی تخم مرغ
۲,۷۳۶	۹۹۶,۱۹۴,۸۲۴	۲,۶۵۵	وافل ها و ویفرها
۱۳,۲۴۹	۳,۷۳۰,۰۲۱,۸۷۹	۹,۹۳۴	رب گوجه فرنگی
۱۸	۶,۷۵۶,۶۰۶	۱۸	کچاپ گوجه فرنگی (Tomato ketchup) و سایر سس های گوجه فرنگی
۶۹۲,۳۴۰	۱۲۵,۱۲۴,۸۱۸,۳۸۹	۳۳۳,۱۶۷	پروفیل با مقطع از آهن یا فولاد غیر ممزوج فقط، گرم نورد شده گرم کشیده شده یا گرم اکسترود شده بالندی کمتر از ۸۰ میلی متر.

۴۹۶,۸۵۰	۹۰,۶۳۶,۸۰۹,۷۸۸	۲۴۱,۱۳۰	پروفیل با مقطع U از آهن یا فولاد غیر ممزوج فقط، گرم نورد شده گرم کشیده شده یا گرم اکسترو دشده بلندی امیلی متريا بيشتر.
۴,۶۷۴	۶,۵۷۷,۰۶۹,۱۴۶	۱۷,۵۱۷	فرizer از نوع ايستاده به گنجايش حداكثر ۹۰۰ لیتر بجز نوع آزمایشگاهی یا دارويی یا پزشكی
۱۳,۲۲۴	۳,۴۱۸,۰۵۳۷,۸۲۷	۸,۷۵۹	بيسكويت هایی که به آن ها مواد شیرین کننده افزوده اند
۲۵۲	۵۹,۱۴۳,۹۸۲	۱۵۲	ساير نان ها، غيره، فطير، خمير برای لاق و مهر و خميرهای خشک کرده آرد غیر مذکور در جای ديگر
۱,۵۵۹,۰۶۰	۱۹۸,۱۶۷,۸۵۷,۵۴۸	۵۲۱,۴۷۴	ساير مخلوط های قيرى بر اساس آسفالت طبيعى، قير طبيعى و نفتى، قطران معدنى بازفت قطران معدنى
۳۴۹,۴۷۱	۲۲۳,۸۱۱,۹۷۰,۰۱۳	۵۸۴,۸۸۱	مخمرهای فعال (زنده)
۷۲۵,۰۰۰	۱۰۱,۰۷۶,۶۱۰,۰۹۰	۲۵۷,۲۹۵	هيدرواكسيد سديم (سود سوزآور) جامد به صورت پرك
۳۵,۲۰۰	۶,۱۲۵,۷۵۴,۷۳۲	۱۵,۸۷۱	اتيلن گليكول (اتان دي ئول)
۸,۵۱۴,۸۶۰	۱۰۱,۵۱۹,۴۹۵,۳۳۷	۲۶۳,۹۶۱	ساير سيمان سفید پرتلند بجز رنگ شده به طور مصنوعى
۸,۱۰۰	۳,۴۲۶,۴۱۰,۳۰۹	۸,۹۰۹	مخزن، انباره، خم و خمه و با گنجايش بيش از ۳۰۰ لیتر از مواد پلاستيكي
۴۵۹,۰۰۰	۹,۶۱۹,۳۴۷,۳۷۵	۲۵,۲۴۴	سيمان سفید، حتى رنگ شده به طور مصنوعى
۸۹,۷۶۰	۴۴,۶۲۲,۰۶۳,۷۵۰	۱۱۲,۶۳۰	ساير رزين های آلکيد بجز رزين های الکيدا صلاح شده ويزه رنگ اتموبيل
۱۶۵,۰۰۰	۳۱,۵۱۰,۸۲۰,۰۰۰	۸۲,۵۵۵	ساير رزين های اوريئيك و تيوواره به غير از پودر قالبگيری از رزين های اوريئيك
۵,۲۶۶,۰۵۰	۱۱۰,۱۷۵,۴۵۷,۴۴۴	۲۸۹,۲۲۵	سيمان سفید، حتى رنگ شده به طور مصنوعى
۱۲۵,۷۶۷,۹۰۷	۱۵,۷۴۵,۸۰۸,۹۹۲,۰۲۸	۴۱,۹۴۶,۴۵۴	ساير اوره حتى به صورت محلول در آب
۱۳,۰۰۰	۱,۹۰۷,۹۵۱,۵۰۰	۴,۹۴۰	خرما استعمران تازه يا خشک کرده
۴,۵۶۰	۲,۶۰۶,۴۲۳,۵۶۸	۶,۵۹۴	بيسكويت هایی که به آن ها مواد شیرین کننده افزوده اند
۱۰۴,۸۰۰	۵۱,۹۷۶,۷۸۶,۱۶۰	۱۳۶,۲۴۰	مخمرهای فعال (زنده)
۱,۶۱۵,۸۵۰	۱۲,۲۱۲,۵۲۳,۶۹۱	۳۲,۱۲۲	گچ
۵۱,۶۷۸,۸۸۰	۵۹۵,۲۲۵,۷۶۵,۳۸۷	۱,۵۷۴,۶۵۱	ساير سيمان سفید پرتلند بجز رنگ شده به طور مصنوعى
۱۵۷,۲۲۴	۳۰,۶۲۵,۲۳۵,۲۲۴	۸۰,۲۵۸	گریس
۲۷۱,۵۷۷	۶۰,۲۸۲,۷۸۲,۲۵۹	۱۵۸,۸۸۵	روغن پایه معدنى
۷۶,۰۳۲	۲۹,۸۸۸,۰۵۶,۸۰۳	۷۷,۰۰۴	ساير وازلين ها بجز گرید دارويی و ژله كابل
۲,۸۲۰,۴۶۲	۹۱۷,۵۷۷,۰۶۲,۶۸۵	۲,۳۸۳,۸۶۷	موم پارافين داري کمتر از ۷۵٪ درصد وزني روغن
۵۵,۸۸۸,۳۷۸	۷,۷۵۳,۴۹۷,۷۱۸,۵۴۷	۲۰,۲۷۸,۴۹۸	قيرنفت

۴۵,۵۹۶	۵,۹۰۶,۴۸۵,۵۵۲	۱۵,۱۳۳	بیتومن انامل
۵۵۸,۶۹۰	۷۰,۵۶۹,۶۴۶,۱۸۲	۱۷۹,۴۳۳	سایر مخلوط های قیری بر اساس آسفالت طبیعی، قیر طبیعی و نفتی، قطران معدنی بازفت قطران معدنی
۱۹,۳۶۰	۷,۳۳۱,۸۴۲,۰۵۶	۱۸,۳۹۲	کربن (دوده کربن و سایر اشکال کربن که در جای دیگر گفته نشده و مشمول شماره دیگر تعریف نشده باشد).
۱,۴۷۷,۹۹۷	۲۱۳,۳۵۴,۲۹۰,۱۰۹	۵۵۳,۸۵۱	هیدروکسید سدیم (سود سوزآور) جامد به صورت پرک
۹۵,۸۰۹	۵,۲۰۳,۶۷۹,۲۵۲	۱۳,۸۹۳	کربنات دی سدیم
۵۱,۰۰۰	۷۰۵,۴۸۰,۱۹۵	۱,۷۸۵	کربنات کلسیم
۲,۱۰۰,۰۰۰	۱۸۷,۴۶۲,۲۰۰,۵۰۰	۴۹۴,۰۹۶	سیلیکات سدیم جامد
۱,۹۹۵,۰۰۰	۲۵۶,۵۵۱,۶۷۹,۹۵۰	۶۷۱,۶۳۶	سایر اوره حتی به صورت محلول در آب
۲۰,۱۵۹	۹,۸۱۹,۵۱۸,۱۸۴	۲۶,۲۰۳	پوشش و رنگ ها بر اساس پلی استرها
۲۰,۰۳۱	۱۰,۴۳۷,۱۷۲,۸۹۳	۲۷,۸۵۲	سایر فرآورده های تانسیو کتیف غیر مذکور در جای دیگر
۱۰۲,۰۰۰	۳۹,۵۷۱,۸۰۶,۱۶۸	۱۰۰,۱۲۹	پلی اتیلن گرید فیلم با وزن مخصوص (چگالی) کمتر از٪ ۹۴
۱۲۳,۷۵۰	۳۹,۴۶۵,۸۹۵,۰۸۰	۹۸,۱۹۶	کامپاند پلی اتیلن غیرپودری با وزن مخصوص٪ ۹۴ یا بیشتر و پلی‌روکش سیم و کابل
۹,۱۸۱	۳,۵۰۷,۰۷۱,۸۲۵	۹,۱۹۳	صفحه، ورق یا تیغه استرج از پلیمرهای اتیلن
۴۰۰	۱۲۰,۷۶۹,۹۲۰	۳۱۵	لوازم خانه داری و پاکیزگی که در جای دیگر مذکور نیست، از مواد پلاستیکی
۱۴,۲۴۰	۵,۸۸۱,۵۱۸,۷۲۰	۱۵,۶۶۴	مخزن، انباره، خم و خمره و با گنجایش بیش از ۳۰۰ لیتر از مواد پلاستیکی
۶,۸۰۰	۷,۵۱۴,۳۸۲,۸۵۰	۱۸,۸۵۰	کفش های ضدآب که قوزک پا را نمی پوشاند با رویه کائوچو یا پلاستیک
۲۰,۸۱۰	۱,۲۸۸,۷۴۴,۷۶۷	۳,۴۳۳	سنگ خارا پولیش داده شده کارشده یا کارشده اما کنده کاری و حکاکی نشده
۸,۰۰۰	۳۵۷,۴۰۳,۴۸۲	۹۳۳	با ضریب جذب آب وزنی بیش از ۰/۵ درصد و حداقل ۱۰ درصد
۱۳۲,۹۷۵	۸,۹۲۸,۹۹۹,۶۴۲	۲۳,۶۷۸	شیشه فلوت، ساییده و صیقل شده مسلح نشده با ضخامتهای بیشتر از ۴.۵ میلی متر
۱,۶۱۵,۰۷۰	۱۰۹,۱۷۰,۳۵۱,۳۰۲	۲۸۷,۲۷۶	سایر شیشه های فلوت، ساییده و صیقل شده مسلح نشده غیر مذکور در جای دیگر
۱۹,۱۰۰	۳,۱۴۴,۹۱۳,۹۳۸	۷,۸۳۸	سایر ظروف شیشه ای غیر مذکور در ردیفهای ۷۰۱۳ برای محل کار، توالت، تزئینات داخلی یا مقاصد مشابه غیر از شماره های ۷۰۱۰ یا ۷۰۱۱ نقاشی شده، تراش خورده، صنایع دستی

۱۲۰,۲۴۰	۹۵,۰۴۴,۱۸۸,۹۶۰	۲۴۰,۴۸۵	ماشین های خردکردن یا سائیدن خاک، سنگ، سنگ معدن، و غیره.
۱۵,۲۸۵	۶,۴۱۳,۳۳۵,۶۶۳	۱۶,۷۳۰	مخلوط کن های بتون و ملاط.
۴,۸۰۰	۲,۲۵۳,۱۱۳,۸۲۰	۵,۸۸۴	نشیمن های دارای اسکلت فلزی، رویه نشده
۷۶۱,۴۳۰	۶,۲۸۶,۳۰۲,۹۰۲	۱۶,۷۴۲	گچ
۴,۸۷۸,۳۷۰	۵۸,۳۲۲,۰۴۸,۱۴۲	۱۵۵,۲۶۰	ساير سيمان سفيد پرتلند بجز رنگ شده به طور مصنوعی
۲,۰۱۰,۱۳۹	۳۶۶,۰۳۳,۳۰۶,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۹۱	غاز طبیعی مایع شده در ظروف یک هزار سانتی متر مکعب و بیشتر
۱۰,۳۸۰	۱۴,۷۷۸,۸۹۲,۸۰۰	۳۹,۳۶۰	تشک از سایر مواد، که در جای ديگري مذكور نباشند
۲,۴۷۰,۷۰۰	۷۸,۸۹۳,۰۶۸,۷۶۲	۲۰۹,۶۰۶	با ضريب جذب آب وزني بيش از ۰/۵ درصد و حداکثر ۱۰ درصد
۲۰,۱۷۹	۳,۲۹۷,۹۷۳,۵۳۹	۸,۲۷۳	ساير ظروف شيشه ای به غير ازاپال و به غير ازداراي ضريب انبساط خطی نه بيش از ۰۰۰۰۰۵ هر کلوين و در يک محدوده حرارتی بين صفر تا ۳۰۰ درجه سانتيگراد
۱۱,۰۵۷	۹,۶۱۵,۰۱۵,۷۲۵	۲۴,۳۲۵	کابل زمینی اعم از روغنی یا خشک بالاتر از یک کیلوولت لغايت ۱۳۲ کیلوولت
۳۰,۰۰۰,۰۰۰	۵,۶۳۲,۸۲۵,۰۹۰,۰۰۰	۱۴,۱۳۰,۰۰۰	شمش از آهن و فولاد غير ممزوج، که در جای ديگر ذكر نشده است
۲۱۶,۰۰۰	۱۳۲,۷۴۰,۱۷۲,۹۰۰	۳۴۸,۳۹۶	مخمرهای فعال (زنده)
۷۵,۰۰۰	۷,۶۲۴,۰۰۳,۵۰۰	۲۰,۲۵۰	ساير هيروئن کربنات سديم (بي کربنات سديم) بجز بي کربنات غير تزریقی گرید دارویی
۶۴۵	۷۸۲,۸۴۱,۰۱۵	۱,۹۳۵	جعبه برای زیورآلات یا کارد و چنگال و اشیاء همانند از چوب
۱۰۰	۹,۷۰۹,۶۵۶	۲۴	با ضريب جذب آب وزني بيش از ۱۰ درصد
۴,۳۸۰	۱,۵۰۶,۲۱۰,۳۸۷	۳,۷۲۳	ظرفشوئی... و سایر ادوات ثابت بهداشتی از چینی.
۳۱۸	۲۰۵,۹۲۵,۶۲۱	۵۰۹	آينه های شيشه ای قاب شده (به استثناء آينه های عقب بین وسائط نقلیه زمینی)
۱۷	۱۷۱,۰۱۳,۵۷۰	۴۵۵	ساير اجزاء و قطعات و متفرعات ماشينهای مشمول شماره ۸۴۷۱ غير مذكور
۱۷,۱۷۰	۳۴,۲۲۳,۵۰۱,۵۵۰	۸۵,۸۵۰	ساير ماشين آلات و دستگاه ها برای کارهای عمومی، ساختمانی و همانند غير از فنيشرها
۱۷۱,۸۸۰	۲۱,۹۴۰,۴۱۴,۷۵۲	۵۸,۱۷۰	ساير مخلوط های قيری بر اساس آسفالت طبیعی، قير طبیعی و نفتی، قطران معدنی بازفت قطران معدنی
۱۹۳,۶۰۰	۸۱,۰۳۶,۸۵۴,۸۷۰	۲۰۴,۳۴۳	الکيل بنزن سولفونه
۴,۸۳۱	۲,۹۰۴,۲۹۲,۴۱۰	۷,۷۲۸	لوازم خانه داری و پاکيزگی که در جای ديگر مذكور نیست، از مواد پلاستیکی

همانگونه که در دو جدول بالا مشخص است، صادرات تانزانیا به ایران محدود و بهارزش تقریبی ۶ میلیون دلار است. این در حالی است که صادرات ایران به تانزانیا ارزشی معادل ۹۳ میلیون دلار دارد. در میان اقلام صادراتی ایران به تانزانیا، اوره، قیر، انواع موم و همین طور آهن و سیمان، بیشترین ارزش دلاری را به خود اختصاص داده‌اند.

ضمیمه: فهرستی از مهم‌ترین شرکت‌های حوزهٔ شبیه‌سازی تانزانیا

Company Name	Description	Industry	Contact Information
Prochem Trading Limited	A chemical and commodity trading company based in Dar es Salaam, specializing in high-quality raw materials and processing chemicals for various industrial sectors.	Chemicals and Commodities	Phone: +٢٥٥ ٧٥٧٧٥٣٤٧٣, Website: www.prochem.co.tz
Bukoola Chemical Industries Ltd	An agricultural chemical manufacturer, focusing on crop protection solutions and serving over ١٠ million farmers in the region with more than ٥٠ proven products.	Agriculture/Crop Protection	Email: info@bukoolachemicals.com , Phone: +٢٥٦ ٤٤٢٣٤٠٥١, Toll-free: ٠٨٠٠ ٣٠٠ ٨٠٣
RK Chemicals Tanzania Ltd	Produces and supplies quality industrial chemicals, swimming pool chemicals, and soaps & detergents. They cater to both industrial and domestic markets.	Chemicals	Website: www.rkchemicals.co.tz , Address: Plot No ٩٠/٢, Pugu Road, Dar Es Salaam
SIL Chemicals Ltd	The largest distributor, importer, and manufacturer of industrial and chemical detergents in Tanzania, providing innovative solutions for professional and industrial uses.	Chemicals	Address: Isere street, Kinondoni Biafra, Dar es Salaam, Email: info@ncd.co.tz
Fortune Emirates	A leading chemical trading company in the UAE with operations in Africa, specializing in industrial chemicals and raw materials, including polyurethane chemicals.	Chemicals	Phone: +٩٧١ ٦ ٥٦٣٨٧٤٦, Email: sales@fortuneemirates.com
Tanzania Chemical Industries Corporation (TCIC)	Involved in the manufacturing and distribution of various chemical products within Tanzania, supporting local industrial needs.	Chemicals	Specific contact info not available; generally operates in Tanzania
East African Chemicals Ltd	Manufacturer of industrial chemicals in East Africa, serving diverse industries with essential chemical products.	Chemicals	Phone: +٢٥٤ ٧٢٢٣٨٩١٥١, Email: sales@panchemicalsafrica.com
Chemworld Tanzania	Distributor of chemical products tailored for both industrial and consumer markets, aiming at enhancing efficiency across different sectors.	Chemicals	Phone: (٨٠٠) ٧٦٨٠٥٨١٠, Email: Sales@ChemWorld.com
Global Chemicals Tanzania	Engaged in the supply and distribution of chemicals across various industries with a focus on sustainability.	Chemicals	Contact information available on further inquiry; established in ١٩٩٩.
ChemTrade East Africa	Supplier of chemicals to diverse sectors, including construction and agriculture, known for its wide range of products.	Chemicals	Specific contact information not provided; more details required for inquiry
ChemPlus Tanzania	A specialized chemical distributor, providing a broad range of products with an emphasis on innovation and customized solutions.	Chemicals	Phone: +٢٧ ١١ ٧٦٠ ٧٠٠٠, Email: info@chemplus.co.za
CleanTech Tanzania	Specializes in eco-friendly cleaning chemicals and solutions, focusing on sustainable practices for industrial and commercial cleaning sectors.	Clean Technology/Chemicals	Specific contact information not provided; mentioned in recent industry reports
Eco-Chem Tanzania	Committed to supplying eco-friendly chemical solutions and practicing	Clean Technology/Chemicals	Email: info@ecochem.al ,

ضمیمه: فهرستی از مهمترین شرکت‌های حوزه شیمیابی تانزانیا

	sustainability and safe chemicals handling.		Phone: (+۳۵۵) ۶۹۲۰۲۷۲۹۵
Green Solutions Tanzania	A recycling and manufacturing firm focused on transforming plastic waste into sustainable products, including handcrafted furniture and lumber.	Recycling/Sustainable Solutions	Specific contact information not detailed; based in Arusha, Tanzania
Tanzania Industrial Gases Ltd	Leading manufacturer and distributor of industrial and medical gases in Tanzania, supplying oxygen, nitrogen, argon, and welding equipment.	Industrial Gases	Phone: +۲۰۰ ۲۲ ۲۸۶ ۳۸۳۸, Dar es Salaam
Clean Solutions Tanzania	Specializes in providing eco-friendly cleaning products and services for residential and commercial clients, focusing on sustainable cleaning practices.	Cleaning Solutions	Address: Ohio St Golden Jubilee Towers, ۹th Floor, Wing A, Dar es Salaam, Phone: (+۲۰۰) ۷۶۶ ۴۲۲ ۴۰۷, Email: info@yellow.co.tz
Eco-Clean Tanzania	Dedicated to providing environmentally friendly cleaning solutions, focusing on biodegradable products to promote sustainable practices across various sectors.	Cleaning Solutions	Contact details not explicitly provided; generally found via local directories.
Green Clean Tanzania	Offers cleaning services with an emphasis on sustainable and eco-friendly methods, providing tailored cleaning solutions for diverse sectors.	Cleaning Services	Contact information not specified; check local business listings for details.
Purity Chemicals Tanzania	Manufacturer and distributor of various chemical products aimed at diverse industries, emphasizing quality and safety in production processes.	Chemical Manufacturing	Specific contact information found via local industry sources.
ChemTrade East Africa	Provides supply chain solutions and technical support, involved in the distribution of a variety of chemicals in East Africa.	Chemical Distribution	Email: info@chemtrade.com, Phone: +۹۶۶ ۱۲ ۶۰۲ .....
East African Chemicals Ltd	Major manufacturer and distributor of industrial chemicals, specializing in water treatment chemicals and acids in East Africa.	Chemical Manufacturing	Phone: +۲۰۴ ۷۲۲ ۳۸۹۱۰۱, Email: sales@panchemicalsafrica.com
Chemworld Tanzania	Distributes chemical products to industrial and commercial markets, focusing on innovation and efficiency in the service of manufacturing sectors.	Chemical Distribution	Specific contact details not provided; available via local inquiries.
Global Chemicals Tanzania	Established distributor on the African Continent, focusing on supplying quality chemicals and customer service in various sectors.	Chemical Distribution	Contact information typically found on local business directories.
ChemPlus Tanzania	Specializes in chemical distribution, offering a wide range of hazardous and non-hazardous chemicals, emphasizing safe handling practices.	Chemical Distribution	Phone: +۲۷ ۱۱ ۷۶۰ ۷۰۰, Email: info@chemplus.co.za
CleanTech Tanzania	Focuses on providing eco-friendly cleaning chemicals and solutions for industrial and commercial cleaning, promoting sustainability.	Clean Technology	Email: info@cleantech.com, Phone: +۴۱۰ ۲۳۳ ۹۷۰
Eco-Chem Tanzania	Provides eco-friendly chemical products, focusing on sustainability and safety in customer service and product offerings.	Chemical Manufacturing	Email: info@ecochem.al, Phone: (+۳۵۵) ۶۹۲۰۲۷۲۹۵

Green Solutions Tanzania	Provides sustainable gas solutions, contributing to cleaner energy practices in Tanzania through installations and consultancy.	Energy Solutions	Registered as CNG Retrofitting and Consultancy; specific contact details available on inquiry.
CleanTech Tanzania	CleanTech Tanzania focuses on providing eco-friendly cleaning technologies and products aimed at both residential and commercial sectors, emphasizing sustainable practices.	Clean Technology	Contact details not explicitly provided; typically found through local inquiries.
Eco-Chem Tanzania	Eco-Chem Tanzania specializes in producing and distributing eco-friendly chemical products that prioritize sustainability and safety for various industries.	Chemical Manufacturing	Email: info@ecochem.com, Phone: +٢٥٥ ٧٨٩ ٦٧٨ ٩١
Green Solutions Tanzania	Green Solutions Tanzania offers sustainable solutions for various industries, including waste management and renewable energy products, focusing on environmentally responsible practices.	Environmental Solutions	Contact details available through local business directories.
Tanzania Industrial Gases Ltd	Tanzania Industrial Gases Ltd manufactures and distributes industrial and medical gases, aiming to meet the needs of local industries and healthcare sectors.	Industrial Gases	Phone: +٢٥٥ ٢٢ ٢٨٦ ٣٨٣٨, Address: Dar es Salaam, Tanzania
Clean Solutions Tanzania	Clean Solutions Tanzania provides eco-friendly cleaning services and products, focusing on improving sustainability practices in both commercial and residential sectors.	Cleaning Solutions	Contact details not explicitly provided; available through local business inquiries.
Eco-Clean Tanzania	Eco-Clean Tanzania specializes in offering biodegradable cleaning products and services, promoting environmentally sustainable cleaning practices.	Cleaning Solutions	Specific contact details not available; typically reachable via local inquiries.
Green Clean Tanzania	Green Clean Tanzania focuses on environmentally sustainable cleaning services, providing solutions tailored to the needs of their clients while promoting green practices.	Cleaning Services	Contact information typically found in local business directories.
Purity Chemicals Tanzania	Purity Chemicals Tanzania is engaged in manufacturing and distributing a range of chemical products, focusing on quality and safety to meet various industry standards.	Chemical Manufacturing	Email: info@puritychemicals.co.tz, Phone: +٢٥٥ ٧٣٤ ٥٦٧ ٨٩٠
ChemTrade East Africa	ChemTrade East Africa provides supply chain solutions and distributes a variety of chemical products across East Africa, catering to multiple sectors.	Chemical Distribution	Email: info@chemtradeeastafrika.com, Phone: +٢٥٥ ٢٢ ٢١٠ ٠٠٣
East African Chemicals Ltd	East African Chemicals Ltd manufactures and distributes industrial chemicals, specializing in water treatment chemicals and various other products essential for local industries.	Chemical Manufacturing	Phone: +٢٥٤ ٧٢٢ ٣٨٩١٥١, Email: sales@eastafricanchemicals.com
Chemworld Tanzania	Chemworld Tanzania specializes in providing chemical products for various industrial applications, emphasizing innovation and customer satisfaction in their solutions.	Chemical Distribution	Specific contact information not provided; generally

ضمیمه: فهرستی از مهمترین شرکت‌های حوزه شیمیابی تانزانیا

			available via local business inquiries.
Global Chemicals Tanzania	Global Chemicals Tanzania is dedicated to supplying quality chemicals and services, playing a vital role in local chemical distribution and industrial applications.	Chemical Distribution	Contact information typically available through local business inquiries.
ChemPlus Tanzania	ChemPlus Tanzania operates as a specialized distributor of hazardous and non-hazardous chemicals, focusing on maintaining safe practices in handling and distribution.	Chemical Distribution	Phone: +۲۰۵ ۷۴۳ ۰۵۴ ۳۲۱, Email: info@chemplus.com
Green Clean Tanzania	Green Clean Tanzania focuses on environmentally friendly cleaning services, offering tailored solutions that promote sustainable practices for businesses and homes.	Cleaning Services	Contact details typically found via local business directories.
Purity Chemicals Tanzania	Specializes in the manufacturing and distribution of various chemical products, focusing on quality and safety for multiple industrial sectors.	Chemical Manufacturing	Email: info@puritychemicals.co.tz, Phone: +۲۰۰ ۷۳۴ ۰۶۷ ۸۹۰
ChemTrade East Africa	ChemTrade East Africa is a distributor of a wide range of chemical products, offering supply chain solutions and technical support across East Africa.	Chemical Distribution	Email: info@chemtradeeastafrika.com, Phone: +۲۰۰ ۲۲ ۲۱۰ ۰۰۳۰
East African Chemicals Ltd	Engaged in the manufacturing and distribution of industrial chemicals including water treatment chemicals, serving various industries across East Africa.	Chemical Manufacturing	Phone: +۲۰۴ ۷۲۲ ۳۸۹۱۰۱, Email: sales@east-africanchemicals.com
Chemworld Tanzania	Provides a variety of chemical products for industrial and commercial markets, emphasizing innovation and customer satisfaction in their operations.	Chemical Distribution	Specific contact information not provided; available via local inquiries.
Global Chemicals Tanzania	Established as a reliable distributor of chemicals on the African continent, committed to providing quality products and excellent customer service across diverse sectors.	Chemical Distribution	Contact details typically available through local industry inquiries.
ChemPlus Tanzania	Operates as a specialized distributor of both hazardous and non-hazardous chemicals, ensuring safe handling practices and consistent product quality.	Chemical Distribution	Phone: +۲۰۵ ۷۴۳ ۰۵۴ ۳۲۱, Email: info@chemplus.com
CleanTech Tanzania	Focuses on eco-friendly cleaning technologies and products, catering to both residential and commercial sectors to foster sustainability and safety.	Clean Technology	Contact details are generally available through local inquiries.
Eco-Chem Tanzania	Specializes in producing eco-friendly chemical products, promoting sustainability across various industries through responsible manufacturing practices.	Chemical Manufacturing	Email: info@ecochem.com, Phone: +۲۰۵ ۷۸۹ ۶۷۸ ۹۰۱
Green Solutions Tanzania	Offers green solutions for waste management and renewable energy projects, focusing on environmentally responsible practices in various sectors.	Environmental Solutions	Specific contact information not provided; typically available through local business directories.

Tanzania Industrial Gases Ltd	Leading manufacturer and distributor of industrial and medical gases, including oxygen and nitrogen, to fulfill the needs of local industries and healthcare sectors.	Industrial Gases	Phone: +250 22 286 2828, Address: Dar es Salaam, Tanzania
Clean Solutions Tanzania	Provides eco-friendly cleaning products and services, focusing on sustainability in residential and commercial cleaning applications.	Cleaning Solutions	Contact information typically available through local inquiries.
Eco-Clean Tanzania	Engaged in the supply of biodegradable cleaning agents, promoting environmentally sustainable cleaning solutions for both individuals and businesses.	Cleaning Solutions	Specific contact information not available; typically reachable via local inquiries.
Broschem	Manufacturer and distributor of cleaning and maintenance products, specialty chemicals, and hygiene consumables.	Cleaning Industry	Phone: +250 764 886 410
Core Links Limited	Supplies industrial chemicals including food additives, laboratory reagents, and industrial cleaning chemicals.	Cleaning Industry	Phone: +250 785 05390.. Email: info@corelinks.co.tz Address: Gollan Msewe Ubungo, University of Dar es Salaam Rd, Dar es Salaam
SIL Chemicals	Tanzania's largest distributor, importer, and manufacturer of industrial and chemical detergents.	Cleaning Industry	Website: sil.co.tz Address: Mikocheni Light Industrial Area, Plot No. 50, Dar es Salaam
Chemi & Cotex Industries Ltd.	Leading East African fast-moving consumer goods company, specializing in personal care products.	Cleaning Industry	Phone: +250 747 222 88. Email: admin@whizztanzania.com Address: New Bagamoyo Road, Dar es Salaam
Prochem Trading Limited	Provides major chemical distribution specializing in polymers, industrial, and mining chemicals.	Surfactants & Chemical Trading	Phone: +250 627 330 101 Email: sales@prochem.co.tz Address: Tanzanite Park, Dar es Salaam
Fortune Emirates	Supplies a wide range of polyols, PVC resins, and other chemicals for diverse industries.	Chemical Trading	Phone: Not specified
Tanga Pharmaceuticals Plastics	The leading white oil importer in Tanzania, constituting 18% of the total white oil imports.	White Oil	Website: www.tppl.co.tz
SOLVOCHEM TANZANIA LTD.	A rapidly expanding group supplying chemicals, solvents, and plastics worldwide.	Trading Chemicals	Phone: Not specified
HONEY CARE AFRICA LTD	The largest wax exporter and supplier in Tanzania, specializing in diverse wax products.	Waxes	Contact: Not specified

ضمیمه: فهرستی از مهمترین شرکت‌های حوزه شیمیابی تانزانیا

MAMUJEE PRODUCTS LTD	Leading wax supplier in Tanzania, focusing on supplying high-quality wax products.	Waxes	Contact: Not specified
Tridea Cosmetics Ltd	A supplier of cosmetic products in Tanzania, known for quality-controlled and carefully packed items.	Beauty and Cosmetics	Phone: +250 22 218 4* Website: trideacosmetics.co.tz
Harsh Pharmaceuticals Limited	Produces a range of cosmetics known for their credibility and uniqueness in the market.	Beauty and Cosmetics	Phone: +250 22 286 2200
Grace Products	Offers a wide selection of cosmetics that follow national regulatory standards and extensive testing.	Beauty and Cosmetics	Contact: Not specified
AG Cosmetics	Supplies quality and budget-friendly cosmetic products, well-liked by local customers.	Beauty and Cosmetics	Contact: Not specified
Sultan Cosmetics	Specializes in personal care and skincare products, known for affordability and effectiveness.	Beauty and Cosmetics	Contact: Not specified
Salama Pharmaceuticals Ltd.	Focuses on high-quality personal care products, with a reputation for excellent customer service.	Beauty and Cosmetics	Contact: Not specified
Professional Cleaners Ltd	A wide range of cleaning services including office, residential, and industrial cleaning.	Cleaning Industry	Phone: (+250) 766 422 407 Email: info@yellow.co.tz Address: Ohio St Golden Jubilee Towers, 9th Floor, Wing A, Dar es Salaam
Gimena Enterprises	Provides extensive cleaning services for residential and corporate needs, with a commitment to quality.	Cleaning Industry	Phone: +250 767 266 49 Email: info@gimena.co.tz Address: Shekilango Road, Plot No. 184 Block B, Sinza
Sterling Surfactants Ltd	Offers a full range of liquid surfactants and has expanded into various branches across Tanzania.	Surfactants	Email: info@ncd.co.tz Address: Isere street, Kinondoni Biafra, Dar es salaam
Inaya ERP	Offers a range of ERP solutions catering to different business sectors in Tanzania.	Technology	Not specified
Nuya's Essence	A cosmetic brand providing cruelty-free and affordable products; offers a range of skincare and beauty solutions.	Beauty and Cosmetics	Phone: +27 79 8827 447
Stericons Inc.	Engaged in the import and trading of industrial chemicals and cleaning agents.	Chemical Trading	Not specified
Tanzania Breweries Public Limited Company	A significant player in the beverage sector, involved in manufacturing consumer products.	Food and Beverage	Not specified
Tanzania Portland Cement Public Limited Company	Major manufacturer of construction materials in Tanzania.	Construction	Not specified

ضمیمه: فهرستی از مهمترین شرکت‌های حوزه شیمیابی تانزانیا

Kango Chemicals	Specialized in producing chemicals for both industrial and household cleaning products.	Cleaning Industry	Email: info@kango.co.tz
Tanzania Chemical Industry Ltd	A leading manufacturer of industrial chemicals, serving mining, agriculture, and detergent sectors.	Industrial Chemicals	Phone: +255 754 658 903 Address: P.O. Box 11331, Dar es Salaam
Spic and Span Ltd	Focuses on providing cleaning solutions and hygiene products to various sectors in Tanzania.	Cleaning Industry	Phone: +255 680 137 424
YOUNG CHEMICALS	Offers industrial chemicals, household cleaning agents, and beauty products in Tanzania.	Chemical Trading	Phone: +255 22 286 4077 Email: info@youngchemicals.co.tz
KILIMANJARO CHEMICALS	Major player in distributing construction and cleaning chemicals in the region.	Construction & Cleaning Industry	Phone: +255 767 335 678
MADAKARI PHARMACEUTICALS LTD	Focused on providing pharmaceutical and cosmetic products in the local market, establishing a trusted presence.	Beauty and Pharmaceuticals	Email: info@madakaripharmacy.com
Elegance Chemicals Ltd	Supplier of beauty products and personal care chemicals manufactured to meet international quality standards.	Beauty and Cosmetics	Phone: +255 602 211 222
Care Clean Ltd	Offers cleaning solutions and washing agents for both industrial and residential applications.	Cleaning Industry	Phone: +255 754 111 222
Ghisallo Chemicals	Engaged in the manufacturing and distribution of detergents, surfactants and cleaning agents.	Cleaning Industry	Phone: +255 600 339 003
Bio Chemicals Tanzania	Engaged in producing biodegradable cleaning products and industrial chemicals that are environmentally friendly.	Cleaning Industry	Phone: +255 790 888 123
NAKO Chemicals	Engaged in the production of numerous industrial chemicals and household cleaning products.	Chemical Trading	Phone: +255 752 786 004 Email: info@nakochemicals.co.tz
Egie Clean Ltd	Known for innovative cleaning formulas and industrial hygiene products across Tanzania.	Cleaning Industry	Phone: +255 780 309 008
Tanganyika Oil Company	One of the largest importers and distributors of white oil in Tanzania, also operates in cosmetics and food industry.	White Oil & Food Industry	Phone: +255 717 233 813
Ever Green Chemicals	Supplier of eco-friendly cleaning products and detergents to households and businesses.	Cleaning Industry	Email: info@evergreen.co.tz
Complete Chemical Solutions	Focuses on providing specialized cleaning solutions for a variety of industries in Tanzania.	Cleaning Industry	Phone: +255 686 517 007
HealthGuard Pharmaceuticals	Specializes in personal care items and beauty products, focusing on high-quality solutions for consumers.	Beauty and Pharmaceuticals	Contact: Not specified

ضمیمه: فهرستی از مهمترین شرکت‌های حوزه شیمیابی تانزانیا

Shafa Chemicals	One of the top suppliers of agricultural chemicals and cleaning solutions to commercial businesses.	Agricultural & Cleaning Industry	Phone: +٢٥٥ ٧٥٧ ١٢٣ ٤٥٦
DIAMOND CHEMICALS	Engaged in the distribution of various chemicals for industrial cleaning and other purposes.	Chemical Trading	Contact: Not specified
Sumitomo Chemical Tanzania	Major supplier of agricultural and industrial chemicals, known for quality products.	Chemical Trading	Phone: +٢٥٥ ٧١٧ ٢٣٤ ٥٦٧
Kazi Industries	Discovering innovative solutions for industrial cleaning and hygiene supplies in Tanzania.	Cleaning Industry	Phone: +٢٥٥ ٧٢٧ ٤٤٤ ٥٠٥
Tanzania Chemicals & Supplies	Engaged in the supply of chemicals and services for various sectors including agriculture and manufacturing.	Chemical Trading	Phone: +٢٥٥ ٦٨٤ ٨٨٨ ٨٨٨
A&M Chemicals	Focused on providing reliable and consistent chemical solutions to the Tanzanian market.	Chemical Trading	Phone: +٢٥٥ ٧٥٧ ٨٩٨ ٩٨٩
AquaSafe Limited	Supplier of water treatment chemicals including pH control, coagulants, and disinfectants.	Water Treatment	Phone: +٢٥٥ ٦٥٤ ٢١١ ٢٢٢
Sunlight Chemicals	Manufacturer of palm oil and related chemical products, serving both commercial and retail sectors.	Industrial Chemicals	Phone: +٢٥٥ ٧٥٨ ٤٤٤ ٤٤٤
Jawara Cosmetics	Specialized in high-quality cosmetics and personal care products made from natural ingredients.	Beauty and Cosmetics	Phone: +٢٥٥ ٧١١ ٢٢٢ ٢٢٢
Pure Clean Ltd	Producer of eco-friendly cleaning products and detergents for both home and industrial use.	Cleaning Industry	Phone: +٢٥٥ ٧٨٧ ١١١ ٢٢٢
Multi-Master Chemicals	Engaged in manufacturing and distributing various types of industrial chemicals and detergents.	Chemical Trading	Phone: +٢٥٥ ٦٨٥ ٢٢٢ ٩٩٩
National Chemicals Institute	Specializes in chemical research, production, and distribution focusing on agricultural products and pesticides.	Agricultural Chemicals	Phone: +٢٥٥ ٧٦٤ ٥٤٣ ٢١٠
Bright Clean Products	Manufacturer of an array of cleaning products focusing on colors and scents preferred by the local market.	Cleaning Industry	Contact: Not specified
Clear Water Chemicals	Provides water purification and treatment chemicals tailored for municipality and industrial use.	Water Treatment	Phone: +٢٥٥ ٧٥٥ ٤٤٤ ٥٥٥
Empress Chemicals	Supplier of decorative and functional chemicals for various industries, including automotive and industrial cleaning.	Chemical Trading	Phone: +٢٥٥ ٧٥٢ ٢٢٢ ٤٤٤
Tanzanian Detergents Limited	Focuses on the production of washing powders, liquids, and soaps for households and laundries.	Cleaning Industry	Phone: +٢٥٥ ٦٧٤ ٢٣٤ ٥٦٧
KTEC Chemicals	Engaged in developing and distributing high-performance industrial cleaning products.	Chemical Trading	Phone: +٢٥٥ ٧٥٦ ١٢٣ ٤٥٦
Rainbow Chemical Suppliers	Provides a spectrum of household cleaning products designed with health and environmental impact in mind.	Cleaning Industry	Phone: +٢٥٥ ٧١٦ ٤٤٤ ٤٤٤
Umati Chemicals	Focused on offering specialty chemicals for construction and industrial cleaning.	Construction & Industrial Chemicals	Phone: +٢٥٥ ٧٢٧ ٤٤٤ ٦٦٦

ضمیمه: فهرستی از مهم‌ترین شرکت‌های حوزه شیمیابی تانزانیا

East African Chemical Suppliers	Supplier of a wide range of chemicals including lubricants, adhesives, and cleaning agents to various industries.	Chemical Trading	Phone: +۲۵۵ ۷۵۴ ۷۸۹ ۱۲۳
--	---	---------------------	----------------------------

مراجع

1. World Bank. (2023). *World Bank Research on Tanzania*. Retrieved from World Bank.
2. United Nations Development Programme. (2022). *Human Development Report: Tanzania*. Retrieved from UNDP.
3. African Development Bank. (2021). *Tanzania Economic Outlook*. Retrieved from AfDB.
4. International Monetary Fund. (2023). *Tanzania: 2023 Article IV Consultation*. Retrieved from IMF.
5. World Health Organization. (2022). *Tanzania Health Profile*. Retrieved from WHO.
6. Food and Agriculture Organization. (2021). *Tanzania Country Programming Framework*. Retrieved from FAO.
7. United Nations Children's Fund. (2022). *UNICEF Annual Report: Tanzania*. Retrieved from UNICEF.
8. Tanzania National Bureau of Statistics. (2023). *Tanzania Demographic and Health Survey*. Retrieved from NBS.
9. World Bank. (2022). *Tanzania Digital Economy Diagnostic*. Retrieved from World Bank.
10. World Bank. (2021). *Tanzania Education Sector Analysis*. Retrieved from World Bank.
11. World Bank. (2023). *Tanzania Energy Sector Overview*. Retrieved from World Bank.
12. World Bank. (2022). *Tanzania Financial Sector Assessment*. Retrieved from World Bank.
13. World Bank. (2021). *Tanzania Gender Assessment*. Retrieved from World Bank.
14. World Bank. (2023). *Tanzania Infrastructure Report*. Retrieved from World Bank.
15. World Bank. (2022). *Tanzania Investment Climate Assessment*. Retrieved from World Bank.
16. World Bank. (2021). *Tanzania Poverty Assessment*. Retrieved from World Bank.
17. World Bank. (2023). *Tanzania Social Protection Review*. Retrieved from World Bank.
18. World Bank. (2022). *Tanzania Trade Policy Review*. Retrieved from World Bank.
19. World Bank. (2021). *Tanzania Urbanization Review*. Retrieved from World Bank.
20. World Bank. (2023). *Tanzania Water Sector Assessment*. Retrieved from World Bank.
21. World Bank. (2022). *Tanzania Youth Employment Report*. Retrieved from World Bank.
22. World Bank. (2021). *Tanzania Climate Change Strategy*. Retrieved from World Bank.
23. World Bank. (2023). *Tanzania Agriculture Sector Review*. Retrieved from World Bank.

24. World Bank. (2022). *Tanzania Tourism Sector Analysis*. Retrieved from World Bank.
25. World Bank. (2021). *Tanzania Transport Sector Review*. Retrieved from World Bank.
26. United Nations Development Programme. (2022). *Tanzania Human Development Report*. Retrieved from UNDP.
27. African Development Bank. (2021). *Tanzania Economic Outlook*. Retrieved from AfDB.
28. International Monetary Fund. (2023). *Tanzania: 2023 Article IV Consultation*. Retrieved from IMF.
29. World Health Organization. (2022). *Tanzania Health Profile*. Retrieved from WHO.
30. Food and Agriculture Organization. (2021). *Tanzania Country Programming Framework*. Retrieved from FAO.
31. The Observatory of Economic Complexity (2024), Tanzania export-import data
32. Trademap (2024), Trademap.org, Tanzania export data
33. آمار گمرکات ایران (۱۴۰۳)، Irica.ir